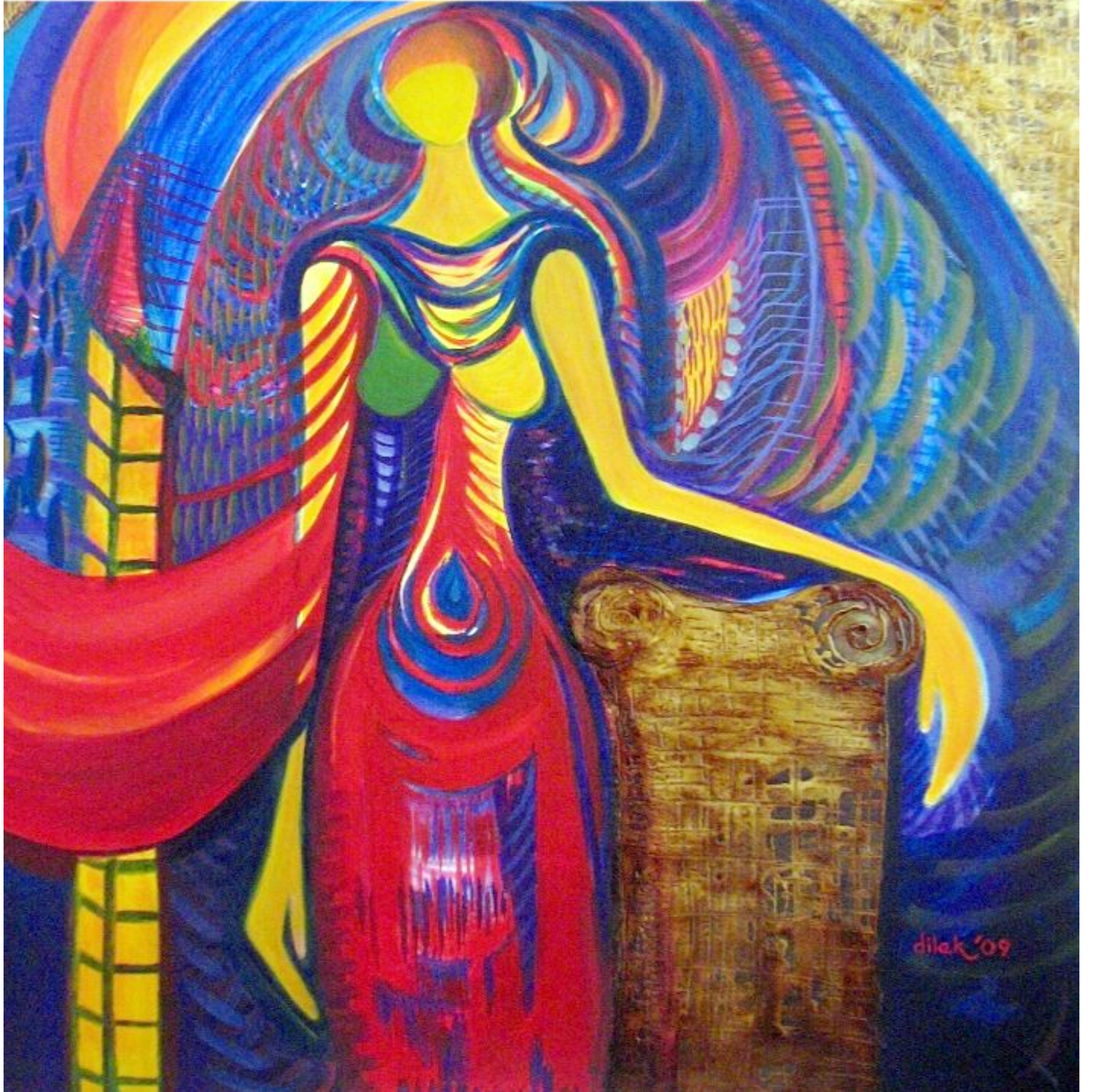

YAZILIKAYA

ÇORUM HABER'İN AYLIK KÜLTÜR VE SANAT EKI

13 MART 2017 PAZARTESİ

SAYI: 117

Yüreği de yüzü kadar güzel kadınlarımız !

Ürkek; en küçük bir esintide titremeye başlayan durgun bir göl misali dirençsiz yüreklerimizle yürümeye başladık yaşam yolunda.

Kimse öğretmedi bize, insanı, doğayı, sevgiyi... Araya araya bulduk bulabildiklerimizi, el yordamıyla...

Bizi sevdikleri için sevdik anelerimizi, babalarımızı, diğer aile bireylerimizi... Hiç tartışılmaz biçimde sevmeye, sayılmaya değer olduklarının ayırına varışımız, zamanla oldu ancak.

Ve bu içgüdüsel duygularımızla, kendi kendimizi "sevgi insanı" diye tanımlama hakkına sahip olduğumuzu düşündük.

Oysa, salt bundan mı ibaretti insan sevgisi?

Aile içi sevgi, bir çeşit çıkar ilişkisi değil miydi?

Sevdiğimiz için sevmek...

İyilik gördüğümüz için iyi olmak...

Duygu denizinde ıslanıp "duygu insanı" takılmak...

Ya sonrası...

Ya çıkarımıza dokunulduğu anda...

Sınır tanımaz bir öfke, nefret, şiddet...

Hatta, aile içinde bile...

Gerçek bir "sevgi insanı" kişiliğini, önce ailedeki sevgi ortamı oluşturuyor. Eğitim yaşamındaki biçimlenme, diğer çevre faktörleri...

Ama asıl, "öyle" doğuluyor bu dünyaya...

Diğer tüm faktörler, bu "öz"ü tamamlıyor, güçlendiriyor.

Herhangi bir bilimsel dayanak gösterecek değilim, yalnızca ben böyle olduğunu düşünüyorum.

Yetiştirme tarzı, gelenek, töre...

Gerçekten yüreğinde "sevgi" taşıyan insan, hangi koşulların içinden geçmiş olursa olsun, kadına şiddeti nasıl "hayatın doğal akışı" diye algılayabilir, uygulayabilir?

Çekingen adımlarla yürürken yaşam yolunda, ilk sevdalı kıpırtılarını yaşamaya başladık içimiz-

Mehmet YOLYAPAR

de, ilk yürek sancuları ile tanıştık.

Ve aile içindeki, içine doğduğumuz çevredeki "kadın" dan farklı bir "kadın" dolaşmaya başladı damarlarımızda...

O yıllarda dilimizden düşmezdi ya, Ümit Yaşar Oğuzcan'ın dizeleri:

Uykuların kaçır geceleri
Bir türlü sabah olmayı bilmez
Dikilir gözlerin tavanda bir noktaya

Deli eden bir uğultudur başlar kulaklarında
Ne çarşaf halden anlar, ne yastık

Girmez pencerelerden beklediğin aydınlık
Kapanır yatağına çaresizliğine ağlarsın

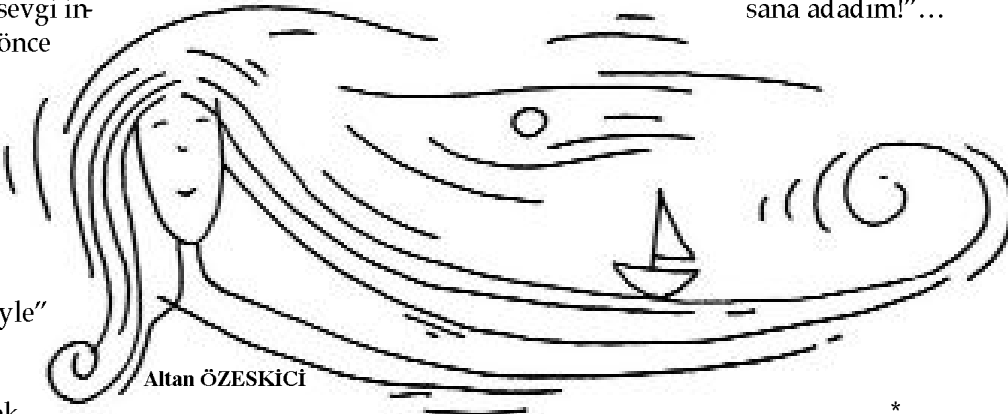
Onun unutamadığın hayali,
Sigaradan derin bir nefes çekercesine dolar içine

Sevmek ne imiş bir gün anlarsın.

İnsanı insan olduğu için sevmenin üstüne, kadını kadın olduğu için sevmenin engel tanımazlığı, paha biçilmez güzelliği, yüceliği...

Evet, yüce bir duygu sevmek, katıksız, hesapsız, çıkarsız...

"Yüreği de yüzü kadar güzel kadın!" diye seslenebilmek; "Ben bütün güzellikleri sana adadım!"...

Altan ÖZESKİCİ

Ve bütün kadınlara sevgiyle, saygıyla yaklaşabilmek...

Moda deyişle "pozitif ayrımcılığın" da çok ötesinde, hak ettikleri değeri ver ebilmek kadınlara...

Anaya, baciya, sevgiliye değer verir gibi...
Her biri, bir başkasının anası, bacısı, sevgilisi çünkü onların.

Dünyanın en güzel çiçeklerini sunuyorum tüm kadınlarımıza gönül bahçemden...

Sevgilerimi, saygılarımı sunuyorum, dünyalar kadar büyük...

(Ayrıca para ile satılmaz)

YAYIMLAYAN:

Baytaş Basım Yayım ve Ticaret A.Ş. adına
Yönetim Kurulu Başkanı
Orhan ÖZSARAÇOĞLU

İMTİYAZ SAHİBİ:

Hülya YOLYAPAR

KURUCUSU, BAŞYAZARI ve ŞİRKET GENEL MÜDÜRÜ

Mehmet YOLYAPAR

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRLERİ

Taner ŞİMŞEK
Volkan SINAYUÇ

HALKLA İLİŞKİLER YÖNETMENİ

Selda FİNDİK

KAPAK:

Dilek ÖZMEN

(Tuval üzerine yağlı boya)

YAYIN KURULU: (Alfabetik soyadı sırasına göre)
Ali ALAKOÇ, Prof.Dr. Gülen Elmas ARSLAN, Ercan ATA, Selahattin AYDEMİR, Adnan BİNYAZAR, Damla BİŞİRİCİ, Ayhan BOZKURT, Tuncer CÜCENOĞLU, Şahika ÇAĞLAR, Nazife ÇİÇEK, İbrahim ÇİFTÇİOĞLU, Mahfi EĞİLMEZ, Özin ERDEMLİ, Gazanfer ERYÜKSEL, Selda FİNDİK, Yrd.Doç.Dr. Özlem SIR GAVAZ, Doç.Dr. Ebru GÖKMEŞE, İbrahim GÖSTERİR, Muzaffer GÜNDOĞAR, Bahri GÜVEN, Mümtaz İDİL, Ahmet İLBARS, Semrin KALELİ, Elif KAYMAZLI, Rana KÖYHAN, Atilla LAÇİN, Abdulkadir OZULU, Semih POROY, Yrd.Doç.Dr. Sevinç SOYOCAK ÖZALP, Mehmet ÖZATA, Altan ÖZESKİCİ, Evrim ÖZESKİCİ, Selma ÖZEŞER, Yrd.Doç.Dr. Erjada PROGONATI, Recep SERBES, Erdal ŞAHİN, Semra ŞAHİN, Aydın ŞİMŞEK, Selma TARHAN, Ayşe UNCU, Tuğrul VELİDEDEOĞLU, Fatma Nilüfer YALÇINKAYA, Kenan YAŞAR, İrfan Yiğit, Mehmet YOLYAPAR, Banu ÖZDİL YÜCEL

web: www.corumhaber.net
e-mail: corumhaber@gmail.com

YÖNETİM YERİ:

2. Gazi Sk. 4/E Çorum
Posta Kodu: 19200

Santral (Tel & Faks) :

(0364) 213 34 00 – 213 34 01
(0364) 213 34 73 – 224 58 14

SAYFA DÜZENİ:
ÇORUM HABER TESİSLERİ

BASKI:

Arslan Güneydoğu Gazetecilik,
Matbaacılık ve Kağıtçılık A.Ş.
Esenboğa Yolu 17. Km. Osmangazi Mh.
Sütçü İmam Sk. No:4 Pursaklar – ANKARA
Tel: (0312) 419 20 01

DAĞITIM: Ecem (Turkuaz Dağıtım)

Dergimizdeki yazı, resim, fotoğraf ve desenler kaynak gösterilmeden kullanılamaz.

TOYOTA

İYİNİN DE İYİSİ

COROLLA
50
yaşında

Dünyanın en çok satılan otomobili*
50 yaşında!

Xchange
by Toyota
Her Marka Aracınıza
Takas İmkânı

Corolla 50. yıl özel serisi,

güvenlik paketiyle Toyota Plazalarda.

Ön Çarpışma Önleyici Sistem

Otomatik Yanan Uzun Farlar

Şerit Takip Sistemi

Akıllı Bagaj Açma

17" Alüminyum Alaşım Jantlar

*F2M Global Mobility Database 2016 sonuçlarına göre.

Corolla Premium 50. Yıl versiyonlarında, Toyota Safety Sense güvenlik paketi sadece benzinli versiyonlarda sunulmaktadır. İlanda yer verilen modelin CO₂ salırma 106-144 gr/km ve birle ik yakıt tüketimi 4.1-6.3 lt/100 km de erleri arasındadır.

toyota.com.tr

TOYOTA PLAZA ŞAMLIOĞLU
Tel: (0364) 235 03 75 ÇORUM

“KELİMELERİN SULTANI” BİR OSMANLI KADINI...

Banu ÖZDİL YÜCEL
Psik. Dan. Ve Aile Terapisti

Türk kadını, Dünya kadınları içindeki yerini, tarihe altın harflerle yazdırmıştır. Tarihin her adımında, ismi değişen ama ruhları aynı “kahramanlar” olarak karşımıza çıkmaktadır.

Selçuklu döneminde, “Altun Can Hatun; Sakalar ’da Tomris Hatun” olur adı ya da Karahanlı kızı “Terken Hatun”... Gün gelir zaman geçer, Osmanlı olur devlet, “Hürrem; Kösem Sultan” oluverir, tarihe adını kazır adeta...

Ülke yanar kavrulur, nasıl olduğunu anlayamadın, bıçak boğaza dayanır, Türk Kadını imdada yetişir, “Kara Fatma”, “Şerife Bacı”, “Onbaşı Halide Edip” olur adı.

İnsanlık tarihinde, kadının adı o kadar fazla telaffuz edilir ki, bundan olsa gerek “kadının adı yok” der, çıkarlar işin içinden. Bu sefer de, gizlenir, gene duramaz gizlendiği yerde, “gizli kahraman” oluverir, çok sonra anlar ve bulur O’nu, erkek egemen toplum!

Anadolu denen bereketli diyarın, binlerce yıldır aşka ve şiire doğurgan bir kucak olduğunu bilmekteyiz. Tarihimize ve edebiyatımıza damgasını vurmuş, bazı şahıslar vardır. Bu kişiler yaşadıkları hayat devirlerinde ve sonrasında birer cazibe merkezi olmasını bilmişlerdir. Edebiyat sahasına baktığımızda tarihte birçok şairin erkek olduğunu görürüz.

Klasik Edebiyat dediğimizde ise akla ilk olarak Bâkî’ler, Fuzulî’ler ve Nedim’ler gelir. O dönemin sosyal yapısından olsa gerek, ismini bildiğimiz şairlerimiz yok denecek kadar azdır. Bunlar arasında ismini bugüne kadar ulaştırmış, fakat çoklarınca unutulmuş bir şairemiz vardır, **Mihri Hatun...**

II. Bayezid’in Amasya’da şehzadeligi döneminde, M.S. 1460 yılında, Osmanlı divan edebiyatının ilk kadın şairlerinden biri olan **Mihri Hatun**, şehzadeler sancağında dünyaya gelmiştir. Babası Belayî mahlası ile şiirler de yazmış olan, zamanın kadısı Hasan Amasyevî, dedesi ise Halvetî şeyhlerinden Şücaeddin Pir İlyas’tır

Ailesinin imkânları sayesinde daha kız mekteplerinin bile olmadığı bir zamanda, konak terbiyesi ile yetişip çok iyi bir eğitim almıştır.

Babasından Arapça ve Farsça öğrenmiş şiir için gerekli altyapısını oluşturmuştur.

Amazon çayırlarının etkisinden mi bilinmez (Strabon’un dediğine göre bir zamanlar Amasya’da yaşamış olan Amazon kadınları, yurtlarından sürüldüklerinde, doğduklarından beri

kesmedikleri saçlarını keserler ve ayrıldıkları topraklara gömerlerdi. Topraklarını terk ettikten sonra, arkalarından fıskıran yeni ot ve çayırların kokusunun, rüzgâra karışıkça, düşler yarattığına inanırlardı), daha beş yaşında eline değen mürekkebi öpe öpe dizeler düşmüştür kâğıda. Dönemin bütün ilimleri ile yakından veya uzaktan bir şekilde ilgili olan Mihri’nin, eğitimi hakkında, Evliya Çelebi “yetmiş cild kitâb-ı muteberi hıfzedüp cümle ulemayı mübahase-i ulüm ve fünunda aciz bırakmış.” (yetmiş cilt önemli kitabı okuyup bütün bilginleri bilim ve fende aciz bırakmıştır) diyerek iltifat etmiştir.

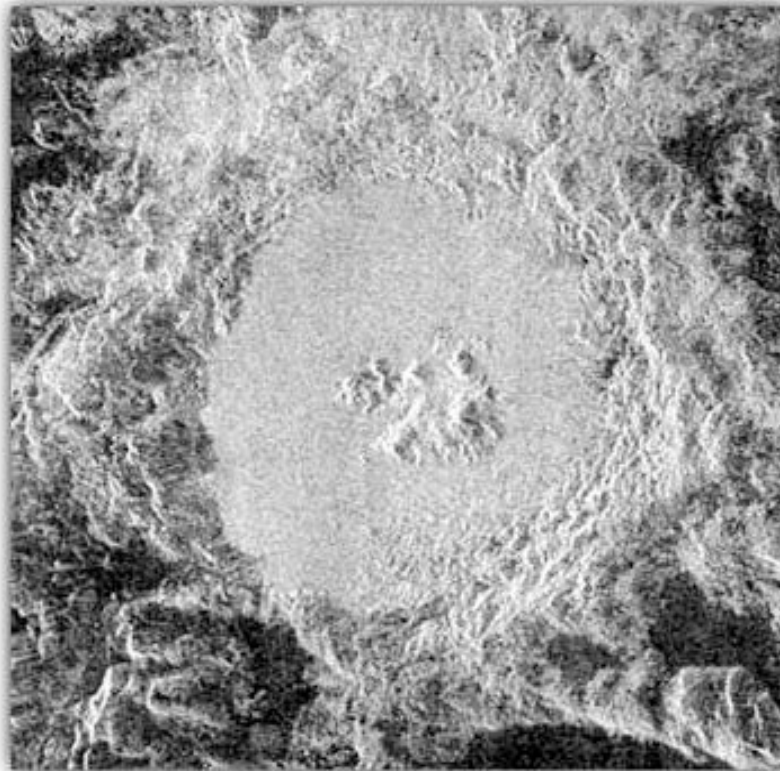
Bu donanımı Mihri Hatun’a, II. Bayezid’in ve oğlu Ahmet’in şehzadeligi döneminde sarayın kapılarını ardına kadar açmıştır. Saray demek güvence demekse de Mihri Hatun bu rahatlığı hiçbir zaman yaşayamamıştı, zira Mihri Hatun aldığı eğitim ve söylediği şiirler kadar, dillere destan güzelliği ile de dikkatleri

çekmiş bir kadındı. Uzun boylu, kara saçları fildişi beyazı geniş alınına zülfler halinde inen, güzel bir kadındı. Bu güzelliğinin farkında olan babası ona “Mihri” ismini bilinçli bir şekilde vermiş olmalı, kaynaklarda ismi Mihrünnisa (**kadınlığın güneşi**) veya Fahrünnisa (**kadınlığın övüncü**) olarak geçmektedir. Güzel olduğu kadar cüretkâr bir kadındır da Mihri Hatun, erkek meclislerine çekinmeden girerek, gerek şiir, gerekse diğer bilimlerle ilgili boy ölçüştürmekten kaçınmamıştır.

Edebiyat tarihçileri bugün, Türk Edebiyatı’nın **kişilik ve karakter olarak en güçlü isimlerden birinin**, Mihri Hatun olduğunu altını çizmektedir. O dönemde etrafındaki erkeklerin davranışları Mihri Hatun’a şu ünlü beytini yazdırır: **“Bir akıllı kadın, kırk akılsız erkekten üstündür”**. 15. yy da bu kelimeleri sarf etmek gerçekten güçlü bir kadın karakter olduğunu seriyor gözlerimizin önüne...

Sultan II. Bayezid, kısa zamanda Mihri Hatun’un kendisine takdim ettiği şiirlerden haberdar olmuştur ve dönemin diğer erkek şairlerine yaptığı gibi Mihri Hatun’a da pek çok ihsanda bulunmuştur. Çünkü Bayezid Han da bir şairdir ve “Adli” mahlasıyla şiirler yazıyor, şairin ve şiirin kıymetini bilmektedir. O döneme ait, sanat erbabına yapılan ihsanları gösteren bir in’âmât defterinde, padişahın Mihri Hatun’a beş kez olmak üzere toplamda 13.000 akçe gönderdiği kayıtlıdır, o devirde şiire ve sanatçıya verilen değeri göstermesi bakımından bu hadise dikkat çekicidir.

Tezkire kayıtlarında, hayatı boyunca hiç evlenmediğinden, edep ve hayâsının yüksekliğinden bahsederken “Altın gerdanlıktan başka, hiçbir nesne boynuna kol sarmamıştır” tabiri geçmektedir. Kaynaklarda çok güzel olduğu yazılıdır. Kendisinin ismi ve güzelliği İstanbullardan bile duyulmuş ve Mihri Hatun’a çok sayıda talip çıkmıştır. Bunların arasında paşalar, müderrisler gibi devrin ileri gelenleri yer almaktadır. Fakat o yalnızlığı tercih etmiş, edebiyat ve şiirlerinde, devrin âlimleriyle yapmış olduğu sohbetler ile düşünce boyutunda yalnızlık yaşamamıştır. Kimi zaman beşeri aşkı terennüm ettiği şiirlerinde bir sevgiliden bahsetse de bu hayalî bir sevgiliden öteye geçmedi. Bazı zaman mısralarında kendisine taliplerin çıktığını şu şekilde de belirtmiştir.

Aşk bâbında bizimle eyledi ol yâr bahs

Can ile verdik cevabı itmedi tekrar bahs

(Aşk hususunda o sevgili bizimle bahse girdi, fakat samimi olarak verdiğimiz cevaptan sonra tekrar bu meseleden bahsedemedi...)

Mihri Hatun bu duruşu nedeniyle, dönem edebiyatının ve toplumun önde gelen kuvvetli isimleri birbirine düşmüştür dersek, çok da abartılı olmayacaktır. Birçok erkeğin hayran olduğu şaire, ilerlemiş bir yaşta olan Paşa Çelebi'nin de evlenme teklif ettiği ancak reddedildiği, bu durum üzerine şair Zâtî'nin küfre varan ifadelerle bir kıt'a söylediği de Âşık Paşa tarafından belirtilmektedir.

Gelgelelim Mihri Hatun'u dünya çapında üne kavuşturan ise erkekleri peşinden sürüklemesi ve aşk hayatı değil, "**Divanı olan ilk kadın şair oluşudur**". Üzücüdür ki Mihrinin Divanı'nın tarihin tozlu sayfalarından, gün ışığına çıkması, 1967 yılında SSCB döneminde bir Rus Türkoloğu olan Elena Maştakova sayesinde olmuştur. Bilim Akademisi Asya Halkları Enstitüsü tarafından Rusya'da 1967'de basılmış olan Divanın, ne kadar acıdır ki, bizler tarafından keşfi ve basılması ise 2007 yılını bulmuştur.

2005'te 9. İstanbul Bienali'nde İngiliz sanatçı Cerith Wyn Evans, bir projektör aracılığı ile ışıktan harflerle gökyüzüne, Mihri Hatun'un "**Uykuda açtım gözümü**" diye başlayan gazelini, sanki gözümüne sokar gibi göndermemiş olsaydı eğer gökyüzüne, kendi şairemizin keşfinin hangi yıllarda olabileceğini, tahmin bile edemeyiz.

Bizim yeterince bilmediğimiz ve tanımadığımız Mihri Hatunu, üstüne üstelik NASA bile keşfetmiş, tanımıştır. Bununla da yetinmemiş ve adı genellikle kadınlarla anılan **Venüs gezegenindeki bir kratere MİHRİ HATUN ismini vermiştir**. (Venüs'te bir krater de Halide Edip'in adını taşır.)

Mihri Hatun'u dünya tanıyor ama biz tanımıyoruz. Yaşadığı dönemin önemli şairlerini ve düşünürlerini okuyan ve yorumlayan bir zekâya sahip olan Mihri Hatun, Avrupa ülkelerinde, Hollanda, Almanya ve Belçika'nın eğitim müfredatında yer alıyor, bizim eğitim müfredatımızda ise henüz yok. Milli Eğitim müfredatımız bugünlerde yenileniyorken dilerim ki Mihri Hatun'a da müfredatımızda hak ettiği yer verilecektir.

1512'den sonra öldüğü sanılan ve mezarı Amasya'da dedesi Pir İlyas'ın yanında bulunan Mihri Hatun için arkasından edebiyat dünyası, nerdeyse vicdani bir rahatsızlıkla, O'nu aklamak istemesine şunları söylemiştir:

"Zen-i dehr firîbine aldanmayup dünyaya merdânelikle geldi gitti."

(Zamanın geçiciliğine aldanmayıp, dünyaya mertçe gelip gitti.)

Osmanlı edebiyatında diğer hemcinsleri, erkek üslubu ile şiir yazmaya özenirken, di van şiirine kadınsı bir dokunuş getiren Mihri Hatun, edebiyat ve tarih sahnemizde önemli bir figür olmuştur. Osmanlı'dan bu yana kadına bakışın yüzyıllar içerisinde nasıl bir değişim gösterdiği konusunda da bizlere ipuçları vermektedir.

Büyük şairimiz Mihri Hatun'u, geç kalınmışlığın suçluluğu eşliğinde, rahmetle anıyor ve şu mısraları ile son sözü kendisine bırakmak istiyorum.

Çün nâkıs akl olur dirler nisâ

(Kadınlara akli eksik dediklerinden)

Her sözün mağrûr tutmaktır revâ

(Her sözlerini özürlü saymak gerekir)

Lîk Mihrî dâinü n zannı budur

(Ama Mihrî duacınız bundan kuşkuludur)

Bu sözi dir ol ki kâmil usludur

(Şöyle der bilgisi tamlar akıllılar)

Bir müennes yigdürür kim ehl ola

(Becerikli, yetenekli bir kadın daha iyidir)

Bin müzekkerden ki ol nâ-ehl ola

(Bin beceriksiz, yeteneksiz erkekten)

Bir müennes yig ki zihni pâk ola

(Bir kadının yeğlenir açık fikirliyse)

Bin müzekkerden ki bî- idrâk ola

(Anlayışı kıt bin erkeğe)

MİHRİ HATUN

GAZEL (MİHRİ HATUN)

Ben umardım ki seni yâr-ı vefâdâr olasın

(Seni sözünde duran bir sevgili olmanı umardım)

Ne bileydim ki seni böyle cefâkâr olasın

(senin böyle eziyet eden biri olduğunu bilemedim.)

Reh-i aşkında neler çektiğim ey dost benim

Bilesin bir gün ola aşka giriftâr olasın

(Ey dost! Bir gün aşka esir ol ki aşkın yolunda neler çektiğimi anla.)

Sen ki can gülşenin bir gül-i nev-restesisin

(Sen can gülşeninde yeni yetişen bir gülsün)

Ne revadır bu ki her hâr u hasa yâr olasın

(Çalı çırpıya yar olmak sana yakışmıyor.)

Beni âzâ de iken aşka giriftâr ettin

(Ben hür iken beni aşka esir ettin)

Göreyin sen de benim gibi giriftâr olasın

(Sen de benim gibi esir olasın.)

Beddua etmezem amma ki Hudâ'dan dilerim

Bir senin gibi cefakâra hevadâr olasın

(Beddua etmem fakat Allah'tan, kendin gibi eziyet eden biriyle, sevgili olmanı dilerim)

Şimdi bir haldeyiz kim ilenen düşmenine

Der ki Mihrî gibi sen dahi siyeh-kâr olasın

(Şimdi öyle bir haldeyiz ki, düşmanına beddua eden, mihrî gibi suçlu olmasını diler.)

“TOZ BEZİ DEĞİLİZ, İNSANIZ BİZ”

Nazife ÇİÇEK
Sanatçı-Eğitmen

Yönetmen, senarist, eğitimci ve aynı zamanda bir anne olan “Ahu Öztürk” ile sanatı ve hayatı üzerine bir “e-söyleşi” denemesi bu...

Önce biraz Ahu Öztürk ten bahsedeyim size.

Aslen Kars doğumlu, kendisiyle ortaokul (Eti Ortaokulu) ve lise (Çorum Atatürk Lisesi) yıllarından tanışıyor olmam, ilk söyleşi denemem için gerekçe oluşturdu.

Üniversite yıllarında, Ege Üniversitesi’nde “Felsefe” okumayı tercih eden Ahu Öztürk, mezuniyetten sonra Marmara Üniversitesi Sinema-TV bölümünde yüksek lisans eğitimi aldı. Bu sayede sinema denemelerine başladı.

İlk denemelerini beğenmeyip çöpe attığını söylüyor, bütün gerçekliğiyle...

2000 yılından beri çeşitli sinema filmlerinde yer alan Ahu Öztürk’ün bol ödüllü filmi “Toz Bezi” üzerine bir araştırma yaptım da ne sonuçlar çıktı karşıma:

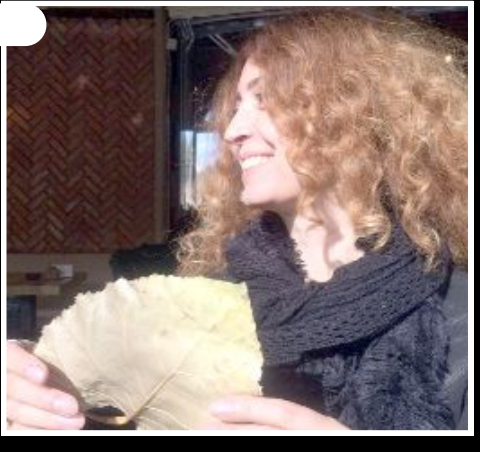
Berlin Film Festivali Dünya Prömiyeri, İstanbul Film Festivali en iyi film, en iyi senaryo, en iyi kadın oyuncu ödülleri, Nürnberg Türk-Alman Film Festivali, en iyi film, en iyi kadın oyuncu ödülleri, Duhok Film Festivali en iyi yönetmen, en iyi senaryo, en iyi kadın oyuncu ödülleri, Napoli Film Festivali en iyi film, Ankara Film Festivali Mahmut Tali Öngören ödülü, en iyi kadın oyuncu ödülü...

Bu bilgilere ulaştınca, arkadaşımın gururlanmaktan öte de bir şeyler yapmam gerektiğini düşündüm.

Ve başladık söyleşiye:

• **Filmin adı neden “Toz Bezi”?**

• Filmde iki ev işçisini anlatıyorum ben. Evin içinde nasıl görünmez bir kadın emeği varsa, aynı işi kadın dışarda ücret karşılığında yaptığında da o iş görünmezleşir. Dolayısıyla orda işçilik adına sayılmaz bu. “Fatma Aldan” ev işçisiydi ve çalıştığı evin penceresinden cam silerken düşüp öldü. Ne bir güvence, ne bir sigorta... Bu iş mahkemeye kadar taşındı. Ev işçileri onun düştüğü

camın, apartmanın önünde eylem yapmışlardı ve pankartlarda “Toz bezi değiliz, insanız!” yazıyordu. Tam bu süreçte senaryoyu yazmaya başladım. Bu olaydan çok etkilenmişim zira. Çünkü, bütün bu hikayenin arkasında korkunç bir nesneleştirme vardı. Ev işçisini toz bezi sayan bir bakış vardı.

Bu nesneleştirmeyi ben, iki kadının kahramanımı özne yaparak görünür kılabilirdim. O yüzden filmimin adı “Toz Bezi” oldu.

• **Filmin “Teyzeme” diye başlaması... Biraz bunu konuşalım mı?**

• Teyzem ev işçisiydi ve benim için çok özel biridir. Ben onunla ilk defa çalıştığı eve gittiğimde henüz bir çocuktum. Çok tuhaf bir şeydi benim için. Onun işine, işyerine gitmiştik, aslında çalışıyordu ama annemin yaptığı işten başka bir iş de değildi ve burası işyeri gibi değildi... Çok güzel bir evdi. Sonrasında bunun ne anlam geldiğini anladım ve büyüdüğümde bunun ev içi emeğinin görünmezliğinin devamı olduğunu, hiçbir iş çerçevesinin olmadığı özel bir sömürü alanı olduğunu

fark ettim. Ev işçileri sendikalaştılar, ama hala bir sürü ev işçisinin bu sendikadan haberi bile yok. Bu da benim, ilk elden, teyzemden dolayı canımı acıtan bir şeydi. Ve daha da önemlisi teyzem benim canımdır, o yüzden filmi teyzeme ithaf ettim.

• **Filmin başlarında Aslı’nın çocuğuna ait kaybolan bir puzzle parçasını Nesrin’e sorması... Sonrasında Asmin’in “biz kaybolduk” oyunu ...**

• **Filmi yazarken aslında ka-**

manlarda da bu oyunu oynamıştıdır. Fakat Nesrinin ve Asmin’in bir yere gitmeden aslında hala yaşadıkları yerde olmalarına rağmen kaybolmuş olmalarına hizmet eden bir oyun olmuş oldu. Bazen de kaybolanın bir yere gitmediğini biliriz. Ordadır ama biz görmeyiz...

• **Cefo’nun kayıp olması ve filmin sonlarına doğru Nesrin’in de kaybolması ... Kayıp vurgusundan bahsedelim biraz da...**

• Ülke olarak kayıplarımız çok olan topraklardayız. Hikayelerle aktarılan gibi sırlarla aktarılan kadar, böyle bir gidenin ardında kalma halimiz var. Gidenin yasını tutamamışız, tutamadığımız için de boşluk doldurur gibi yamalamışız yerine bir şeyleri... Kapanmamış bir şey, biz kattığımızı sanırken. Yüzleşmeden, yasını tutmadan ne kapanmış ki kaybın açtığı boşluk da kapsansın. Ben de hem ülke kayıpları, hem de kendi kayıplarımın yüzleşmeye çalışan biriyim. Yas süreciyle ilgim de bundan. Yazarken bu cümlelere sahip olmuyorsunuz bazen, ama bu hissinden çıkıyor karakter de, olay örgüsü de. Bu yüzden çok da farkında olmadığım, ama sonradan üzerine düşündüğümde tarif edebildiğim şeyler oluyor. Kayıp meselesi de böyle bir şey benim için.

• **Nesrin kaybolduğu zamanki sessiz ve hızlı kabulleniş... Kimse aramıyor Nesrin’i oysa, Cefo’yu da kaybolan puzzle gibi inatla arayan bir kadın...**

• **Hatun arıyor bir tek telefonla... Ve Nesrin’in ardında onu arayabilecek tek kişi de Hatun zaten. Ve o da gidişine kızgın de-**

(Senaryo – Yönetmen: Ahu Öztürk, 2015)

ğil, aksine suçlulukla karışık bir şekilde anlıyor onu... Onun gitmesi çok anlaşılır bir şey olduğu için, yeterince sahip çıkılmadığı için filan... Kim kaybını bulmak için arar? Bununla yüzleşmeye cesareti olan bence...

•Türkçe/Kürtçe ortak dilde çekilen bir filmi alt yazılı izlemek çok keyifli...

•Teşekkür ederim...

•Dış seslerin müzikleştirdiği bir film... Özellikle trafiğin ve sokak sesinin müzikleştirdiği bir final sahnesi var...

•Filmin genel olarak dilini, anlatısını düşünürken gerçekle bağını korumam gerekiyordu ve o hissi kurduktan sonra sanki arada ben yokmuşum gibi bir hissi olsun istiyordum. Sahne kurulmamış gibi, üzerine çalışılmamış gibi, gizlice çekmişim gibi... Dolayısıyla bu hissin bir parçası da ses ve müzik kullanımındı. Müziğin olmaması önemliydi benim için, sadece sahenin kendi içinde varsa duyabileceğimiz bir müziği bu... Bu baştan tasarladığım film dilinin bir parçasıydı yani...

•Peki Ahu Öztürk, karşı cins (kadın) olmanın zorluklarıyla nasıl başediyor. Hele de sinema dünyasında kadın yönetmen olmanın zorlukları var mı?

•Sinema dünyasında kadın olmak zordur, bazen ekipten iğneler gelir, bunu duydum başka kadın arkadaşlarımdan. Benim şöyle bir şansım oldu, ekip çoğunlukla kadındı ve diğer erkekler de aslında bundan çok memnun olduklarını söylediler. Çünkü genel olarak kadınlar bilgi ile iktidar kurmuyorlar, bu daha çok erkeklerin aradaştırdığı bir şey. Ekip çoğunlukla kadın olunca yaptığı işten ya da bu konudaki bilgi birikimini göstermek yerine, üretim sürecinin kendisiyle hemhal oluyor. Bu yüzden herkes gayet kendi gibi idi sette.

•Sinemana realist diyebilir miyiz? Değilse takip ettiğin bir sinema ekolü var mı, kimlerden besleniyorsun?

•Ben kısa ve belgesel filmimde bu kadar realist bir disiplinde olmadım. Bir filmin hikayesi ile dili arasında bir tutarlılık olmalı diye bir takıntım var. Dolayısıyla "Toz Bezi" böyle bir dille ve tavırla daha iyi anlatabilirim dediğim için böyle oldu. Şimdi yazdığım senaryonun dili daha farklı mesela. Yani demem o ki hikaye neyi istiyorsa ona göre bir dil

kurmadan yanayım. Ve böyle filmleri de çok seviyorum. Bu yüzden bir sürü bakımdan filmi çok sevmiş oluyorum. Akımdan ziyade takip ettiğim, izlediğim filmin kendisi olmuş oluyor.

•Mezopotamya kültür merkezinde kimlerle çalıştın?

Nazan Kesal (Solda) ve Asiye Dinçsoy

•İlk kursiyerlik dönemlerinde Kazım Öz, Özkan Küçük, Özcan Alper, Hüseyin Karabey vardı. Sonra Kazım'ın ve Özkan'ın filmlerinde çalıştım. Benim için bir okuldu orası. Ne biliyorsam oradan öğrendim, ya da sinema yapılabilir bir şey deyiş ihtimaller arasına sokabilmem M.K.M sayesinde.

•Bu kadar yetenekli ve ünlü oyuncuyu nasıl bir araya getirdin?..

•Senaryoyu yazarken Asiye Dinçsoy'u ve Serra Yılmaz'ı hep düşünüyordum. Hatun rolünü oynayacak oyuncu bulamamak gibi de bir korkum vardı. Deli gibi kim oynasın diye düşünürken, Nazan Kesal aklımıza geldi. Nasıl ulaştık filan dediğimiz günün ertesinde, Nazan, twitterda cast direktörümüzün hikayemizi paylaştığı bir tweetine cevap yazıp bize ulaştı. Sonra başka hiç bir oyuncu düşünmemiş oldum Hatun rolü için. Nazan ve Asiye o kadar yetenekliydi ki sette daimi bir minnet duygusu taşıdım onlara. Diğer oyuncular da senaryoya güvenip oynadılar. Oyuncu kadrosundan çok memnunum velhasıl.

•Filmin daha çok kadın emeğiyle çekildiğine dair söylemler var?

•Evet biz iki yapımcım ve ben, üç kadın yola çıktık. Ve sonra görüntü yönetmeni de kadın olmak üzere hep kadınlarla çalışmak istedik. Bunun farkını tüm süreç boyunca, onlardaki derinli-

ğin yansımalarını da filmde hep gördüm. İyi ki öyle bir ekiple çalışmışız.

•Ahu'cum, biraz da 90' lı yıllar ve Çorum desek ...

•Çorum'da ilk gençliğim geçti ve sen de benim en iyi arkadaşlarımdan biriydin. Her zaman, be-

nim için başka bir şehir olsaydı bu duyguyla olmaya eminim ki, dönmek istediğim tek zaman dilimi... Bu kadar mı özlenir bir şehir ve insanı. İyi ki burada yaşamışım. İyi ki sizle geçirmişim o yaşları. Başka yerde çok örseleneceğime eminim, ama dünyada iyilikle ilgili bir umudum hala varsa eğer, o da burada yaşadığım saflık ve iyiliklerle ilgilidir... Bunu taşra oryantizmi gibi düşünmeni istemem, çünkü bir sürü farklı şehirde, farklı dönemlerimi yaşadım ben. Bir erdem olarak iyilik, burada seçilmiş ve insanları tarafından niyetlenip eylenen bir şey. O yüzden iyi ki varsınız.

•Teşekkürler canım arkadaşım, bir yandan küçük oğlunu uyuturken, bir yandan da sorularıma cevap vermeye çalıştığın ve tüm samimiyetin için....

Ercan ATA

KUYUYA DÜŞEN ÇOCUĞUN RÜYASI

Birdenbire düştüğümüzde kuyuya
hangi peri suretin resmi
görünür aynamızda
ço(cu)ğumuzu gezdiren anne
gece ağlarını açıyor
ağır kubbelerin altında kalan ne
önce beni öp/ onlar görmesin

sadağımızdaki son ok
rüzgarın dilinde şarkı
abc /1, 2, 3 marş
manşın ucunda Leyla Sayar
akıyor kızgın gövdesine ateşin
demiri eriten ten yakıyor
kezzabın acısı, gülün kokusu

ötelere kırık dal asude bahçe
alıp alıp geliyorum kendimi kapına
içimdeki ergen ölüyü döküyor ağaçlar
mavi suret de(n/y)liz
ebedi kanar muttasıl

Çorumlu Dergisinde, Macide Büyükataman'ın kaleminden Şair Yaşar Nezihe Bükülmez

Ali ALAKOÇ

Milli Mücadele sonrasında Ülkemiz düşman işgalinden kurtarılmış, Misak-ı Milli sınırları içerisinde Kurtuluş Savaşına büyük destek veren Anadolu, artık genç Türkiye Cumhuriyeti'nin merkezi konumuna gelmiştir.

Ankara başkent ilan edilerek, kalkınmanın Anadolu'dan başlayacağını ilk işaretleri verilmiş, Mustafa Kemal Atatürk'ün Konya Konuşması ile bu adeta tescillenmiştir.

Atatürk Konya Konuşmasında; "...Dünyanın hiçbir yerinde, hiçbir milletinde, Anadolu köylü kadınının üstünde kadın çalışması söylememize imkân yoktur ve dünyada hiçbir milletin kadını "Ben Anadolu kadınından daha fazla çalıştım, milletimi kurtuluşa ve zafere götürmekte Anadolu kadınından daha fazla çalıştım, milletimi kurtuluşa ve zafere götürmekte Anadolu kadını kadar gayret gösterdim diyemez" diyecektir.

O yıllar; yokluk yıllarıdır, kıtlık yıllarıdır. 1936-1937 yıllarında Türkiye'de 6.123 ilkokul, bu okullarda 14.698 öğretmen, 125 ortaokulda ise 2.648 öğretmen görev yapmaktadır.

Bu yokluklara, bu kıtlıklara, bütün olumsuz koşullara rağmen genç Türkiye Cumhuriyeti'nin genç ve idealist öğretmenleri, Anadolu'da halkımızın eğitilmesi, milletimizin "makûs talihini" yenmesi için gönüllü olarak çalışmaya başladılar.

İşte bu öğretmenlerden biri de 19.04.1940 tarihinden 07.10.1947 tarihine kadar Çorum Ortaokulu ve Lisesinde görev yapan karı-koca Macide ve Yusuf Ziya Büyükataman çiftidir.

Yusuf Ziya Büyükataman, 1936 yılında başladığı öğretmenlik yaşamında, 1940 yılında Çorum'a gelmiş, Çorum Ortaoku-

lunda Müdür olarak görev yapmıştır. Çorumlu Dergisi'nde çeşitli yazılar kaleme alarak İlimizin yazın hayatına katkıda bulunmuştur.

Daha sonra İhsan Sabuncuoğlu başta olmak üzere, Çorum Halkının yoğun talepleri, Yusuf Ziya Ataman'ın Halkevi yayın organı olan Çorumlu Dergisi'ndeki yazıları sonucunda Çorum Lisesi 1946 yılında açılmış ve ilk kurucu Müdür olarak Yusuf Ziya Ataman görevlendirilmiştir.

Karı-koca Büyükataman'lar 07.10.1947 yılında Çorum'dan ayrılarak Konya Ereğli Ortaokulunda, oradan Kandıra Ortaokulu, oradan da Emirgân Ortaokulunda görevlerine devam etmişlerdir.

Macide Büyükataman ise 1934 yılında başladığı öğretmenlik hayatında, eşi Yusuf Ziya Büyükataman ile birlikte 1940 yılında Çorum'a gelmiş ve 1947 yılına kadar

Dönemin Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün Çorum Lisesi Ziyareti-
(Arka'daki Okul Müdürü Ziya Büyükataman) (Oğlu Yüce Büyükataman Arşivi)

Ziya ve Macide Büyükataman Çorum Lisesi Öğretmenler Odasında
(Yüce Büyükataman Arşivi)

eşiyle birlikte Çorum'da öğretmenlik yapmıştır.

Macide Büyükataman da eşi ile birlikte Çorum Halkevi yayın organı olan Çorumlu Dergisi'nde çeşitli yazılar yazarak Çorum'un kültür hayatına önemli katkılarda bulunmuştur.

Macide Büyükataman'ın Çorumlu Dergisinde kaleme aldığı en önemli yazı hiç kuşkusuz ki, 1 Mayıs İşçi ve Emekçiler bayramı için ilk Türkçe şiiri yazan kadın şair Yaşar Nezihe Bükülmez ile ilgili olanıdır.

Yaşar Nezihe (Bükülmez)

Kimdir?

Yaşar Nezihe Hanım; 17 Ocak 1880 - 5 Kasım 1971 tarihleri arasında İstanbul'da yaşamıştır. Edebi kimliğinin yanında hayat hikâyesi ve aykırı kimliğiyle, dönemin kadın şairleri arasında farklı bir yer tutan Yaşar Nezihe, babası izin vermediği için habersiz olarak bir yıl okula gidebilmiş ve bu bir yılda okumayı öğrenmiştir. Başına buyruk hareketleri nedeniyle evden kovulan Yaşar Nezihe, hayatı boyunca yokluk içerisinde yaşamıştır. Bu arada üç mutsuz evlilik yapmış, iki çocuğunu besin yetersizliğinden kaybetmiş, üçüncü ve sağ kalan çocuğunun bütün bakımını kendisi üstlenmiştir. Yaşar Nezihe; Hilal-i Ahmer'e nakış işleyerek, yapay çiçekler yapıp satarak, komşularının cephedeki eşlerine, çocuklarına mektuplar yazarak, şark pazarında çalışarak, darphanede işçilik yaparak kazandığı para ile geçimini sağlamıştır.

1 Mayıs 1923 yılında Aydınlık dergisinde 1 Mayıs İşçi Bayramı ile ilgili ilk Türkçe şiiri yazması, toplumsal sorunları dile getirmesi, işçi ve işçi eylemlerine sahip

Ziya ve Macide Büyükataman, öğrencilerle Çorum Lisesi Bahçesinde
(Yüce Büyükataman Arşivi)

çıkması, işçi haklarına yönelik şiirler yazması, Amele Cemiyetine üye olması, "Feryatlarım" isimli şiir kitabında toplumsal sorunlara dikkat çekmesi nedeniyle aykırı bir şair olarak tanınan Nezihe Yaşar, şiirlerine el konulan ilk kadın şair olarak da bilinmektedir. Edebiyatı, şiiri, aruz vezni ile şiir yazmayı kendi kendine öğrenden Yaşar Nezihe, soyadı kanunundan sonra "Bükülmez" soyadını almıştır.

Aynı zamanda 1913-1921 yılları arasında yayınlanan "Kadınlar Dünyası" adlı dergi Müslüman kadın üyelerinin peçesiz fotoğraflarını yayınlamaya başladığında fotoğrafı peçesiz yayınlanan ilk kadın Yaşar Nezihe olmuştur. Türk kadınının erkeklerle eşit

Taha Toros Arşivi
(İstanbul Şehir Üniversitesi e-arşivi)

haklar talep etmeye başladığı yıllarda, "Kadınlar Dünyası" dergisi, üyelerinin peçesiz fotoğraflarını yayınlamaya başlamış ve Osmanlı kadınlarının peçelerini açarak kendilerini basında tanıtmaları dönem içerisinde büyük yankı uyandırmıştır.

Dışlanmış ve aykırı şair olarak da bilinen Yaşar Nezihe Bükülmez, edebiyat dünyasından o kadar dışlanmış ki, bazı antolojilerde ve bazı yayınlarda 1934-35 yıllarında öldüğü belirtilmiştir. 1934 yılında kadın şairler konusunda bir çalışma yapan Türk kültür tarihi araştırmacısı ve yazar Taha Toros, uzun araştırmalar sonucunda Yaşar Nezihe'yi bulur, yapılan röportaj büyük yankı uyandırır. Oysaki şairimiz 1971 yılında vefat etmiştir.

Yaşar Nezihe Bükülmez'in "Mecnun isen ey dil sana Leyla mı bulunmaz", "Nice bu hasret-i dildar ile giryan olayım", "Gül ruhlarını gonca-i zibaya değişmem", "Bir perinin aşkına düştüm" gibi şiirlerinin de aralarında olduğu birçok şiiri bestelenmiştir. Kazancı Bedih, Tenekeci Mahmut gibi isimler bestelerini seslendirmişlerdir.

İşte Çorum Ortaokulu öğretmenlerinden Macide Büyükataman, haberleşmenin çok kıt imkân-

larla yapıldığı bir dönemde, çoğu kimsenin öldü bildiği Yaşar Nezihe Bükülmez'i İstanbul'da bulup evinde ziyaret ederek bir yazı kaleme alır ve yayınlanmamış şiirlerini Çorumlu Dergisi'nin 1 Eylül 1943 tarihli ve 40. Sayısında yayınlar. Döneminde hak ettiği değeri görmeyen, unutulmuş büyük bir yazarı Çorumluyla tanıştır. İşte şimdi bu yazı ve şiirleri okurlarımıza sunuyoruz.

Şair Yaşar Nezihe Bükülmez'le Bir Görüşme

Macide Ataman

Bu defa İstanbul'a gidişimden istifade ederek Laleli'de mütevazı evinde değerli şairimiz Yaşar Nezihe Bükülmez'i ziyaret ettim. Güzel döşenmiş bir küçük oda. Şurada burada kıymetli eşyaları, dıvarda bir kaç resim. Yaşar Nezihe yanımıza geliyor. Başu oyalı yemenisile bağlı, annelerimizin geydiği belinden bağlı basma entarisile bu güzel, modern odada elli yıl evvelki ev kadını tipini ne güzel yaşıyor. Elini öptüm. Hattır soruştuk. Dereden tepeden konuştuk; kahve içtik. Bir aralık;

--Hanımefendi yazılarınıza bizi hasret bıraktınız. Dedim. Eğer kahvenin şekeri az konmuş deseydim muhakkak bir telaş gösterecek ve bu eksikliği tamamlamak için acele gösterecekti. Fakat benim bu serzenişime aldırmadı bile. Bir lahza düşünmedi, sesinin tonu değişmedi.

--Arayan yok ki kızım. Dedi. Bu sade cevap nekadar beliğ ye nekadar mufassal bir şikâyetti. Bir lahza dona kaldım, ne söyleyeceğimi şaşırđım. Evet, bir nesil değişti; terkipli ifadeler atıldı, yabancı kelimeler kovuldu, dil güzelleşti, yazılar güzelleşti, fakat duygular! Duygulu kadın şairimiz heyecanlarını cana yakın kelimelerle ifade ediyor. İfade değil telkin ediyor. Hem sonra; şair geçmiş bir neslin yazıcısı değil ki. Bu gün aramızda yaşıyan, duyduklarımızı duyan ve bizden farklı olarak duygularını

ifade edebilen değerli bir edibimizdir.

--Görürs unu zya arıyoruz.

Hem yalnız aramak değil özlemlide çektiğimizi size baştan söyledim. Dedikten sonra basılmamış şiirlerinden Çorumlu'ya dercedilmek üzere istedim.

--Bazen bir şeyler kararlıyorum. Dur bakayım elim'e geçerse vereyim, deyerek ayrıldı ve aşağıya aldığım, müteakip nushalara da yazacağım şiirleri verdi.

Şat afatsız, alçakgönüllü, asil Şaire candan bağlılıklarımı arz ederek ayrıldım. Kalbimde derin bir keder vardı. Kulaklarımda hep o şikâyetsiz ses.

--Arayan yok ki kızım.

Yaşar Nezihe Bükülmez şiirleri ile ilgili kapsamlı bir kitap yazan İlknur Tatar Kırılmış'ın eserinde "Hülyamın Sahillerinde" isimli şiir 3 kıta olarak yazılmış, oysaki Macide Ataman bu şiiri 4 kıta olarak yazmıştır.

Ayrıca yine İlknur Tatar Kırılmış'ın eserinde Yaşar Nezihe'nin Gönül adlı şiirinin okunmayan bölümleri Macide Ataman'ın yazdığı eserde tam olarak yer almaktadır.

Not: Bu çalışmada yardımcı olan Ziya ve Macide Büyükataman çiftinin oğlu Yüce Büyükataman ile Emirganı Sevenler Derneği üyeleri -ne, ayrıca Mahmut Kafkas, Hüseyin Altıparmak, Atilla Laçın ve Arap Çataroğlu'na teşekkür ediyorum.

Ressam Dilek Özmen ile sanat ve kadın üzerine

Altan ÖZESKİCİ

...kadın, sanatta imge durumundayken, kendi imgesinin yaratıcısı olma kararlılığını göstermiştir.

...Evrensel yalnızlık, İkilemler, Benliksel izler ve Dişil söylemler.... kadın imgeleminden yola çıktığım resimlerim...

...“Kadın olarak konuşmak”, mevcut durum içerisinde hem bir psikolojik konumlanışı hem de toplumsal bir konumlanışı işaret eder.

• Kadın ve Sanat ile İlgili düşünceleriniz...

• Sanat tarihini incelediğimizde yüzyıllar boyunca kadının sanatın konusu ve nesnesi olduğunu görüyoruz. Avrupa ve Amerika da dahil olmak üzere yıllarca yok sayılan, göz ardı edilen sanat üreten kadının emeği ancak feminist ve daha sonra da post-feminist hareketlerle yer bulmaya başlamıştır. Böylece kadın söyleyecek sözü olduğunu, ürettiği işleriyle farklı bir bakış açısı, yeni bir dili ve ifade gücü olduğunu gösterme olanağı bulmuştur. Dolayısıyla kadın, sanatta imge durumundayken, kendi imgesinin yaratıcısı olma kararlılığını göstermiştir.

Erkek egemen toplumlarda şu ana kadar erkek diliyle ifade bulan, anlatılan, aktarılan kadın, kendi eserlerinde yaşama, topluma, olaylara, ötekileştirilmesine ayna tutar. Kişilere, durumlara, çoğu zaman da kendine yabancılaşmasının onda oluşturduğu ikilemlere yer verir. Estetik ve görsel algısıyla var olur. Üreten kadın artık erkek için estetik bir obje, bir model değil, kimliğiyle, emeğiyle, birikimiyle benim bedenim, benim imgem, benim kimliğim ifadesine ulaşır. Artık sadece anne, eş, ev işleriyle uğraşan, toplumsal normlarla, yasaklarla çerçevelenen bir yaşamda değildir. Sanatçı bir kadın gündelik hayatında üstlendiği toplumsal rolleri eserlerine yansıtır, masaya yatırır.

• Neden Eserlerinizde Kadın Konusunu İşlediniz...

• Bu soruyu cevaplamak için öncelikle şu ana kadar yapmış olduğum kişisel sergilerimin isimlerini gözden geçirmek gerek. Evrensel yalnızlık, İkilemler, Benliksel izler ve Dişil söylemler.... kadın imgeleminden yola çıktığım resimlerimde Anadolu'nun eşsiz kültürel mozaiğinden etkilenerek “Kibele’ye, Mezopotamya’ya, ikonlardaki kadın figürlerine” göndermeler yapmaktayım.

Dünya genelindeki toplumsal kadın engellemelerinden yola çıkarak yaptığım resimlerimde özgün bir tarzda bütünleştirmeyi, evrensele ulaşmayı amaçlıyorum. Sadece ülkemizde değil, tüm dünyada toplumsal normlar, ataerkillik gibi birtakım kadın engellenmelerini düşünerek, kadının bir ışığı, gücü, enerjisi olduğu, ama dış çevrenin onu etkilediği, bu enerjisini yansıtmaya, üretmesine imkan tanınmadığı felsefemin çıkış noktasını oluşturuyor. Resimlerimde toplumsal normlar, baskı, ataerkillik, cinsel politika gibi unsurlar dış çevre ve karışık tekniklerle karşılık bulurken kadının kollarını, yüzünü, ellerini belirsizleştirmem, kimseye benzemesin isteğimden geliyor. Evrensel dünyadan kadınlar benim kadınlarım. Üretmek isteyen, kendisini, kimliğini, ikilemlerini, yalnızlığını, anlaşılabilirliğini, geçmişten bu yana biriktirdiği benliğinde yer alan onu etkileyen ve çoğu zaman da yaralayan izleri taşıyan kadınlar bunlar. Asla estetik bir obje ve nesne konumunda değiller. Resimlerimde ben “kadın olarak” konuşuyorum. Resimlerim bitip izleyicisiyle buluştuğunda “kadın gibi konuşuyor”.

Burada "kadın gibi konuşmak" İrigaray'ın da belirttiği gibi "Kadın olarak konuşmak", mevcut durum içerisinde hem bir psikolojik konumlanışı hem de toplumsal bir konumlanışı işaret eder. Bundan farklı olarak "kadın gibi konuşmak" ise anlamın anlaşılabilirliğine ve çoğulluğuna, doğruluk ve bilginin kontrol edilemezliğine, perspektif çoğulluğuna açık olmak anlamına gelmektedir, yani erkek dil'in her zaman engellemeye, ortadan kaldırmaya, bastırmaya yöneldiği niteliklerdir.

•Görsel Sanat ve Toplum İlişkisi Ne Olmalı?...

•Kuşkusuz ki sanat paylaştıkça çoğalır. Atölyesinde yalnız üreten sanatçı sergileri yoluyla izleyicisiyle buluşmayı duyumsar. Bu bağlamda toplumun sanat severliği, kültürel yapısı, sanat algısı, sanata duyduğu ihtiyaç, sanatı özümsemesi ve yaşamına yerleştirilmesi çok önemlidir. Sergi mekanlarının ve sanat müzelerinin en ücra şehirlerde bile var olması, sergilerin dolup taşıdığı, 7'den 70'e herkesin bir şekilde sanatla ilgilendiği, evler, işyerleri, iç ve dış mekanlarda orijinal tablolara yer veren bir toplum özlemi biz sanatçıların en büyük özlemidir gerçekten de.

•Kadın Sanatçıların Sanat ve Toplum İlişkisindeki konuma etkisi...

•Sanatın yaygınlaşmasında ve taşıyıcılığında önemli yer tutan kadının, sanatçı duyarlılığı ile sanatçının kadın olmasının getirdiği duyarlılık birleştiğinde toplumu aydınlatan, toplumsal baskı, normlar ve ataerkilliğin, bağnazlığın en aza indirgenebilmesi zaman içinde de yok edilebilmesi mümkün olur diye düşünüyorum. Büyük kentlerde bile töre cinayetlerinin devam etmesi kadın sanatçıların kadına örnek olma, birey olmasının yolunu açma, kendini ifade etme bazında sanatçı kadınların ürettiği eserlerle toplumda var olan kadınların sesi olma misyonu olduğunu düşünüyor Kaum. Sadece erkeğin hakim olduğu sanat alanları son derece kısır kalacaktır. Çeşitlilik, zengin bakış açısı ve kadında daha yoğun bulunan duygusal algı sayesinde ancak bir arada sosyo-kültürel olgunluğa ulaşılabilir. Burada Mustafa

Kemal Atatürk'ün şu sözünü hatırlatmak isterim. "Şu na inanmak gerekir ki, yeryüzünde gördüğümüz her şey kadınlarca yapılmıştır... Bir topluluk onu oluşturanlardan yalnız birinin çağdaş gereksinimlerinin kazanılması ile yetinirse, o topluluk yarından çok güçsüzlük içinde kalır. Bir ulus ilerlemek ve uygarlaşmak isterse, özellikle bu noktayı temel olarak benimsemek zorundadır... Kadınlarımız da bilgin olacaklar ve erkeklerin geçtikleri bütün öğretim derecelerinden geçeceklerdir. Sonra kadınlar toplumsal yaşamda erkeklerle birlikte yürüyerek birbirinin yardımcısı ve destekçisi olacaklardır...»

•Kadın Olmak Bir Dezavantaj mıdır Ressam İçin?..

•Geçmişten günümüze sadece ülkemizde değil dünyada da kadın olmak bir dezavantaj olmuştur ressam için. Erkek egemen toplumlarda kadın sanat alanında üretim boyutunda çok yer alıyormuş gibi görünse de; sanatı meslek haline dönüştürmede erkeklere göre sayıları çok daha azdır. Kadınların eserleriyle müzede yer alma, profesyonel olarak sanatta yer alma, sanat konusunda karar verici mevkilerde bulunma oranları maalesef ki çok düşük. Kadının çalışma ortamlarının ev olduğu, özel atölye açamadıkları, önemli sergilerde yer almada zorlandıkları, desteklenmedikleri, sanat konularının pek çoğunun erkeklerin yönetiminde olması ve kadınların bu alana girmediği sınırlı kalmaları, kadın eserlerinin özel günlerde, okullarda tertiplenen kermes ve standlarda yer alması, sanatın yaygınlaşmasında ve taşıyıcılığında önemli yer tutan kadınlarımız ile ilgili üretilen politikaların azlığı, sanatta girişimcilik konusu hakkında projeler üretilmemesi gibi unsurlar dezavantaj olarak karşımıza çıkıyor. Toplumsal cinsiyet, ataerkillik, kadına yüklenen roller, annelik, ev işleri, eş olma modülü kadını geriplanda bırakıyor maalesef. Yaptığı, ürettiği eserler bir hobi, bir heves gibi algılanabiliyor. Oysa kadının azmi hiç de yabana atılmaması gereken bir gerçektir. Bir kadın isterse her şeyi başarabilir. Burada kendimden

örnek vermem gerekirse sanat yolculuğumun başında gelecek hayallerimi, açmak istediğim sergileri yakın çevremle paylaştığımda çok ütopyik şeylerden bahsediyordum gibi hissedilirdi. Oysa ki geldiğim noktada Amerika başta olmak üzere, Avrupa'nın pek çok şehrinde, hatta Çin'de resimlerim sergilendi. Pek çok önemli koleksiyonlarda yer buldu.

•Toplum-Kültür İlişkisinde Sanata Olan İlginin Çerçevesi Nasıldır?..

•Toplum u meydana getiren bireylerin sanat hakkındaki bilgileri ve eylemleri onların sosyo-kültürel durumlarıyla alakalıdır. Sanatçılar eserlerinde toplumsal konulara ya da

bireysel duyarlılıklarına yer vererek kamuoyu oluştururlar. F. Bacon'a göre sanat "Çeşitli düşüncelerin çarpıştığı arena"dır. Toplumun kendini tanıması ve duygularını ifade edebilen yansıtıcı bir toplum oluşturmak için sanatın gerekliliği aşikardır. Bu bağlamda günümüzde sanat etkinliklerine ve özelde de sanat eserlerine duyulan ilgi maalesef sınırlı ve yetersiz kalmaktadır. Temalı konular toplumsal konuları irdelemeye ve aktarmaya yönelik çalışmalar ile büyük halk kitleleri ile sanatçıları bir araya getirir. Büyük kitlelere ulaşmak anlamında gerekli mekan ve ortamların yetersizliği ise dikkat çekicidir.

DİLEK ÖZMEN

1970 yılında Bartın'da doğan sanatçı, 1992 yılında Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, Resim Bölümü'nden mezun oldu. Biri Almanya'da olmak üzere toplam 25 kişisel sergi açtı. Yurtiçi ve yurtdışında (Amerika, İtalya, Avusturya, Almanya, Bulgaristan, Romanya, Çin, Rusya ve Macaristan olmak üzere) karma sergilerde yer aldı. Dört ödülü bulunan sanatçı, çalışmalarını özel atölyesinde sürdürmektedir. Unesco (AİAP) Uluslararası Plastik Sanatlar Derneği (UPSD) üyesidir.

BİLİM İÇİN ÖLEN KADIN:

MARIE CURIE

Dr. Damla A. Bişirici

drdamlabisirci@yahoo.com

Bilimin zirvesindeki kadın Marie Curie, sıra dışı ve özgün yaşamıyla doğumunun 150. yılında bizlere ilham vermeye devam ediyor.

Yürüdüğü yollar, yaptığı çalışmalar, aldığı riskler kim bilir kaç bilim insanına öncülük etmiş, dünyaya armağan ettiği buluşlarla kim bilir ne çok insana ışık olmuştur Marie. O'nun yaşamı, hayata, bireysel ve toplumsal ilişkilere bakış açısıyla, eşiyile yaşadığı aşkla, çocukları ve ailesiyle ilişkileriyle bize etkileyici bir hikaye sunuyor. Pek de ortaya dökülmemiş biyografik detaylarıyla, hayatı gün ışığına çıktıkça ve yaşam yolculuğunda varoluşunu sergilediği alan olan bilim üzerindeki çalışmalarıyla, Marie bizlere gizemli yanları hakkında ipuçları sunuyor. O'nun hikayesi bir başarı öyküsü.

1867 doğumlu Marie, Polonyalı bir aileden geliyor, asıl adı Maria Salomea Sklodowska. Aile arasındaki lakabıyla Manya. Üç kız ve bir erkek kardeşi ile beraber geçirdiği çocukluğu, tüm ailenin beraber toplandıkları, cumartesi geceleri semaver başında edebiyat sohbetleri yaptıkları, babalarının anlattıkları hikayeleri dinledikleri huzurlu anlarıyla Maria'nın anılarında hep canlı kalacak izlerle dolu. Çocukluğunda annesi ve ablasını yitirmesinin acılarını, sonrasında ülkesinden kopmasını, babası ve kardeşleriyle kurduğu sıkı bağlarla bir nebze gidermeye çalışmış. Gençlik yıllarını ise, hem ekonomik, hem de sosyal açıdan sancılı geçirmiş, 17'li yaşları sosyalist bakış açısıyla, kurulu düzene yeni bir şekil kazandırmakla geçmiş. Maria'nın gençlik coşkunluğu ve heyecanı, otokontrolünü sürekli elinde tutmasıyla, kendine koyduğu limitlerle, yaşamında hep çekingen bir ağırbaşlılıkla kola yürümüş.

Maria o kadar yetenekli ve çok yönlü ki; çalışmalarından arta kalan zamanlarında odasına kapanarak ruhunun çeşitliliğini günlük

sayfalarına yansıtmış. Günlüğünde neler var neler, La Fontaine hikayeleri için yaptığı resimler, Almanca ve Lehçe şiirler, Rusça felsefi yazı denemeleri, fıkralar, hayvan ve çiçek resimleri, çokça yazı denemeleri. Çok yönlülüğü, ruhu beslemesinin ve yeteneklerinin dışarıya yansıyan yönleri.

Maria'nın sıra dışı bir güzelliği var, yüzünü çevreleyen sarı bukleli saçlarıyla güzel bir genç kız. Ama hayatında güzelleşmek ve süslenmek hiçbir zaman ön sıralarda yer almadığından, güzelim sarı buklelerini dipten kestirip, toplantıdan toplantıya koşuyor, yıllarını koyu renk tek bir elbise ile geçiriyor. Toplumun dayattığı güzellik standartlarına meydan okuyuşu, dış görünüme önem vermeyişi, bilginin ve bilimin peşinde koşan bu güzel kızın notalarında var.

Polonya'da yaşayan Maria'nın aklına Sorbonne'da okumak hayalleri düşünce, hedefe varabilmesi için büyük bir fedakarlık yapıp önce kız kardeşini biriktirdiği paralarla Paris'e yolluyor, bu sırada taşrada gereken parayı biriktirmek için 12 ay mürebbiyelik yapıyor. Aklına koyduğunu yapan, bu uğurda hedefe odaklanıp vazgeçmeyi aklından bile geçirmeyen Maria için, Fransa'da okumak çok önemli. Çünkü Alman ve Rusların Polonya'ya zulmettiğini, Fransa'nın ise özgürlükler ülkesi olmasını ve tüm inançlara saygı duyulmasını önemsiyor. Zekasındaki pırıltılar, potansiyelinin farkındalığıyla, hayallerini gerçeğe dönüştürmek üzere, başarmak üzerine kurguladığı hayatı ile bu yönde emin adımlarla ilerliyor.

Ve işte tren istasyonunda babasıyla vedalaşan, elinde az sayıda eşyası ve yemeğiyle 4. sınıf kompartımanında seyahat için hazır Maria. Babasına veda ederken yandandan da konuşuyor:

"Çok değil baba, iki veya en fazla üç sene kalacağım, eğitimimi bitirir bitirmez döneceğim, seninle baba-kız oturup bir daha hiç ayrılmayacağız."

Maria Paris'e varınca okula kayıt olmak için kendisine verilen kağıda ismini Fransızca telaffuz biçimine göre Marie olarak yazıyor. Sorbonne üniversitesi Fen Fakültesinde öğrenci olarak artık eğitime hazır Marie. Paris günleri tamamen bilime adanmış şekilde, yoğun bir çalışma ile geçerken, bilim aşkının bir de arka planı var: Sert, tavizsiz bir yaşam seçimi, çalışma ivmesini sürekli yüksek tutmak için sıkı bir çalışma temposu, son derece kötü bir beslenme tarzı (yemek olarak sadece tereyağı sürdüğü ekmele beraber çay içmek, kasabın dükkanından içeri bile gir-

MARIE CURIE

memek), çatısında çok küçük bir pencereden ışık alan ve şartları oldukça kötü olan oda bozuntusunda yaşamak, yaşam için elzem olan pek çok ihtiyacın varlığını inkar etmek, sıfırlanmış bir sosyal hayat. Sadece ve sadece bilim yapmak ona eşlik ediyor. Marie daha 26 yaşında.

Paris, Marie'ye Fransa'da okumak hayallerini sağlamanın

yanında Pierre Curie ile tanışmaları için de bir arka fon oluyor. Pierre, Marie ile tanışınca gereğinden fazla aydın, gereğinden fazla akıllı olarak yorumladığı Polonyalı kızın esiri olur. Marie içinse Pierre, etik değerlerle entelektüelliğin her zaman bir arada bulunmadığı bu çağda insanlığın eşsiz bir örneği. Marie o kadar iyi gelir ki Pierre'e, artık Pierre, Marie'den aldığı itici güç ve moralle daha sıkı çalışır, silkelendir, bilime sarılır ve manyetizma konusunda parlak bir doktora tezi verir. Pierre'in Marie'yi evliliğe ikna etmesi her ne kadar kolay olmasa da, sonunda Marie ve Pierre evlenirler, iki dahi beyin onlar, iki uyumlu kalp, iki aşık ruh, Pierre için gözünün bebeği Marie. Aralarında o kadar çok benzerlik var ki; akıllı, onurlu, bilime aşkla bağlı, kültürlere saygılı, doğayı coşkuyla seven bir çift onlar. Evlilik törenleri de kendileri gibi sıra dışı olur, Marie beyaz bir kıyafet giymek istemez, beyaz düğün sofralarından uzak durur, laboratuvarında da giymek için koyu renk bir kıyafet tercih eder, dini tören yaptırmaz. Evlendiklerinde ellerindeki tek malları da yeğenlerinin aldıkları bir bisiklet olur, ama çok önemli bu onlar için, çünkü bisiklete binip dağ bayır gezerler, tüm hafta sonlarını doğa gezilerine ayırırlar. Doğada düşünür, doğada arınır, yeniden doğarlar doğada. Hatta yıllar sonra, yüzyılın buluşlarından Radyumu bulduktan 15 dakika sonra gene bisikletleriyle kendilerini doğaya atacaktırlar. Evliliklerinin ilk yılları avarelikle ve doğaya kaçışlarıyla, pedal döndürerek gezmeleriyle, bu gezintiler sırasında sürekli yeni çalışmalarını anlatmalarıyla, uyumlu bir şekilde devam eder. Bilim ve aşk dolu bir evlilikleri olur Curie çiftinin, 2 tane de kızları. Irene ve Eve.

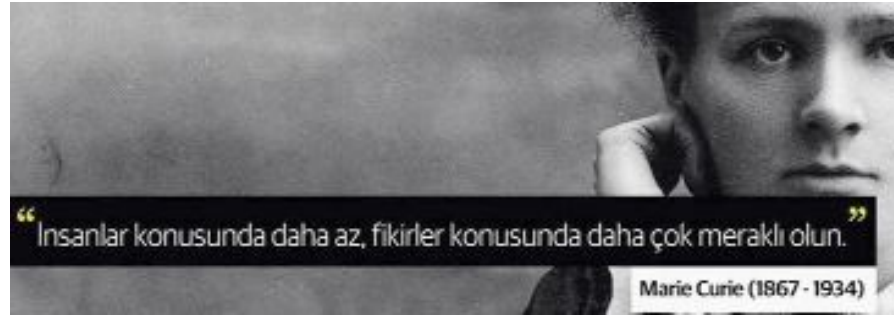
1897 yılına gelindiğinde Marie'nin çalışma bilançosu şöyledir: 2 üniversite diploması, öğretim görevliliği sınavları, su verilmiş çeliklerden manyetizma hakkında bir çalışma. Bu noktada kariyerinde ilerlemek için en uygun yolun doktora yapmak olduğuna karar

vererek Fransız fizikçi Henry Becquerel'in de üzerinde çalıştığı uranyum tuzlarını konu olarak seçerek çalışmalara başlıyor. Ve radyoaktivitenin kaynağını aramaya koyuluyor. Oldukça yoğun ve anlam veremediği bu radyoaktivitenin nereden geldiğini bulmaya çalışıyor. Daha önceki çalışmalarında tüm kimyasal elementleri incelediğine göre, bu nasıl bir öz, nasıl bir madde ki radyoaktiviteye sahip? Bilim kadını Marie Curie, bu soruya göz kamaştırıcı atılganlığıyla korkusuz bir hipotezle karşılık veriyor. Kesinlikle minerallerde şimdiye kadar bilinmeyen radyoaktif bir madde olduğunu, yani yeni bir element olduğunu söylüyor. Ne büyüleyici, ne heyecanlı bir hipotez. Yeni bir element. Bu hipotezin doğruluğunun anlaşılması için bir sene geçmesi gerekecek.1898 yılında Marie ve Pierre uranyum tuzları üzerinde çalışırken buldukları yeni bir elemente Pierre'in ismi Marie'nin koymasını istediğinde, Marie ülkesini hatırlayarak, biraz da utangaç bir şekilde Polonyum ismini veriyor. Keşif tutanaktan çıkmadan önce de el yazısı ile bir örneğini Polonya'ya yollayarak, Fransa ile beraber haberin aynı anda Polonya'da çıkmasını sağlıyor. Marie için Polonya her zaman, bunun direğini sızlatan, çocukluğunu, gençliğini anımsadığı, yerini özlemle koruyan bir ülke. Polonyumun keşfinden sadece bir hafta sonra günlüğüne kızı İrene ile ilgili bilgileri düşüyor, onun artık yürümeye çalıştığı, tay tay tay durduğu notunu ilştiriyor.

Çalışmaları devam ederken, Marie ve Pierre, ismini Radyum koymayı düşündükleri ikinci bir radyoaktif elementin varlığını keşfediyorlar, öyle ki Radyumun radyoaktivitesi çok çok fazla. Radyumun, sardıkları kağıtları ya da pa- muğu kemirerek toz haline getirdiğini, camları mora boyadığını, kendi kendine ısı yaydığını, 1 saat içinde eşit kütlede buzu erittiğini, buharının aktif olduğunu tespit ediyorlar. Hatta Henry Becquerel'in cebinde taşıdığı cam tüpteki Radyum tenini yakmış ve Becquerel, korkunç evlatlarından yakınmak için Curie'lere koşmuş "Şu Radyumu seviyorum ama ona garezim var" demiştir. Curie'ler öldükten 30-40 yıl sonra bile çalışmalarını not ettikleri defterler, bu gizemli radyoaktiviteye sahiptiler, şu an bilim bunu kesin olarak açıklamaktadır ki: Radyumun yarılma ömrü 1600 yıldır.

Radyumun bu negatif özellikleri dışında bir özelliğinin daha olduğunu buluyorlar. Radyum faydalı, hatta çok faydalı bir element. Kanseri hücrelerinin iyileştirilmesine yarıyor. Bu terapiye "curie terapisi" adı veriliyor. Fransız doktorlar Curie'lerden aldıkları ödünç tüplerle hastaları tedavi etmeye başlıyorlar. Bilim dünyasına Radyumun tanıtılması ve Curie'lerin evlatlarının varlığını ispatlamaları için 4 sene boyunca yoğun olarak çalışıp Radyumu bilimin hizmetine sunuyorlar. Patent almayı, bilimin ruhuna yakışmaz diyerek hiçbir zaman düşünmüyorlar. Oysaki 1 gram Radyum Curie çiftinin tüm maddi problemlerini çözmesi ve daha güzel bir laboratuvar için yetiyor da artıyor. Marie için bu 1 gram Radyum şişesi hayatı boyunca manevi olarak değerini koruyacak.

1903 yılında Marie doktorasını vererek Fransa'da gelişmiş bilim dalında doktora unvanı alan ilk kadın olur. Aynı yıl, radyoaktivite konusundaki çalışmalarından ötürü

rü Pierre Curie ve Henry Becquerel ile beraber Nobel Fizik Ödülünü alarak, tarihte Nobel alan ilk kadın olur. Curie'lerin Nobel Ödülü ile kazandıkları para etrafa yaptıkları yardım ve yeni bir laboratuvar açmaya gider. Marie kendisine yeni bir elbise almayı aklına bile getirmez. Nobel'in getirdiği tanınırlıkla bir partiye katılırlar. Partide kadınların boyunlarını süsleyen gerdanlıkları gören Pierre'in gözleri gerdanlıklardaki elmaslara takılır. Bunu gören Marie, akşam Pierre'e hayatımda böyle elmaslar olduğunu bilmezdim deyince, Pierre, kendisine bir oyun bulunduğunu ve elmaslarla kaç laboratuvar kuracağını hesapladım gece boyu diyerek her koşulda bilime olan bağlılığını bir kez daha göstermiştir.

1906 yılı Marie için çok hüznü bir yıl olur, Pierre, caddede karşıdan karşıya geçerken bir at arabasının altında kalarak vefat eder ve Marie'nin omuzlarına o günden sonra ömrünün sonuna kadar taşıyacağı bir yalnızlık ve sır örtüsü çöker. Yapayalnız ve herkesten

uzak bir yaşamı gönüllü olarak seçer. Ancak kızlarıyla olan yaşamını tekrar düzenleyerek onların psikolojik olarak güçlü yetişmeleri için elinden geleni yapar. Her gün bir saat zihin ve el çalışması yaptırır, sonra açık havada jimnastik çalıştırarak, onları yüzmeye götürür, yemek pişirtir, bahçivancılık yaptırır, heykel taslakları yoğurtur. O trajik kazanın onlar üzerinde etki bırakmaması için kızlarını tedbirsizliğe teşvik etmese de, cesur olmaları için destekler. Kızları İrene ve Eve'in karanlıktan korkmaları veya fırtına koptuğunda başlarını yastığa gömmeleri gibi güçsüzlük belirtilerini hiçbir zaman kabul etmez. Onları özlem dolu hayallerden, aşırı hassaslıklardan korur. Ama garip bir de karar almıştır bu arada. Kızlarına hiçbir zaman babalarından bahsetmez. Hatta hayatı boyunca Pierre, kocam, baban kelimelerini zorlukla ağzından çıkarır. Marie kendi koruma kalkmasını bu şekilde kurmuş ve yaşamını bu yolda sürdürme kararı almıştır.

Pierre'in öldüğü 1906 yılında Marie, Sorbonne Üniversitesinde, bir kadın olarak ilk kez ders verecek. Amfi tıklım tıklım dolu. Kapı açılıyor ve Marie alkış tufanı arasında üzerinde fizik aletleri dizili masaya yöneliyor. Bakışlarını amfidekilere yönelterek onların susmalarını bekliyor ve konuşmasına başlıyor. Tam olarak Pierre'in bıraktığı cümleden devam ederek derse başlıyor.

Yorucu geçen uzun seneler sonra 1911 de Marie, Polonyum ve Radyumun keşfinden dolayı Nobel Kimya Ödülünü almıştır. Tarihte, halen 2 Nobel Ödülüne sahip tek kadındır. 1911 yılında ödülünü almak için gittiği Stockholm'de yanında kızı İrene vardır. Ne gururdur ki 24 yıl sonra İrene de aynı salonda Nobel alacaktır.

Marie tüm bunları yaşarken 1. Dünya Savaşı patlak veriyor. Birçok Fransız kadını gibi cephede gönüllü olarak çalışmaya başlıyor. Cephe gerisi hastanelerin X ışınından mahrum olduğu tespitini yaparak ve asıl konusu bu olmasa da

Sorbonne'da yılda birkaç dersini bu konuya ayırdığı için, savaş ortamında neye ihtiyaç olacağını sezinleyerek çok hızlı bir şekilde, tüm X ışını malzemelerini toplayarak diğer kadınların da yardımlarıyla röntgen arabası yaratıyor. Sıradan bir arabanın içine bir röntgen cihazı koyuyor ve arabanın motoruyla gereken elektriği üreten dinamo koydurtuyor. Bu şekilde 20 araba kuran Marie, 200 tane de röntgen odası oluşturuyor. Milyonlarca yaralı askere dokunuyor bu şekilde. Tüm bunlar Marie'nin cesareti ve bilgisinin yanında, hep kendi başının çaresine bakabilmiş güçlü yönünden besleniyor. Marie savaş sırasında tüm bunları başarırken, özel bir kıyafet giymemiş ve başına hastabakıcı baş örtüsü takmamış sadece koluna gelişigüzel bir kızıl haç iğnelemiştir.

Savaş bitiminde ortalık durduğunda yenen ve yenilen bilim insanları birbirleriyle tekrar iletişime geçiyor, Marie, çatışmaları unutmak için samimi çabalarda bulunuyor, ama kardeşlik ve çoğunluk gösterilerine katılmıyor, bir Alman bilim adamı ile görüşmeden önce 93 manifestosunu imzalamış mı diye soruyor. Hayır cevabı gelirse, içten bir şekilde bilim tartışmalarına giriyor, aksi durumda sadece nezaket gösteriyor.

"Görünüşe göre hayat hiç bizim için kolay değil. Ama ne çıkar, insanda direnç ve özellikle kendine güven olmalı, bir şeye yetenekli olduğuna inanmalı ve bu şeye ne pahasına olursa olsun ulaşmalı" diyen Marie için bu cümle hayatının bir özeti adeta.

Einstein'in "şöhretin yozlaştırma- madığı tek ünlü kişi" dediği Marie Curie 1934 yılında dünyaya gözlerini kapatmıştır. Ölüm sebebi, uğruna savaşmaktan asla çekinmediği radyoaktivite sonucu oluşan kan kanseridir. Bilim uğruna ölen kadın sıfatlarını da taşıyan Marie'nin cenazesinde tabutuna kardeşleri tarafından birkaç avuç Polonya toprağı serpilmiştir.

Bilgeleşmeye doğru yaptığı tüm üretkenlikleri ve buluşlarıyla, kaderlerini ellerine alan ve dünyaya yön veren Marie gibi ruhlar göçüp gitseler bile, adları dünya döndükçe hatırlanacak ve pek çok kişiye ilham olmaya devam edecektir.

İyi ki doğdun Marie...

Öneri: OKU :Marie Curie / Bir bilim kadınının olağanüstü yaşam öyküsü / Eve Curie / 2014

Bozkırın Tezenesi Neşet Ertaş

Türkülerinde Kadın

İrfan YİĞİT

Bir insanı ayrıcalıklı kılabilecek iki tane özellik vardır: Sanat ve Aşk. Bu ikisinden birisine sahip olan insan diğer insanlardan her zaman farklı ve ayrıcalıklıdır. Sanatsal yetenek her insana verilen bir özellik değildir. Yaratıcının insana bahsettiği bir hediyedir. Sanatlar içerisinde de yazımıza konu "müzik sanatı" insanları etkilemiş başka diyarlara alıp götürmüştür.

Müzikte unutulmayan ve unutulmayacak olan eserler ve kişiler vardır ki bunların büyük çoğunluğu AŞK ile var olmuşlardır. Bu insanlar aşkı yüzyıllardır şiirlerde, güftelerde, bestelerde anlata gelmişlerdir. Bu vasıflara sahip Anadolu'da ilk akla gelen en güzel örnek NEŞET ERTAŞ'tır. Aşk için nelere katlanılabileceğini ve bunun sanata nasıl aktarılabileceğini Neşet Ertaş her sazının teline tezenesini vurduğunda bizlere anlatmaya çalışmıştır. Gönlünde titreyen aşk ateşi her tezenenin vuruşunda daha da büyümüş ve artık dünya yaşadığı sürece unutulmayacak gönüllerden silinmeyecek bir hal almıştır. Bu büyük aşkın, sanatın, ustanın Neşet Ertaş'ın ortaya çıkmasında en önemli etken LEYLA'dır yani bir KADIN'dır.

Neşet Ertaş'ın türkülerinde kadın maddi bir varlık, maddeden ibaret bir unsur değildir. Artık AŞK ve Aşka ulaşmak için çırpınan bir gönül vardır. Onun için bunu söze dökebilecek en önemli araç ta müziktir. Kadın erkeğe Allah'ın emanetidir. Peygamber Efendimiz (s.a.v.)'de: "Kadınlara ancak asalet ve şeref sahibi kimse değer verir. Onları ancak kötü ve aşağılık kimseler hor görür." sözleri ile kadına verilen değeri ortaya koymuştur. Neşet Ertaş, Hadis-i Şerif'te belirtilen şerefli insanlardan birisidir.

Gönül dostu bir babanın Muharrem Ertaş'ın evladı Neşet Ertaş, bozkırın ortasında 1938'de Kırşehir'in Çiçekdağ ilçesinde Kırtıllar köyünde dünyaya gelmiştir. Muharrem Ertaş'ın beşinci çocuğudur. Yedi yaşında yöredeki düğünlerde oyun oynarken bulur kendisini, derken bir ömür geçmiştir yoksulluk, gurbet ve ayrılıklarla.

Anadolu halk müziğinin yaşayan efsanesi, Abdal müziğinin son temsilcisi Neşet Ertaş, ba-

Neşet Ertaş'ın kendisi gibi sanatçı olan babası Muharrem Ertaş, Ankara'ya radyoda boz-

bası Muharrem Usta ile adeta Anadolu'daki en olgun seviyesine erişen bu Türkmen/Abdal müzik birikiminin yeni bir yorumcusudur. Yoğun yöresel özellikleri ve baskın yerlilik / mahallilik unsurları ile donanmış bu müziği yöresinin dışına çıkar-mış, ülke genelinde ve hatta yurt dışında bi-

linmesini ve tanınmasını sağlamıştır. Abdallık geleneği, yaratıcı hariç her şeyden vazgeçmeyi, görünüşe değil görünüşün ardındaki öze kıymet vermeyi, gönül kırmamayı, can incitmemeyi ve insan ruhuna zarar verecek her türlü olumsuz duygu, düşünce ve davranışlardan kaçınmayı merkeze alan bir düşünce sistemi ve yaşam biçimidir. Anadolu'nun bağrından çıkan bu saz ve söz ustası, Kırşehir'den Ankara'ya, oradan da gurbete uzanan bir hayat yolculuğuna çıkar. Kırşehir'den çıkan Garip Neşet 1960'larda artık tüm Türkiye'nin tanıdığı ve sevdiği bir sanatçı olmuştur. Anadolu'nun hüzünlü sesinden söylenen içli bozlaklar Türkiye'nin yüreğine işler. Neşet Ertaş'ın "Neden Garip Garip Ötersin Bülbül" adlı ilk plağı 1957 yılında Şençalar Plak'tan çıkar. İlk plağının çıkmasından sonra Neşet Ertaş Ankara'ya gelir ve sahne hayatı burada devam eder. Hayatının yönü burada değişecektir. Neşet Ertaş, Ankara'da pavyonlarda çalıştığı sırada, yine kendisi gibi pavyonda şarkı söyleyen Leyla adında bir kadına "Âşık" olur. Neşet Ertaş'ı Neşet Ertaş yapacak olan zor ve meşakkatli yolculuk artık başlamıştır.

lak okumaya geldiğinde bu aşktan haberdar olur, Neşet Ertaş'ın Leyla ile evlenmek istemesine karşı çıkar ve oğluna "evladım" redifli şu türküyü yazar:"

**Temiz ruhlu, saf kalplisin şöhretsin
Hakkın vardır evlenmeye evladım
Mevlam sana yapanları kahretsin
Aslı bozuk alma dedim evladım**

Babasının, Leyla'ya "aslı bozuk" demesi, Neşet Ertaş'ı inanılmaz yaralar... Çünkü onun gönlündeki saflık, temizlik, aşk hiçbir canlıya kötü gözle bakmaya müsaade etmeyecek kadar büyüktür. O Leyla'nın dünyevi vasıflarını görmemektedir. O da babasına "ana" ile cevap verir:

**Ulu arıyorsan analar ulu
Sevmişiz biz onu olmuşuz kulu
Analar insandır biz insanoğlu
Aslı bozuk deme gel şu insana**

**Aşkı kimden aldın sevgiyi kimden
Aslı bozuk deme gel şu insana
Soracak olursan eğer ki benden
Aslı bozuk deme gel şu insana**

**Yazımızı felek yazdı Mevlâdan değil
Senin dediklerin evladan değil
Her hata suç bende Leylâ'dan değil
Aslı bozuk deme gel şu insana**

Muharrem Ertaş, oğlunun bu "ulu ana" göndermesine boyun eğer ve şöyle der:
**Küsmedim Neşedim kahrettim sana
Baban değil miydin sormadın bana
Olan olmuş yavrum ne deyim sana
Sen aklını yitirmişsin evladım**

Neşet Ertaş ile Leyla 10 yıl evli kalırlar. Bu süreçte Leyla da şarkılar söyler, ünlenir, kaset yapar ama mutlu olamaz. Neşet Ertaş askere gider ve döndüğünde boşanırlar. Neşet Ertaş kesinlikle Leyla'ya toz kondurmaz ve bunu türkülerinde dile getirir.

**Merhamet eyle yarım
eyle yarım eyle
Suçum nedir bilmiyom
da amanın leyla...**

**Ne ise söyle yarım söyle
le söyle yarım söyle**

Bu iki büyük sanatçı(aynı zamanda da baba-oğul) arasındaki şiirsel atışma, bu ayrılıktan sonra da sürer... Ve Neşet, Leyla'ya hatanın kendisinde olduğunu söy-

ler: "Körümüş gözlerim görmedim seni, boşa mecnun eylemişim ben beni" der.

Bilemedim kıymetini kadrini
Hata benim günah benim suç benim
Eliminen içtim derdin zehrini
Hata benim günah benim suç benim

Bir günden bir güne sormadım seni
Körümüş gözlerim görmedim seni
Boşa mecnun eylemişim ben beni
Hata benim günah benim suç benim
Pişmanlığını her dizede dile getirir büyük
ustad. Aşk gönlünü yakmakta ve ayrılık her
geçen gün daha da ağır bir yük olmaya devam
etmektedir.

Kendim ettim kendim buldum
Gül gibi sarardım soldum eyvah
Bilmez yar halımdan bilmez akan gözyaş-
larım silmez

Bir kere yüzüme gülmez eyvah
Neşet Ertaş, babası ve Leyla arasındaki bu
hikâyenin sonucunu anlatan türkü çıkar orta-
ya:

Cahildim dünyanın rengine kandım
Hayale aldandım boşuna yandım
Seni ilelebet benimsin sandım
Ölürüm sevdiğim zehirim sensin
Evvelim sen oldun ahirim sensin

Sözüm yok şu benden kırıldığına
Gidip başka dala sarıldığına
Gönlüm inanmıyor ayrıldığına
Gözyaşım sen oldun kahirim sensin
Evvelim sen oldun ahirim sensin

Garibim can yıkıp gönül kırmadım
Senden ayrı ben bir hirim sensinmekan
kurmadım

Daha bir gönüle ikrar vermedim
Batınım sen oldun zahirim sensin
Evvelim sen oldu

Söylediği yanık bozlaklarla meşhur olan
Ertaş'ın, 1978'de geçirdiği bir rahatsızlığın
etkisiyle sağlığı bozulur. Parmakları sazın
teline vurmaz artık. 1979'da Almanya'daki
kardeşinin yanına gider. Sağlığına
kavuşmasıyla birlikte müziğe Almanya'da
devam eder. Yirmi üç yıl ülkesine olan hasretle
gurbet ellerde çalar. Sözünü, müziğini aynı
anda düşünerek yaptığı o derin bozlaklarının
sayısını bile bilmeyen Neşet Usta,
türkülerinden eksik etmediği Garip mahlasını
şöyle açıklar: "Soyadı yokken bize Garipler
derlermiş. Gerçekten de biz garip, yani ezilmiş,
hor görülmüş, Abdal diye nitelendirilmiş,
aşağılanmışızdır. O gariplik bende kaldığı için
garibim diyorum" der. Türkülerinde mutlaka
"Garip" kelimesi geçer.

Bozlağı; Feryat, Ağıt olarak tanımlar. Gönül
yaralarından sonra türkülerinin ana konusu;
Allah aşkı, insan hakkı ve sevgisi, ana ve baba-
ya duyulan özlem, ilim ve cehalet, memleket
hasreti olacaktır artık. Öyle alçak ve yüce bir
gönüle sahiptir ki bozkırın tezenesi, Demirel
zamanında kendisine sunulan devlet sanatçılı-
ğı unvanını "Hepimiz bu devletin sanatçısıyız,
ayrıca bir devlet sanatçısı sıfatı bana ayrımcılık
gibi geliyor" diyerek kabul etmez. "Ben halkın
sanatçısı olarak kalırsam benim için en büyük
mutluluktur" der. Halkın kendisine verdiği bü-

yük destekle Neşet Ertaş yaşayan bir efsane ol-
muştur. 2010 yılında UNESCO tarafından yaşa-
yan insan hazinesi olarak kabul edilir. 25 Nisan
2011 tarihinde İTÜ Devlet Konservatuarı tara-
fından Fahri Doktora Ödülü'ne layık görül-
müştür. Hayata gözlerini yumduğu zaman, Ya-
şar Kemal, "Neşet Ertaş'a bozkırın tezenesi de-
miştim. Sonuna kadar bu ismi hakkıyla taşıdı.
Babası büyük bir ustaydı ve benim büyük bir
dostumdu. Gençliğinde ona hep babasını geçe-
meyeceğini söylemişim ama babasını geçti.
Ölümüne çok üzülüyorum. Bozkırdan böyle
büyük bir sanatçı yetişir mi bilemiyorum." söz-
leri ile Yaşar Kemal Neşet Ertaş'ın Anadolu in-
sanına bırakmış olduğu sanat mirasının bü-
yük yükünü anlatır.

Neşet Ertaş şu dizelerle leylasına "mezarıma
gelme" dese de Leyla Ertaş, ustanın mezarını

ziyaret etmiş, dua okumuş ve gözyaşı dökmüş-
tür.

Niye çattın kaşlarını
Bilmiyorum yar suçlarını
Ben ölürsem saçlarını
Yolma gayrı yolma leyli leyli

Ben yandım aşkın narına
Meyletmem dünya malına
Ölürsem de mezarıma
Gelme gayrı gelme leyli leyli
Vasiyeti üzerine babasının ayağının ucuna
gömülen Neşet Ertaş 'ın mezar taşında şunlar
yazar;

Sakın ola ha insanoğlu, incitme canı incit-
me. Her can bir kalp hakka bağlı, incitme ca-
nı incitme. "saygı, sevgi, hoşgörü..." "ga-
rip" Neşet Ertaş - Canımız, "insan" babamız

Kaynaklar: <http://www.leblebitozu.com/neset-ertasin-hafizalardan-silinmeyen-12-turkusu/>

<http://listelist.com/neset-ertas-turkusunun-hikayesi/>

<https://seyley.eksisozluk.com/neset-ertasin-kaleminden-olan-ahirim-sensin-turkusunun-yazilma-hikayesi>

Tütün Kolonyası

dar geldi her şey, aşkı erte koydum.
şavkı vurdurup teyelledin ömrümün nihayeti ne.

esna dedim.
esvaplarımdan da sıyrıldım sen istedin
avurtlarında mı biriktirdin onca haramiyi
de hele

kaburgam kırık sancısı ayyuka ağır
bilme
kadir kıymet.
yataklarından taşan deli çaylarda yundum
aklanır mıyım
sen gitsen dağlar almaz
arkadan bıçak yemiş ellerin
soğuk evvelinde
ılık ılık sonra yıksın cihanı avazım

üç etekli
yazması al basmış bir kapının eşiğinde
sen ben ve müruru zaman hikaye
yeşildi rengi kızıla döndü suların
çağlamaktan.

de hele ömrü heba
hüseyini bir ezgide göğsümün çukuruna hapis
lekeli bir çarşafın izi
el değmemiş ayak vurmamış gövdem

"bela" dedim ervahında zamanın
kutsa beni, ela iki göz
de hele ömrü heba
hangi sunakta darp edildi arım
sana yedi kere yedi zamanda ahuzarım

de hele
er değil ar bildiğim
çıkıp gittiğin mor dağlar kadar mı günahım.

Selma ÖZEŞER
enndeli.mor@gmail.com

ÖLMEK Mİ ZOR KALMAK MI?

Semra ŞAHİN

Hiroşima kenti, tarihe kara leke gibi yazılan o pazartesi (6 Ağustos 1945) sabahına gözlerini açtığında, başına geleceklerden habersizdi. Bombardıman uçakları, atom bombalarını, 3 gün ara ile önce Hiroşima'ya, ardından Nagasaki'ye bıraktı. Bombalar sonucunda 100 bin insan öldü, 110 bin insan yaralandı. Radyasyonun etkisi ise, hala insanları zehirlemeye devam ediyor. Belki birileri savaşı kazandı, ama yine kaybeden masum insanlardı.

Hiroşima'dan itibaren 181 savaş olduğunu, bunların çoğunun üçüncü dünya ülkelerinde olduğunu, sivil ölüm oranının %90 olduğunu,

1.8 milyar insanın etkilendiğini biliyor muydunuz?

Savaşta sebep her şey olabilir. Vatanını korumak, daha fazla güç isteği, daha fazla toprak, sömürge isteği... Ama düşünülmez ki savaş her daim önce aileleri vurur. İlk bomba aileye düşer. Eli silah tutan her erkek orduya katılır. Baba gider, güven gider. Sırtını dayadığın, dağ gider. Kadın ise, kaybetme korkusuyla, gerçeklerle yüzleşir. Cepheye gönderdiği kocasının, oğlunun, kardeşinin, babasının yani hayatındaki en değerlilerinin, her gün ölümle burun buruna geldiğini bilir. Artık eli yüreğinde, sancılı, korkulu günlerdir, ekmeğine katık...

Anne olması gerekenden çok daha güçlü olmak zorundadır. Ekonomik sorunlar, çocukların güvenliği onun teminatındadır. Pahalılık, açlık yokluk, yakıt, elektrik, su, kesintileri savaş süresi boyunca kadınların en büyük sıkıntısıdır. Kadın erkeğin yokluğunda aileye bakmak, mücadele etmek

zorundadır. Yine de her şeye rağmen çocuklarını doyurabilmek için uzun yolları kat edip, silahlı çatışmalarda tehdit altında kalıp, savaştan kaynaklanan şiddetin en büyük kurbanı olur. Çocukları için gözünü budaktan esirgemez.

Savaşla yüzleşmiş kadını anlayabilmek için, zihnimizi zorlayıp, empati kurmamız yeterli. Evi bombalanıyor, evsiz kalıyor. Kar, kış, kıyamet, çöl, kum, fırtına evladını koruyabileceği başını sokabileceği bir evi yok. Savaş sebebiyle hijyen yok, doktor yok, hemşire yok, ilaç yok. Yok, yok, yok. Sağlık sistemi çökmüş. Evladı hasta.

KontROLSÜZCE ilerleyen şiddet kasıp kavururken yaşamlarını, elinden bir şey gelmiyor. Anne yine

de güçlü olmak zorunda.

"Savaş zamanında 10 yaşında kız çocuğu olan L.P. "asla pes etmedik, yaşamayı bırakmadık. Her gün dışarıdan bomba sesleri geliyordu fakat ne zaman bu sesler gelmeye başlasa annem biz bomba sesleri ile büyümeyelim diye şarkı söylemeye başladılar. Her zaman 'bugünler de geçecek' diyerek bize umut verirdi. Elektrik olmadığı için o süre boyunca mum ışığında yüzlerce kitap bitirdim. Günde yaklaşık iki kitap okuyordum."

Yaşanan savaşın getirdiği hayatı tehlike ve insana yakışır şekilde yaşayamamaları sebebi ile göç etmek zorunda kaldılar. Güvenli gördükleri ülkelere mülteci olarak sığındılar. Ya da evlerinden zorla çıkartılıp, mülteci kamplarında yaşamaya mecbur bırakıldılar. Evlerinin altındaki sığınaklarda sefalet içinde yaşadılar. Mülteci kamplarında salgın hastalıklarla karşılaştılar, korunamadılar. Milyonlarca çocuk yetim kaldı. Eşlerinden ve yakınlarından haber alamadılar. Tedirgin oldular, korktular, sindiriler.

Tarihe baktığımızda savaşa sebep olan kadınlar ve çocuklar değil, ama faturasını türlü biçimlerde

ödeyen yine onlar olmuştur. Bazıları evini barkını ve ailesini kaybederken, bazıları da yaşamını veya sağlığını yitirmiştir. Savaş, psikolojileri yerle bir olmuş kadınları, yaşamdan bıkmak noktaya getirmiş. Tecavüze uğramak gibi acı ve aşağılayıcı deneyimlerle karşılaşmışlar.

20. yüzyıl insan beyninin kabullenemeyeceği çok olaya şahit oldu. Düşman yaptığı zulümler ile kadınların onuruyla oynamaktan da kaçınmadı.

Savaşta amaç kazanmak değil miydi?

Kazanmak için her yol mübah değil miydi?

Amaç toprakları, zenginlikleri, kadınları işgal edip zafer kazanmak değil miydi? İnsanlar gerçekten bu kadar çirkinleşebilir miydi?

1971'de Pakistan - Bangladeş işgali; Üç milyon insan öldü. On milyon insan mülteci oldu. Kadınlar yine en ağır bedeli ödedi. Dört yüz bin kadına tecavüz edildi. Sonrasında sanki kendi suçlarıymış gibi toplumdan dışlandılar.

1994'de Ruanda soykırımı; 250-500 bin kadın,

1991-2002 Sieraleone; 60 bin kadın,

1989-2003 Liberya; 40 bin kadın,

1998-2008 Kongo cumhuriyetinde; 200 bin kadın

1930-1940 Japonya-Güney Kore; 200 bin kadın

1992-1995 Yugoslavya; 60 bin kadın, tecavüze uğradı.

Trajedinin ciddiyetini görebilmek adına, (tamamı olmamakla birlikte) bu rakamlar paylaşılmalı ve dünya olanları görmeli. Görmeli ki; ordular tecavüzü, silah olarak kullanmaktan vazgeçmeli.

Özellikle Bosna Hersek savaşında tecavüzler ordu stratejisi olarak kullanılmıştır. Sırp köyleri ve kentleri basarak, kadınları ve çocukları esir almışlar. Toplama kamplarına götürmüşlerdir. Kalabalık veya akrabalarının gözü önünde tecavüz etmişlerdir. Kadınlardan hamile olanlar hapsedilmiş, bebeklerini düşürmeleri Sırp askerlerince engellenmiştir. Bunu yapmakta amaçları nedir? Elbette, müslüman kadınlardan çok sayıda Sırp bebek dünyaya getirmek ve etnik yapıyla oynamak. Yaşadıkla-

rı muamele, kadınlarda onarılmaz yaralar bırakmıştır. Bazen ruhi, bazen fiziki travma yaratmış ama çoğunlukla ikisi bir arada görülmüştür. Ve maalesef savaşta kadının payına; şiddet, yoksulluk, göç, kölelik, tecavüz, fuhuşa zorlanmak düşmüştür.

"Amir Efendiç: "Çelpek Toplama Kampı'nda toplam 173 esir bulunuyordu. Maruz kaldığım zulüm ve işkenceler yüzünden birçok kez beni öldürmeleri için yalvardım"

"Dayağa, açlığa ve susuzluğa alışmıştım. Ölmeye hazırdım. En büyük işkenceyi 28 Haziran 1992'de, Aziz Vitus Günü'nün kutlandığı gün yaşadık. Esirlerin kulaklarını, parmaklarını ve cinsel organlarını kestiler"

"Kampta cinsel istismar vardı. Bizi soydular. Çocukları babalarıyla cinsel ilişkiye zorladılar. Ellerine ne geçtiyse, sopayla, zincirle bizi dövdüler"

Efendiç, kampta tecavüzler için özel bir sahnenin bulunduğunu belirterek, "Oraya çıkıp, dediklerini yapmamızı söylüyorlardı. Dediklerini yapmayanları silahla ya da kesici aletlerle öldürüyorlardı. Kuzenlerin, kardeşlerin, baba ile oğlun bu sahneye çıkmasını emre diyorlardı. Gerisi çok korkunç ve çok çirkin" dedi.

"Hala uyuyamıyorum"

Savaşın o çok zor koşullarında ya da mülteci olarak kamplarda her şeye göğüs gerebilen kadın, cinsel şiddet karşısında çaresiz kalmış. Anne, baba rollerini üst-

lenmiş, asker veya sivil olmuş, kaçmış ya da saklanmış, yine de hedef olmaksızın kurtulamamış. Savaşın o kirli yüzüne maruz kalmış. Hangi coğrafyadan, hangi milletten, hangi dinden, hangi etnik kökenden, hangi dilden olursa olsun durum hep aynı sonlanmış. Tanık oldukları şiddetle, yaşadıkları acılarla ve ruhlarındaki izlerle... Ölmek mi zor kalmak mı?

Tavsiye; Sen Dünyaya Gelmeden (Margaret Manzanantini) (Sergio Castellitto) Sevdalinka (Ayşe Kulin) İncir kuşları (Sinan Akyüz)

Kız Çocuğu

Kapıları çalan benim
Kapıları birer birer...
Gözünüze görünemem
Göze görünmez ölüler...

Hiroşima'da öleli
Oluşuyor bir on yıl kadar.
Yedi yaşında bir kızım,
Büyümez ölü çocuklar...

Saçlarım tutuştu önce,
Gözlerim yandı kavruldu.
Bir avuç kül oluverdim,
Külüm havaya savruldu...

Benim sizden kendim için
Hiçbir şey istediğim yok.
Şeker bile yiyemez ki
Kâat gibi yanan çocuk...

Çalıyorum kapınızı,
Teyze, amca, bir imza ver.
Çocuklar öldürülmüş
Şeker de yiyebilsinler...
1956 - Nazım Hikmet RAN

Gazanfer
ERYÜKSEL

üç "a" acı, ayrılık ve aşk

Adnan Binyazar'a

nedense hep geceleri kalkar
trenler istasyonlardan
palamarı çözülmüş gemi misal
tümcelerdir yazıya giden...

alt beyinde o fotoğraf
ışığını bulan oyuncu sanki
tümcesini bulan sözcük misal
ayrılıklardır işte yazıya giden...

yapışkan o geceye tutunup
kalan, çocuk ölüleri, hüznler
sil baştan düşler misal
resimler işte yazıya giden...

saklı şiirler biriktiren kalbinde
oyuncak ölümleri çocukluğun
düş baştan ayrılık misal
aşklardır ey can, yazıya giden...

"ne var ki ağlayacak" diyordu anam
"babam gidip, gelecek
şeker getirecek bir baba misal"
acıları balkıyıp, yazıya giden...

düşlere yenik düşen ebrular
ey utkusu, yağmuru sağaltan bulutların
öksüz çığlıklı trenler misal
vapurlar rıhtımda, yazıya giden...

mavisinden utanır sanki İstanbul
daha bir uzar bıyıkları babamın
ağzını örter gurbet misal
solgun çocuklar işte, yazıya giden...

anahtarı yitik işte zamanın
daha bir uzar ayrılığın ölümcül acısı
"masalını yitiren dev" misal
kandili güneş eyleyip, yazıya giden...

03 Ekim 2004

KADINLAR GÜÇLÜDÜR

Şahika ÇAĞLAR

Aslında toplumda güç rolü erkekler verilmiştir. Eski çağlarda işbölümünde erkeğe avlanmak, kadına ise av etini pişirip dağıtmak düşmüştür.

Tarihin bir çok döneminde, farklı kültürlerde benzerlikler göstermiştir durum. Köleci toplumlarda alınıp satılmış, feodal toplumda eve, saraya veya şatoya kapatılmış, tarlalarda ucuz iş gücü olarak görülüş "öküzün yerine sabana sürülmüş", sanayi toplumunda hem dışarıda hem evde çalışmış... Yani güç erkekte olmasına rağmen, kadın herşeye rağmen güçlü olmuştur. Gözlerinden yaşlar dökse de, duygularını halılara, kilimlere döşese de hep zorluklar karşısında ayakta kalabilmeyi başarmıştır. Fiziksel güç kadının bu güçlü duruşu karşısında hep zayıf kalmıştır.

Aşk onun gücüne güç katmıştır. Sevdiği kadına ulaşamayan erkek bir süre sonra vazgeçmiş, veya hayata küsmüştür. Aşık olan kadın ise, aşkına kavuşabilmek için çoğu zaman önündeki tüm engelleri yıkmaya becerisini göstermiş, veya sabırla, umutla sevdiğine kavuşmayı beklemiştir, belki kavuşamayacağını bile bile.. Yıkılsa da küllerinden yeniden doğmuştur. O güçlü olmak zorundadır. Çünkü, av etini pişirip çocuklarını ve tekrar ava çıkması için eşini beslemek durumundadır. Eşi ava gitmese çocukları aç kalacaktır...

Ancak, kadının bu gücü toplumsal anlamda hep korku yaratmıştır; güçlü kadından korkulmuştur. Güçlü kadınlar topluluğundan daha da çok korkulmuştur. Tarih güçlü kadınlar topluluklarının toplumu nasıl değiştirip dönüştürdüklerine tanık olmuştur.

JEANNE D'ARC: Ülkesini kurtarmak için asker gibi giyinerek 19 yaşında ordunun başına geçen bu köylü kızı, dünya tarihine yön veren kadınlardan. Yüzyıl savaşlarında İngiltere ile mücadele eden Fransa'nın en önemli simgelerinden kabul edilen Jeanne d'Arc, ülkesi Fransa tarafından cadı ilan edilerek diri diri yakılmıştır.

MİRABİ (1498-1565): Soylu bir Hindu ailede doğan Mirabai geleklere göre kendisine seçilen eşi reddederek kendini Krishna nine verdi. Yazdığı şiirler ve söylediği şarkılar Hint kültürünü etkisi altına aldı ve Hinduizme yepyeni bir soluk getirdi.

FLORENCE NIGHTINGALE (1820-1910): Savaş zamanı yaralı askerleri tedavi etmek için gece-gündüz çalıştı ve modern hemşireliği kurdu.

ROSA LUXEMBURG (1870-1919): Sosyalist bir Almanya için çalışırken Alman askerleri tarafından öldürülen Marksist politikacı.

FRİDA KALHO: 1907 yılında Mexico City'nin güneyindeki Coyoacan'da dünyaya geldi. 6 Temmuz 1907 günü doğmuş olmasına rağmen, kendisi doğum tarihini, Meksika Devrimi'nin gerçekleştiği 7 Temmuz 1910 günü olarak ilan etmiş, yaşamının modern Meksika'nın doğuşuyla başlamış olmasını istemiştir. Altı yaşında ayken geçirdiği çocuk felcinin sonucu olarak bir bacağı engelli kalmış, kendisine "Tahta Bacak Frida" denmişti. Bu engelle başatmesini bilen Frida, genç kızlık çağında, dönemin en iyi eğitimini veren Ulusal Hazırlık Okulu'nda okudu. Bu okul, onu sanat, edebiyat, felsefe gibi alanlara yönlendirdi. İlerde Meksika düşün yaşamının önemli isimleri olarak anılacak Alejandro Gomez Arias, Jose Gomez Robleda, Alfonso Villa okul arkadaşları oldu. Okulda, anarşist bir edebiyat grubuna dahil oldu; güçlü bir kişilik oluşturmaya başladı.

Sık sık sağlığı bozulan Frida, dayanılmaz acılarla başa çıkmak için bütün gücüyle resim yapmış; yalnız ülkesinde değil, Amerika ve Fransa'da sergiler açmıştır. 1938'de

New York'ta açtığı sergi ona büyük ün getirdi, 1939'daki Paris sergisi ile övgüler topladı.

1943'de La Esmeralda adlı yeni bir sanat okulunda öğretim üyeliğine başlayan Frida, sağlık durumu kötüleşmesine rağmen ders vermeyi on yıl boyunca sürdürdü. Sağlık koşulları nedeniyle Mexico City'e gidemediğinden, derslerini evinde veriyordu. Öğrencilerine "Los Fridos" (Frida öğrencileri) denildi.

BENAZİR BUTTO: Pakistan'ın benzersiz kadını Benazir Butto, 'benzersiz' anlamına gelen adı gibi benzersiz bir kadındı. Pakistan'da iki kere başbakanlık yaparak; ilk kez bir Müslüman ülkenin kadın başbakanı oldu. Ev hapsine maruz kalan, sürgün edilen, ama yine de mücadele etmekten vazgeçmeyen Benazir, suikast sonucu hayatını kaybetti. Yoksulların ve kadınların haklarının korunması konusunda bütün dünyaya örnek oldu.

RAHİBE TERESA (1910-1997): Hayatını güçsüz ve bakıma muhtaçlara adayan ve Kalküta'da sadece kendi elleriyle 1000 kişi kurtaran din insanı.

AFİFE JALE: Sahneye çıkan ilk Müslüman Türk kadını... Afife Jale Müslüman kadınların sahneye çıkmasının yasak olduğu bir dönemde zoru başardı ve Emel rolü ile ilk kez sahneye çıktı. Yaptığı iş yüzünden defalarca polis tarafından aranan Jale, başlarda kaçmayı başarsa da, sonunda yakalandı. Hakkındaki suçlama, 'devletine, dinine, milletine karşı çıkmak'tı. Toplumdan dışlanan ve yalnız yaşamak zorunda kalan Afife Jale, 1923 yılında Mustafa Kemal Atatürk'ün Türk kadınının sahneye çıkma yasağını kaldırmasıyla tekrar oyunculuk yapmaya başladı.

ROSA PARKS (Kadın Martin Luther King): Rosa Parks, siyahilere uygulanan ayrımcılığa karşı, kadınların Martin Luther King'i oldu. 1930'lu yıllarda Amerika Birleşik Devletleri'ndeki kanuna göre; siyahiler toplu taşıma araçlarının arka koltuklarda oturmak zorundaydı. Hatta bir beyaz vatandaş onlardan yer istediğinde, kalkmak mecburiyetindediler. Beyaz bir adam, oturduğu yeri ona vermesini istediğinde buna karşı çıkan Rosa Parks tutuklandı ve başlattığı eylem kısa sürede bütün ülkeye yayıldı.

SAFİYE ALİ (Osmanlı'nın ilk kadın doktoru): Bir paşa kızı olan Safiye Ali, Osmanlı İmparatorlu-

ğu'nun ilk kadın doktoruydu. Yaşadığı yıllarda ve coğrafyada bir kadının doktor olması sadece hayalden ibaret olabilirdi... Kadınlar Osmanlı İmparatorluğu'nda tıp fakültelerine alınmadığı için eğitimini Almanya'da tamamladı. Bir doktor olarak İstanbul'a döndüğünde, erkek meslektaşlarından gördüğü kötü muameleye rağmen mücadelesine devam etti. Kız öğrencilere verdiği derslerle de tıp eğitimi veren ilk kadın oldu.

MALALA YUZUFZAY (Taliban'a karşı bir kız çocuğu): Pakistanlı Malala Yusufzay, Nobel Barış Ödülü almış en genç kişi. 2009 yılında Gul Makai mahlasıyla Taliban rejiminde bir kız çocuğu olarak yaşamının nasıl olduğu hakkında BBC için bir blog yazan Malala, bu yüzden sürekli tehdit edildi. Yine de çalışmalarına ve kız çocuklarının eğitim haklarına dikkat çekmeye devam etti. 15 yaşında okul servisindeyken vuruldu. Hayatta kalmayı başaran Malala, saldırıdan sonra Birleşmiş Milletler'de konuşma yaptı. O günü Malala Günü ilan etti. 'Malala Günü benim günüm değil. Bugün kendi hakları için seslerini yükseltmiş her kadının, erkeğin ve kız çocuğunun günüdür' dedi. 2013'te 'Ben Malala' isminde bir kitabı çıktı. Kız çocuklarının eğitimi için yaptığı çalışmaları ve yaşadıklarını bu kitapta anlattı.

PROF. DR. TÜRKAN SAYLAN: Türkiye'nin önde gelen doktorlarından. Cüzzam olarak bilinen lepra hastalığına karşı ön saflarda mücadele etti. Cüzzamla Savaş Derneği ve Vakfı'nı kurarak; sadece Türkiye'de değil, tüm dünyada da yaygın olan hastalığın gerilemesinde büyük rol oynadı. 1986 yılında Uluslararası Gandhi ödülünü aldı. Çağdaş bir Türk kadını olan Saylan, "Atatürk ilke ve devrimlerini korumak, geliştirmek, eğitim yoluyla çağdaş insan ve topluma ulaşmak" ilkesini benimseyerek Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği'ni kurdu. Saylan ve arkadaşlarının amacı, başta kızlar olmak üzere okul çağındaki çocukların eğitim haklarını kullanmalarına destek olma idi.

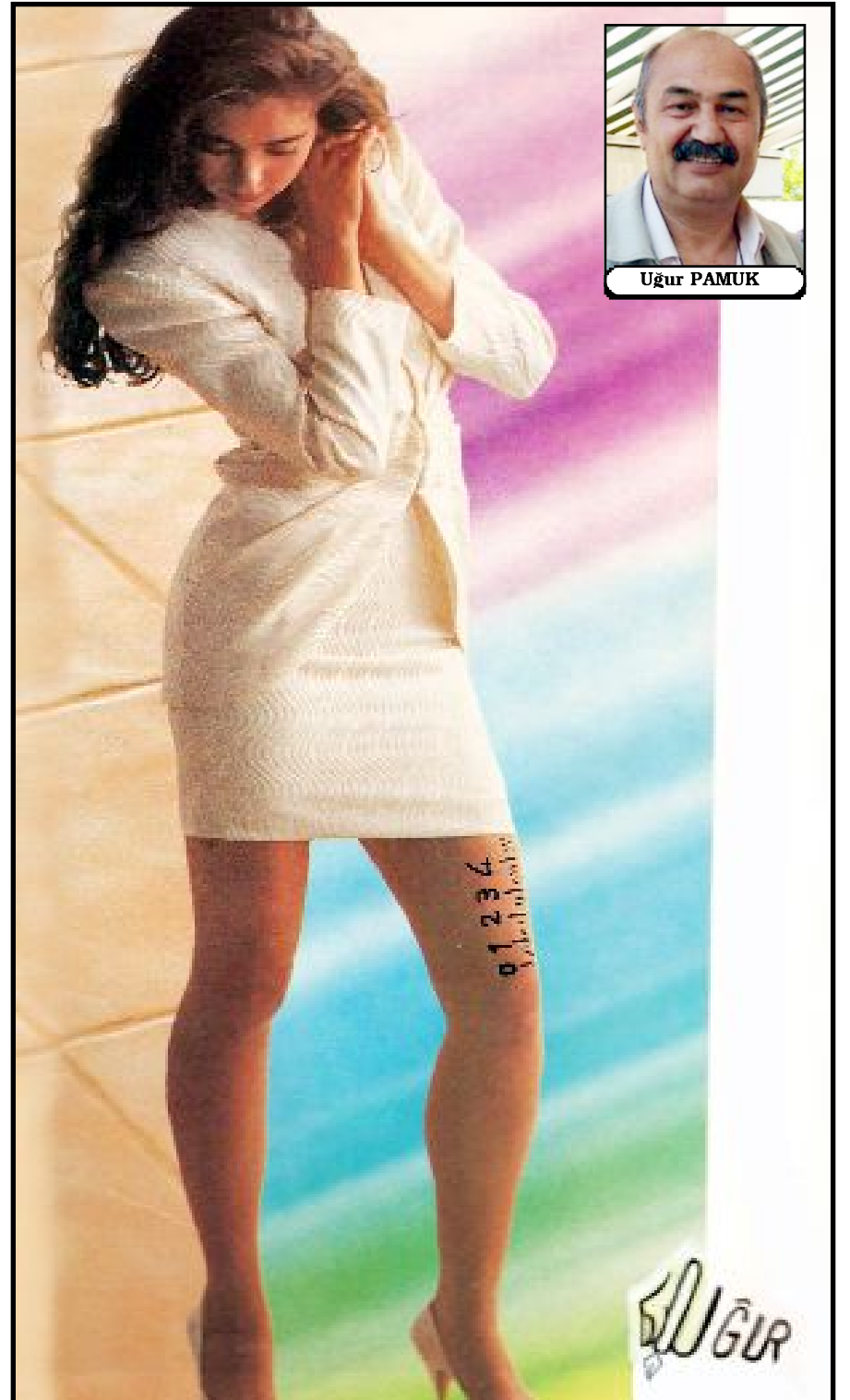
Tarih örneklerle doludur, yukarıda sıraladıklarım benim özel ilgilendiğim, hayatları ile ilgili kitapları okuduğum, filmlerini izlediğim kadınlar ve bir çoğu bilinenler... Bilinenlerin dışında adı bilinmeyen nice güçlü kadın kahramanlarla doludur hayat ve dol-

maya devam ediyor. Güçlü kadınlar çoğu zaman ya toplumsal baskılanmalar veya erkek egemenliğinin, suçlamaların, toplumsal yargıların geleneklerin, törelerin baskısı altına girmeleri istenmiş, ancak boyun eğmemiş, mutsuz olmamış, hep umutlarını başlarında soylu kraliçe taçları gibi taşıyarak etrafa ışık saçmışlar ve saçmaya devam ediyorlar. Onlar yalnız değildir, hep çokturlar, mutlaka hayata bir şeyler katma çabasıdadırlar. Sızlanmazlar; yok yoktur onlar için, yaratırlar üretirler, yorumlarlar... Çünkü içlerinde hep aşk, hep güç kaynağı vardır. Klasik kadın tavrına girmezler, kapris yapmazlar, başka kadınları kıskanıp zamanlarını, enerjilerini boşuna harcamazlar... Belki zor gibi görünen bir ya-

şam... Hayır bence değil... Aslında her kadının içinde bu potansiyel vardır, ancak günümüzde algı yönetimi kadınların kendi iç potansiyellerini görmelerine izin vermez. Gönül gözlerini görme yerine fiziksel güzellikleri ile uğraşmalarını isterler. Oysa bilmelidirler ki, güçlü kadın güzel kadındır, güçlü kadınlar yaşlanmaz, yaş almazlar. Onlar her zaman yaşarlar... "Güçlü kadınlar şiir gibi, ömür gibi olur" demiş Can Yücel.

Tüm kadınlar kendi içlerindeki gücü, potansiyeli bulabilirlerse eğer, ozanımızın dediği gibi, "Yeryüzü, aşkın yüzü, şiirin yüzü olur"... Tüm doğan çocuklar mutluluk şarkıları söyler...

Umutlar tükenmesin... Sevgilerle...

Ruhunu **8 Mart Dünya Kadınlar Günü**'nden alan ve doğanın uyanışına sahne olması nedeniyle, bahar coşkusunu, aydınlığı ve umudu çağrıştıran bu güzel Mart ayında;

Firma olarak kadın istihdamı konusunda gösterdiğimiz duyarlılıktan ve Çorum ekonomisine sağladığımız katkıdan dolayı yaşamakta olduğumuz kıvancı, saygıdeğer Çorumlularla paylaşmaktan onur ve mutluluk duyuyoruz.

Çorum'u, ekonomisinin yanısıra, sosyal yaşamıyla, kültür ve sanatıyla da bölgesel bir merkez konumuna getirme çabalarını, elbirliğiyle, gönül birliğiyle sonuca ulaştıracağımıza yürekten inanıyoruz.

Bu doğrultuda güçlü bir ışık yakan **YAZILIKAYA** edebiyat ve sanat dergisine ise, yayın hayatında başarılar diliyoruz.

LSY Ayakkabı
SANAYİ VE TİCARET A.Ş.

SAĞLIKLI YARINLARA

Uzman kadromuz ve
tam donanımlı hastanemiz
ile hizmetinizdeyiz

ÖZEL
ORTADOĞU
HASTANESİ

BÖLÜMLERİMİZ

- Acil Servis • Ağız ve Diş Sağlığı (Ortodonti, Pedodonti, Ağız ve Çene Cerrahisi, Periodontoloji, Endodonti, İmplantoloji) • Anestezi ve Reanimasyon
- Beslenme ve Diyet • Beyin ve Sinir Cerrahisi • Biyokimya (Laboratuvar) • Check-Up Hizmetleri • Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları
- Dahiliye • Dermatoloji • Enfeksiyon Hastalıkları • Fizik Tedavi • Gastroenteroloji • Genel Cerrahi • Göğüs Hastalıkları • Göz Sağlığı
- Kadın Hastalıkları ve Doğum • Kardiyoloji • Kulak, Burun, Boğaz • Nöroloji • Obezite Cerrahisi • Odyoloji • Ortopedi ve Travmatoloji
- Plastik Cerrahi • Psikiyatri • Psikoloji • Üroloji • Radyoloji (Görüntüleme Tetkikleri) • Evde Bakım Hizmetleri ve Tedavileri
- Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi • Genel Yoğun Bakım Ünitesi

DALGIÇLAR

"Özel Ortadoğu Hastanesi Bir DALGIÇLAR İştirakidir."

ÖZEL
ORTADOĞU
HASTANESİ

'UMUT' PANDORA'NIN KUTUSUNDA HAPSOLMUŞ OLSA DA...

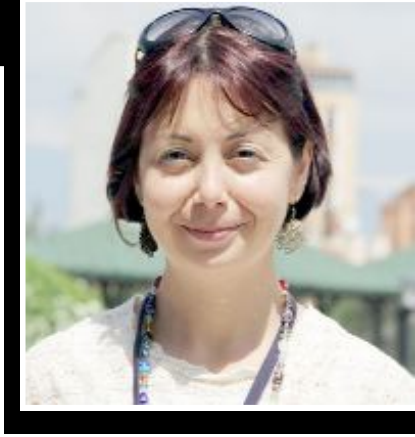
Yrd.Doç.Dr. **Özlem SİR GAVAZ**

Yunan Mitolojisine göre, Tanrıların Babası, Baş Tanrı Zeus, insanlığı felaketlere sürüklesin, erkek ırkının soyunu kurutsun diye yaratmıştır kadını...

Ünlü Antik yazar Hesiodos, hem Theogonia adlı eserinde hem de İşler ve Günler'de ayrıntılı olarak anlatmıştır ilk kadın Pandora'nın yaratılışını... (Hesiodos, MÖ. 8.yy)

"Tanrılar yeraltına gizlemiş besinleri. Yoksa insan bir gün çalışıp rızkını sağlar, sonra bir yıl sırt üstü yatar. Asar bırakırdı sabanını ocak başında, çözerdi çiftini, çubuğunu, öküzlerini. Zeus kızınca Prometheus'a, kendini aldatan o sivri akıllıya, sakladı varını yoğunu insanlardan, o gün bugündür dertlere boğdu insanoğlunu. Ama İapetos'un güçlü oğlu Prometheus çaldı Zeus'un ateşini insanlar için, sakladı onu narthex kamışının içine." (Erhat, 2003:236.)

Zeus, insanların tarafını tutan ve onlara ateşi armağan eden Prometheus'a o kadar kızmış ki, çok sevinmemesi gerektiğini söylemiş onu aldattığı için. Ve şöyle devam etmiş tanrıların babası: "Aldığın ateşe karşılık bir bela, öyle bir bela salacağım ki

insanlara, sevmeye, okşamaya dayanamayacaklar bu belayı." (Erhat, 2003:237.) İşte böyle seslenmiş Zeus, sonsuz bir öfkeyle... Sonra da ünlü tanrı Hephaistos'a toprakla suyu karıştırmasını, içine insan sesi ve gücünü koymasını, yüzünün ise en güzel tanrıçalara benzemesini buyurmuş. Tanrıça Athena el becerisini vermiş, Aphrodite ise büyülemiş yüreğini arzu ve istekle. Hermes de bir tilki huyu ve bir köpek yüreği bahşetmiş çamurdan yoğurularak yaratılan kadına... Adını 'tanrıların hediyesi' anlamına gelen Pandora koymuş. Çünkü Olympos'ta oturan tüm tanrılar birer armağan vermişler ona. İnsanlara ise kocaman bir bela... Sonra da Prometheus'un kardeşine yollamış onu... Abisinin uyarılarına kulak asmayan Epimetheus, kabul etmiş Zeus'tan gelen bu büyüleyici hediye. O ana dek her türlü hastalık ve dertten uzak yaşamış olan insanlar, bu kadının getirdiği kutunun içinden çıkan her türlü felaketle yüzleşmişler bir anda. Kıskançlık, kin, öfke, dedikodu, ihtiras, intikam, entrika, daha nice kötü duygu sarmalamış tüm evreni... "Pandora açınca kutunun kapağını, dağıttı insanlara acıları dertleri. Bir tek umut kaldı dışarı çıkmadık kapağı açılan dert kutusundan. Umudun tam çıkacakken Pandora kapağı açmıştı." (Erhat, 2003:237.)

Zeus, insanlığı bir felakete sürüklediğini düşünürse, aslında da kadını insan soyunun devamını sağlayan.. Ve ona yüklenen bin bir kötü meziyetin aksine toplumda adaleti daim kılan. Ve en önemlisi de kadındır içinde umudu barındıran. "Her zaman bir umut vardır" sözüne inanmamızı sağlayan... Eskiçağlardan bu yana kah kutsallaştırılan, kah toplumdan uzaklaştırılan kadın, toplumun temel direği, mihenk taşı, bel kemiği değil midir aslında... Başta Ana Tanrıça olarak çıkmıştır karşımıza... Yaşadıklarını anlamlandıramayan, anlamlandıramadığını ise kutsallaştıran insan, kadının doğurganlığına öylesine bir anlam yüklemiş ki, bolluk ve bereketin simgesi olan kadının üretkenliği, büyülemiş toplumun

tüm fertlerini... Öyle ki kadının toplumdaki saygınlığı, gün be gün artmış... Ta ki tanrıçalık mertebesine oturuncaya kadar... Sonra savaşçı toplumlar meydana çıkmış zaman içinde. Kadın bu sefer beklemiş hasretle erinin gelişini... Ama yol gözlemekle geçirmemiş günlerini. Ailesinin başında, dimdik ayakta, derlemiş, toplamış, korumuş, en önemlisi de toplumu ayakta tutmuş... Savaşta da, barışta da kadın, her zaman yanında yamacında yer almış toprağının ve ocağının. Sarıp sarmalamış yaralarını toplumun sabırla ve umutla. Ve umutla, yeni insanlar getirmiş dünyaya...

Kadınlar gününüz kutlu olsun, umutla kalın...

YÜZÜME KIRK TANE ÇİZGİ ÇİZDİM

Elif KAYMAZLI

elifden77@hotmail.com

İstedığı her şeye sahip olan bir kişi, hüzünlü olamazdı. Belki de hiçbir şeye sahip değildim. Görünürde öyle gözüküyordu. Bir yerlerde bir eksiklik vardı ama ne olduğunu çözemiyordum. İçimdeki resmin eksik parçalarını arıyordum. Sanki o parçayı bulamazsam bir bütün olamayacakmışım gibi geliyordu.

Maupassant, küçük yaşlardan dayken, Flaubert onu bir ağacın karşısına oturtup, ağacı betimlemesi için iki saat veriyormuş. Ben kırk yılımı vermişim ama 'içimi' bir türlü betimleyememişim. Sözcükleri anlatmak istediğim anlamdan hep yoksun buluyordum. Sartre gibi hep kendi ruhumu yaralıyordum. Belki de Musset'in dediği gibi "En umutsuzlar, en güzel şarkılardır"

Uzaklarda bir ağacın rüzgârla hışırdayan seslerini duyuyordum. Tıpkı benim gibi, bir sineğin aynada yansıyan, kendisine çarpışını, hiç vazgeçmeyişi izliyordum. Kimi zaman ise, geçen zamanın okşayışını... Ama nedense geçmeyen zamanı yüzümde bir çizgide tutmaya çalışıyordum. "O çizgilerin içine hayat doldurman gerek" diyen sesleri bir çılgılık gibi duyuyordum.

Hüzün sanki beni gözetliyordu. Bazen burnumu cama dayarken, bazen ise geceleyin balkonda dolaşırken karşıma çıkıyordu. Ama bir şey söylemeye cesaret edemiyordum.

Bir gün rıhtımda dolaşırken rastladım ona; siyahlar içindeydi, yanıma kadar sokulup bir şeyler mırıldanmaya başladı ama ne de-

diğini anlayamıyordum. Sanki başka bir dilce konuşuyordu. Başka bir gün ise, denizden çıkıp, her yerinden sular damlarken bana doğru koşmaya başladı. O an bana kadar gelip, boğazıma sarılıp, öldüreceğini düşünmüştüm. Her tarafımı dehşet sarmıştı. Belki de bütün olanlar beynimin bir oyunuydu. Gerçeğin ne olduğuna dair herhangi bir bilgim yoktu. Konuşamayan ama sadece yazabilen biri olduğumu, bildiğini düşünüyordum. "Yüce gönüllük seni zehirleyen bir ilaçtan başka bir şey değil" diyordu. Belki de her şey kafamın içinde olup bitiyordu. Hayal gücümle kendime kapılar çiziyor, sonra o kapıları ardından kilitliyor, kendimi o düşsel karanlığa hapsediyordum. Hiç bir şey gerçek değil gibi...

Hayatı yazmak için yanlış kapılardan mı giriş yapmışım? O zaman evrenin beni tekrar doğurmasını ve doğru kapıyı göstermesini mi beklemeliydim.

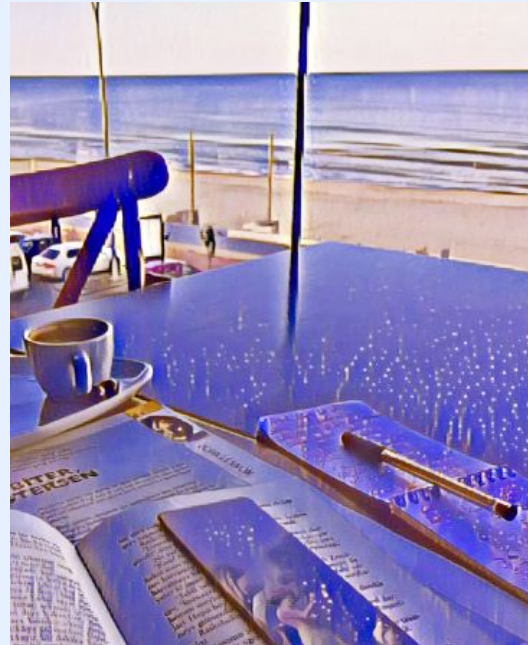
Vakit var mıydı? Yüzümdeki çizgiler kırk tane olmuşken...

Belki de zamanın altında kalan bir enkazı kaldırmaya, bir şekle sokmaya çalışıyordum.

Bazen sinemaya gider, başımın üstünden geçen bir ışık demetinin salonun perdesine yansımasını, içinde tozların, dumanların oynaşmasını izlerdim. Film ise yenilgiye uğrayanlardan bahsedirdi. Sahnelerin hepsinde hep yağmur yağardı, en güneşli havada bile akışına hiç durmadan devam ederdi. Hatta evlerin içine bile yağardı. İnsanları birbirinden bir bıçak gibi ayırırdı bu yağmur. Sinema salonunun aşırı kırmızıya boyalı yan duvarlarında yağmur damllarını an-

dıran lambalar vardı. Onlar sönmünce etraf karanlığa boğulurdu. Kocaman karanlıkta sadece beş kişiydik. Önümde, film boyunca telefonu ile oynayan, yanımda ağzını şapırdatarak pop corn yiyen, arkamda filme inat bütün sahneler boyunca öpüşen, iki sıra önümde ise geçişen sahnelerden gözünü hiç ayırmayan, beşinci kişi ise bendim. Bütün bu insanlar bu dünyaya aitti. Sanki bir ben ait değilmişim gibi geliyordu.

Kendimin, kendimle anlaşmazlığı beni ürkütüyordu. Tanıdığım her insanla, mırıldandığım melodilerle müzikli bir iletişim kurmaya çalışıyordum. Çünkü müzik iç hayatımın gürültüsüydü. O gürültüleri duymalarını umutla bekliyordum. Benden taşan melo-

dilerle benliğimin içine gizlice süzülünler ve orada olup biteni bana da anlatsınlar istiyordum. Ben kendimi anlayamıyorum, başkaları duyup da anlatır belki diye...

Strogoff'un bir gözyaşının yarattığı mucizeyle kurtulması gibi, ben de kurtulmak istiyordum. Kendisinden kurtulamadığım bir hayalet gölgem vardı ve beni devamlı takip ediyordu. Konuşmayı beceremeyen ama yazmak için bir gizli güç tarafından eli kımıldayan biriydim.... İçinde dönüp dolaşan imgeleri, oradan çekip çıkartmak, gerçeğin aynasına yansıtmak, gözle görünür hale getirmek için benim ellerime ihtiyacı olduğunu söyleyip duruyordu. Ete kemiğe bürünemeyen kelimeleri tutsaklığından çıkarmak, siyah bir kalem ucunun karalamalarıyla onlara bir

hayat sunmak istiyordu. Ben ise bir sineğin kanatlarını koparır gibi tutsaklığımın kanatlarını koparmak istiyordum.

Bazen kelimelerin hüznünden doğduğumu düşünüyordum. Bundan öncesi sadece bir yansıma mıydı? "İnsanın hayalleri olması hiçbir şey demek değildir. Onlara ulaşmak, gerçekleştirmek için çaba sarf etmesi lazım" diyordu yansımam.

Sartre gibi, 'okunmak' için yazıyordum oysa... Yoksa bu yazdıklarımın bir anlamı yok muydu? "Sen başı kaybolmuş bir öyküsün. Sonunu yazmak neye yarar?" diyorlardı. Gizlenmiş olan gerçek varlığım, cümlelerin arasındaydı. Gerçek bir okuyucu da onu bulup oradan çıkartmıyordu. Birileri bulup çıkartsa belki gerçek bir 'ben'e dönüşerek var olabilirdim.

Ruhsal perdeleri sonuna kadar çekilmiş, gölgesiyle savaştığım biriydim. Kara kaplı bir defterin başına oturup, kendimle savaşıyordum. Gece oluyor, insanlık uykuya dalıyordu. Beynimin içinde dönüp dolaşanları yazamadığım için belleğimden uykular silinmişti. Yeni öyküler bulup, anlatmalı ve diğer insanlar gibi ben de uykuya dalmalıydim.

Bir zamanlar yazdıklarımı kimseye okutmuyordum. Bunun tek sebebi, kendimi gölgame anlatma düşüncesinden idi. Çünkü ruhumun duvarı-

nın çıplak yüzeyine eğik yansıyan gölgem tüm yazdıklarımı büyük bir iştahla yiyordu. Şimdi ise yazdıklarımı anlatmaktan geri durmıyordum. Bileğim oynayıp duruyor, defterlerin birisi bitip, diğerine başlıyordum. Yaratıcım kulağıma "Herkes olabilirdi ama ben seni seçtim" diye fısıldıyordu. Ne için seçildiğimi dahi bilmiyordum.

Tek bildiğim zamanı tepetaklak yapma gücüm olmasını istediğimdi. Belki zaman tepetaklak olursa her şey birden bire aydınlığa kavuşabilir ve kendimi karanlığın içindeki siyah noktayı aramaktan kurtarabilirdim. Yüzümdeki zaman çizgileri kırk tane olmuşken, bir umut olabilirdi.

Umut
Umut
Umut

Türkiye'nin ilk kadın diş hekimi: Çorumlu Ferdane Bozdoğan

Öğr.Gör. Tuğba GÜLEN

Amem Nermin KAYIM'ın hatırasına

Tarihte kadın ve kadın hakları denince, sözün başlangıcı çok eskilere dayanır. Ancak benim bir tarih öğrencisi olarak bu iki konuyu yan yana getirmem biraz ilginç oldu.

2009 yılında Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Programında tez aşamasına geçmişim ve danışmanım Prof. Dr. Azmi Süslü, "Sen Çorumlusun, yerel tarih çalışmanı istiyorum. İki Dünya Savaşı arasında Çorum'u bir incele bakalım, valilerini, milletvekillerini, belediye başkanlarını, sağlıkçıları, öne çıkan isimleri, iz bırakanları..." dedi.

Evet ben Çorumluydum, ama hocamın söylediği dönemde Çorum'la hiç ilgilenmemiştim. Her tez yazımında olduğu gibi benim tezimin ilk yazım aşaması çok zor geçti, hocama götürdüğüm bölümler hep eksik çıkıyordu.

"Araştıracığım isimleri belirledim, artık daha derinlemesine araştırmaya başlayabilirim." dediğim anda Azmi Hocam: "Bu alanda kimse yok mu Çorum'da" diyerek, listeyi bir daha gözden geçirmeme neden oluyordu.

Yine bir gün Ankara'da Hoca ile birlikte listeyi incelerken Azmi Hoca: "Tuğba, Çorum'da o dönemde iz bırakanlar arasında hiç kadın yok mu?" diye sordu. Ben de Hocama cahilliğin verdiği özgüven ile: "Hocam bahsettiğimiz yer Çorum. Çorum'da o dönemde idadi (lise) bile yok, hangi kadın hangi alanda çalışıyor olabilir ki?" cevabını verdim.

Azmi Hoca çok az konuşan bir insandır, tepkisini de yine öyle verdi. Başını kaldırdı, manidar bir ses tonu ile: "Sen bir araştırmacı istersen." dedi.

Anladım ki bu iş Ankara'daki arşivlerle, belgelerle, kitaplarla olmayacaktı. Ardından Ço-

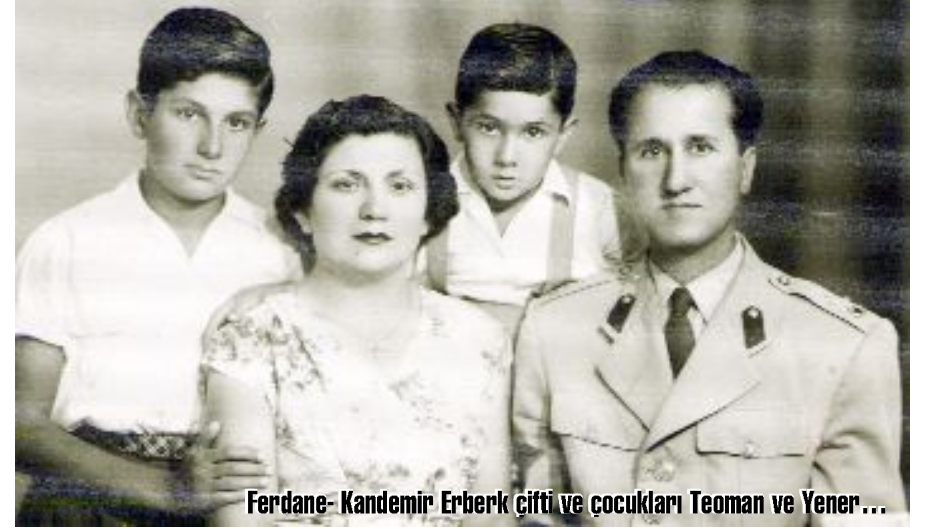

rum'un değerli isimleri Abdulkadir Ozulu, Ethem Erkoç, Hasan Tuluk hocalarımla belge ve bilgi desteğini aldım, Çorum Belediye Arşivinde İrfan Yiğit Bey'le iletişime geçtim. Çorumlu olmam habisiyle akrabalarım bu konuyu sormaya başladım. Bütün akraba-

Ferdane Bozdoğan Erberk, dönemin Sağlık Bakanı Prof. Dr. Türkan Akyol'un elinden plaket alırken...

lar benim tez konum için seferber oldu. Yine böyle bir konuşmada rahmetli anneannem her zamanki gibi Pertev Ded'e'den (Eski Çorum Belediye Başkanı Dr. Pertev Kalelioğlu) ve onun ne kadar iyi bir insan ve doktor olduğundan bahsederken: "Bir de Dr.

Ferdane- Kandemir Erberk çifti ve çocukları Teoman ve Yener...

Atilla Bozdoğan var, onunla iletişime girsene" dedi.

İşte bundan sonrası tarih için çok küçük ama tezim için büyük adım oldu. Şimdi rahmetli olan Atilla Bozdoğan, ablası Ferdane Bozdoğan'ın cumhuriyetin ilk yıllarında diş hekimi olduğunu ve

oman Bey ile iletişime geçtiğim de ise Çorum'un genç bir kızının başarı hikâyesini dinlemekten gururlu ve bilgileri teyit edecek belgeleri bulduğum için de mutluydum. Azmi Hoca'ya bu haberi vermeden önce evdekilerle paylaştım. Anneannemin tepkisi dün gibi aklımda; "A, tabi Ferdane Hala... Biz küçükken ona diş çekirtmeye giderdik, işinin ehli çok güzel bir kadındı, çok imrendik." dedi. Anneannemin çok doğal karşıladığı bu olay için; bu topraklarda nice Halide Edipler, Emine Semiyeler, Nuriye Ulviler, Nezihe Muhittinler; kadınlar için çalışmıştı.

Sonuç olarak Türkiye Cumhuriyeti'nin kamuda çalışan ilk diş hekimi Çorumlu Ferdane Bozdoğan'dı ve bu bilgi ve bu bilgiyi destekleyen belgeler tezimde yerini almış oldu.

Ferdane Bozdoğan'ın bu eğitimi olarak, mesleğini icra edebilmesi, bu topraklarda kadın haklarının kazanılma süreci sonucunda gerçekleşmiştir. Tanzimat Fermanı ile ilköğretim kızlar için de zorunlu hale getirilmiş, ardından kızlara orta öğretim hakkı tanınmıştır. 1843'te Tıbbiye Mektebi bünyesinde kadınlar ebelik eğitimi almaya başlamış, 1856'da köle ve cariye alınıp satılması yasaklanmıştır. 1858: Kız Rüştüyerleri açılmıştır. 1869: Kadınlar için ilk sürekli yayın olarak nitelenen (hıfzı) Terakki-i Muhadderat dergisi çıkartılmıştır. 1869: Kızların

oğlu Teoman Erberk'in bana yardımcı olabileceğini söyledi. Araştırmalarıma devam ettiğimde ise şaşkınlığım giderek artıyordu, çünkü Ferdane Bozdoğan ismi bazı kaynaklarda Cumhuriyetin ilk kadın diş hekimi olarak geçiyordu. Ferdane Hanım'ın oğlu Te-

eğitimine ilk kez yasal zorunluluk getiren Maarif-i Umumiye Nizamnamesi yayımlanmıştır.1870: Kız öğretmen okulu Dar-ül Muallimat açılmıştır.1913: Kadınlar ilk kez devlet memuru olarak çalışmaya başlamış,1914'te kadınlara tüccarlık ve esnafılık izni verilmiştir. Yine 1914'de İnas Darülfünunu adı altında kızlar için bir yüksek öğretim kurumu açılmıştır.

Cumhuriyetin ilanıyla birlikte Türk Kadınının haklarını kazanma süreci hızlanmıştır.1924'te Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile çağdaş ve karma eğitim hakkı benimsenmiştir. 17 Şubat 1926 tarihinde TBMM'de kabul edilen Türk Medeni Kanunu ile Türk kadını birey ve aile hukukunda birçok yeni hakka sahip olmuştur. Bu haklardan bazıları: Tek kadın-

la evliliğe dayalı aile sistemi kurulması, aile birliğinin kurulması için "Medeni Nikâh" usulü getirilmesi, miras hukukunda kadın ve erkeğin eşit kabul edilmesi, ve liliik sınıfında, anne-baba arasında eşitlik sağlanması ve mahkeme önünde, kadın ve erkeğin şahitliğinin eşit kabul edilmesidir.

1934 yılında ise Türkiye Cumhuriyeti'nde kadınlara seçme ve seçilme hakkı tanınmıştır. 1935 tarihinden itibaren Türk Kadını ülke yönetiminde yerini almıştır.

Bu haklar hem dünyanın pek çok ülkesinde, hem de Türkiye'de genişletilerek tanınmaya devam etse de, kadınların bu hakları kullanabileceği güvenli ve gerekli ortamın sağlanması için topluma daha dokunur, farkındalığı artıracak çalışmaların yapılması gerekmektedir. Çünkü insan, en iyi görerek ve yaşayarak öğrenir, Ferdane Bozdoğan gibi tarihteki ve aramızdaki rol modellerin tanınması, toplumda kadının yerini daha da iyileştirecektir.

Ferdane Bozdoğan ile Kandemir Erberk'in düğününden...

FERDANE BOZDOĞAN

1914 yılında İsmail Şevki Bey ve Hatice Hanım'ın kızı olarak Çorum'da doğmuştur. İsmail Şevki Bey'in Hatice Hanım'dan Osman ve Ülker isimli iki çocuğu daha ve Hatice Hanım'ın vefatından sonraki eşi Zübeyde Hanım'dan Attila, Gürcan, Ercan isimli 3 çocuğu daha olmuştur.

Muhtemelen, birkaç nesil öncesindeki bir atanın Zeamet sahibi olması nedeni ile, aile "Hacı Zaimler" olarak bilinir (Bozdoğanlar ayrı bir ailedir).

İlk ve ortaokuldan sonra eğitimine Erenköy Kız Lisesi'nde devam etmiştir. Çorum- İstanbul yolculuklarının İstanbul'dan İnebolu'ya veya Sinop'a gemi ile oradan da kamyonla Çorum'a geldiği şeklinde aktarmıştır. Çorum'dan İstanbul'a gidiş yolunun diğer bir alternatifi olarak; "yaylı" diye isimlendirilen at arabası ile Çorum-Sungurlu (bir gün), Sungurlu-Çerikli (bir gün), Çerikli'den tren ile İstanbul'a varış olarak anılarında aktarmıştır.

İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Diş Tababeti Mektebinden 1936 yılında mezun olduktan sonra Çorum'da muayenehane açmış ve bu arada Devlet Hastanesinde istihdam edilen ilk Türk Kadın Diş hekimisi olmuştur. İncelediğimiz "Çorum Gazetesi" nüshaları sonucunda Ferdane Bozdoğan'ın 1939 yılında Çorum Halkevi Başkanı olduğunu anlamaktayız.

Ferdane Hanım; 1941 yılında Teğmen Kandemir Erberk ile evlenmiştir. Bu evlilikten 1943 yılında Teoman, 1945 yılında (iki yıl sonra menenjitten vefat eden) Yener, 1950 yılında (2012 yılında vefat eden) Osman Doğan isimli 3 oğlu olmuştur.

1942 yılından 1959 yılına kadar; subay olan eşine refakat için Gönen Karacabey, Bandırma ve İskenderun'da bulunarak kendi muayenehanesinde diş tabibi olarak çalışmıştır.

1959-1961 yılları arasında eşinin İskandinav ülkeleri ataşemiliteri olarak görevlendirildiği Stockholm'de yaşadığı esnada oradaki bir devlet hastanesi diş kliniğinde zaman zaman misafir hekim olarak bulunmuştur.

1962 yılında eşinden ayrılmış olup, İstanbul'da önce kendi muayenehanesinde sonrasında İstanbul Belediyesi Süleymaniye Sağlık Merkezi'nde başladığı Diş hekimliği görevini, emekli olduğu 1983 yılına kadar sürdürmüştür.

1984 yılında TBMM Başkanlığınca, "Kamu Görevlisi İlk Bayan Diş Hekimi" sıfatı ile plaket verilerek onurlandırılmıştır.

Ferdane Hanım 2005 Mart'ında İstanbul'da vefat etmiştir.

MUAZZEZ İLMİYE ÇIĞ VE SÜMERLİ LUDİNGİRRA

Muzaffer GÜNDOĞAR

Kısa Yaşamöyküsü

Dünyanın en önemli Sümerologlarından biri olan Muazzez İlmiye Çığ, 20 Haziran 1914'te Bursa'da doğdu. Kurtuluş Savaşı yıllarında ailesi Çorum'a yerleşti. İlkokula burada başladı. Beşinci sınıfa geçtiğinde ise ailesi yeniden Bursa'ya döndü. 1926 yılında girdiği Kız Muallim Mektebi'ni 1931 yılında bitirdi Eskişehir'de 4,5 yıl öğretmenlik yaptı.

1935'te Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Sümeroloji bölümüne girdi. Sümeroloji, Hititoloji ve Arkeoloji bölümlerinde eğitim gören Muazzez İlmiye Çığ burayı da 1940 yılında tamamladı. İstanbul Arkeoloji Müzesi'ne çivi yazıları uzmanı olarak atandı. Sümer, Akad ve Hitit dillerinde yazılmış 74 bin tablettten oluşan çivi yazılı belgeler arşivini oluşturdu ve katalog haline getirdi. Philadelphia Üniversitesi Müzesi Tabletler Bölümü Başkanı Prof. Kramer ile yaptığı çalışmalar ile Sümer edebiyatına yeni konular kazandırıldı, eksik olanlar tamamlandı.

2000 yılında Fahri Doktor unvanına layık görüldü.

Sümer ve Hitit kültürlerinin en önemli araştırmacılarından olan Muazzez İlmiye Çığ, on yedi kitap ve birçok bilimsel makale yazdı; birçok ödül aldı.

KİTAPLARI

"Kur'an İncil ve Tevrat'ın Sümer'deki Kökeni", 1995, Kaynak Yayınları

"Sümerli Ludingirra - Zaman Tüneliyle Yolculuk", 1996, Kaynak Yayınları

"İbrahim Peygamber - Sümer Yazılarına ve Arkeolojik Buluntulara Göre", 1997, Kaynak Yayınları

"İnanna'nın Aşkı - Sümer'de İnanç ve Kutsal Evlenme", 1998, Kaynak Yayınları

"Zaman Tüneliyle Sümer'e Yolculuk", 1998, Kaynak Yayınları (Genişletilmiş ikinci basım; ilk basım 1993, Kültür Bakanlığı Yayınları)

"Hititler ve Hattuşa - İhtar'ın Kaleminden", 2000, Kaynak Yayınları

"Gilgameş - Tarihte İlk Kral Kahraman", 2000, Kaynak Yayınları

"Ortadoğu Uygarlık Mirası", 2002, Kaynak Yayınları

"Ortadoğu Uygarlık Mirası 2", 2003, Kaynak Yayınları

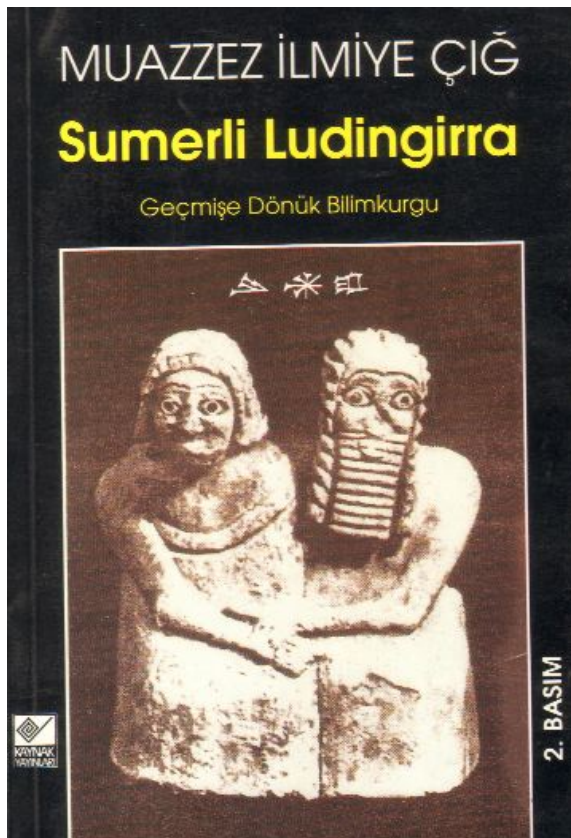
"Sümer Hayvan Masalları", 2003, Kaynak Yayınları

"Bereket Kültü ve Mabet Fahiseligi", 2004, Kaynak Yayınları

"Vatandaşlık Tepkilerim", 2004, Kaynak Yayınları

"Atatürk Düşünüyor", 2005, Kaynak Yayınları

"Bereket Kültü ve Mabet Fahiseligi", 2005, Kaynak Yayınları

"Çivi Çiviye Söker - Muazzez İlmiye Çığ Kitabı", Serhat Öztürk, 2002, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

"Sümerlilerde Tufan - Tufan'da Türkler", 2008, "Kaynak Yayınları"

"Atatürk ve Sümerliler" 2009 Kaynak Yayınları

Muazzez İlmiye Çığ'ı kısa yaşam öyküsü ve yapıtlarıyla da tanıdıktan sonra şimdi de Sümerli Ludingirra yapıtına bakalım.

Bugün 103 yaşında olan bilim kadınımu Sümerolog Muazzez İlmiye Çığ, SÜMERLİ LUDİNGİRRA (Geçmişe Dönük Bilimkurgu) adlı yapıtını 1996 yılında yayımladı. Kitap, Kaynak Yayınları arasında çıkmış olup, 152 sayfadan oluşmaktadır. Kitabın son bölümünde konuyla ilgili Sümer tabletleri, Nippur şehri haritası ve öteki belgelerin fotoğrafları yer almış.

Muazzez İlmiye Çığ, "Sümerli Ludingirra" adlı bu yapıtında 23 tabletin çevirilerini yaparak Sümerli şair Ludingirra'nın kendi ülkesine bakış açısını bu yapıtıyla ülkemize kazandırdı. Bu 23 tabletin konu başlıkları da şöyle verilmiş kitabın içindekiler bölümünde.

"Bu Öyküleri Neden Yazıyorum, Yaşadığım Şehir Nippur, Yeni Yıl Bayramına İlk Gidişim, İlk Aşkı, Sevgili Babam, Öğrencilik Yıllarım, Öğretmenlik Yıllarım, Müsakkatim Kapısına Gidiş, Ulusumuzun Öyküleri 1-2-3-4, Arkadaşım Şeşdada'nın Erkekliğini Yitirmesi, Bizim Mahalle, İçinde Doğup Büyüdüğümüz Evimiz, Sevgili Annem Acılarım, Tapınakta İlk Kez Bir Kadınla Birlikte Olmuştum, Kutsal Nunbirdu Kanalında Tören, Fırat Nehri Kıyısında Bir Gezinti, Kız Kaçırma ve Cinayet Davası, Belediye Başkanımızın Başına Gelenler, Siyasal İki Mektup ve Anımsattıkları.

Kitabın arka kapağında kitap ve yazarı hakkında şöyle bilgi verilmektedir.

"Sümerli şair Ludingirra, Sümerolog Muazzez İlmiye Çığ'ın bir ömür verdiği çalışmalarının özüdür. İstanbul Arkeoloji Müzelerinde bulunan ve Sümer, Akad, Hitit dillerinde yazılmış 74 000 adet çivi yazılı belge üzerinde 33 yıl çalışarak onları Türkçeye çevirmiştir.

(...) Muazzez İlmiye Çığ, Sümerli Şair Ludingirra'nın ağzından, Sümer kültürünü anlatıyor.

Anlatılanların tümü, çivi yazılı belgelerdeki bilgilerdir. Eser, bir kurgu değil, konuya 56 yılını vermiş bir uzmanın ulaştığı bilimsel düzeyin ve olgunluğun ürünüdür."

Şimdi de Şair Ludingirra'nın 16. Tablette annesini anlattığı bölümden

kısa bir alıntı yapalım.

" (...) Yaşım büyüdükçe annemi o kadar güzel görmeye başlamıştım ki... Hiçbir yerde onun kadar güzeli yok gibi gelirdi bana. Fidan gibi bir boyu, fildişine benzeyen bir rengi, upuzun siyah saçları vardı. Onları bazen omuzlarına düşürür, bazen de bir bağ ile tepesinde toplardı. Uzun kirpikli siyah kocaman gözlerine bakmaya dayanamazdım. Adının Şatiştar olmasından dolayı onu Akadlı zannederlerdi. Oysaki o, tam bir Sümerli idi. (...)

Öğretmen olduğum sıralarda başkentimiz İsin'e gitmiştim. Amacım oradaki okulları, sarayı görmek, öğretmenleri tanımaktı. Orada kaldığım sürece hep annem aklımda idi. Nedense onu bir daha göremeyeceğim gibi gelmişti. O sıralarda bende şiir yazma merakı artmıştı. Kendi kendime, "anneme olan sevgimi, özlemimi bir şiir halinde açıklayarak, bu hislerimin kalıcı olmasını sağlamalıyım" dedim ve İsin'de gezmeden kalan zamanımdan yararlanarak, annemi her yönü ile tanıtan tam 53 satırlık

mektup şeklinde bir şiir yazdım. O, bana göre çok güzel olmuştu. Arkadaşlara gösterdiğimde onlar da beğenmiş olacaklar ki, hemen, "okul kitaplığı için kopyasını yapalım ve öğrencilere okutalım." Dediler. Öğrencilerin de onu beğendiklerini, gelip gidip, "Anneniz için yazdığımız şiir ne güzel! Galiba şimdiye kadar anne için ilk kez böyle bir şiir yazılmış şeklinde övmelerinden anlamıştım. Akadca ders veren arkadaşlar hemen Akadca'ya çevirmişlerdi. Üstelik diğer şehirlerdeki okullara da kopyalarını gönderdiklerinde, şiirimin bu kadar değerlendirilmesine öyle çok sevinmiş, öyle çok gururlanmıştım ki... Annemi istediğim kadar ölümsüzleştirdim sanıyordum kendimi..."

Şimdi de Sümerli şair Ludingirra'nın annesi için yazdığı ve 4000 yıl öncesinden günümüze ulaşan o görkemli şiiriyle okurlarımı baş başa bırakıyorum.

SEVGİLİ ANNEME

Yola çıkan kralın habercisi,
Seni Nippur'a göndereceğim, bu haberi götür!
Uzun bir yolculuk yaptım,
Annem üzüntüde, uyuyamıyor,
Odasına sıkıntılı bir söz girmeyen o,
Bütün yolculara sağlığını soruyor,
Benim selam mektubumu eline ver!

Eğer annemi bilmiyorsan, onu sana anlatayım:
Onun adı Şatıştar'dır.

Pırl pırl görünüşü ile
Bir Tanrıça hoşluğu, tatlı bir gelindir o,
Gençliğinden beri kutsanmıştır o.
Kaynatasının evini gayretle yöneten,
Kocasının Tanrısına hizmet eden,
Tanrıça İnanna'nın yerine bakmayı bilen,
Kralın sözünü yabana atmayan,
Sevilen, sevgi ile yaşayan,
Kuzu, iyi kaymak, bal, kalpten akan tereyağdır o.

Annemin ikinci tanımını vereyim:

Annem ufukta parlayan bir ışık, bir dağ geyiği,
Işıldayan bir sabah yıldızıdır o.
Değerli bir akik, Marhaşi'den bir topaz,
Cazibe dolu bir prens mücevheri,
Neşe yaratan bir akik,
Bir kalay yüzük, demir bilezik,
Bir altın çubuk, parıldayan bir gümüş,
İçi çeken bir fildişi heykelcik,

Mavi taştan bir taban üzerinde duran alabastar bir melektir o.

Annemin üçüncü tanımını vereyim:

Annem mevsiminde bir yağmur, ilk tohum için su,
Zengin bir bahçe, meyveyle dolu.
Kozalaklarla süslü, bakımlı bir köknar ağacı,
Yeni yılda ilk ayın ürünü,
Sulama yerlerine bereket getiren bir kanal,
Aranan en tatlı Dilmun hurmasıdır o.

Annemin dördüncü tanımını vereyim:

Annem bir bayram, neşe dolu bir kurban,
Prenseslerin ögusu, bir bolluk şarkısı,
Neşesi tükenmeyen, seven, sevilen bir kalp,
Annesine dönen bir esirin müjdesidir o.

Annemin beşinci tanımını vereyim:

Annem çam ağacından bir araba, şimşirden bir tahtirevan,
Parfümle kokulandırılmış güzel bir giysi,
Kendisine tam uyan, çiçekten bir taçtır o.

Sana verdiğim bu tariflere göre annemi tanıyacaksın,

Lamalara sahip olan o hoş kadın işte benim annemdir.

Benden haber için kulak kesilen ona,

Haberi neşe ile götür,

Sevgili oğlun Ludingirra'dan selam de ona!

Haberciyi bu tanımlamalarla gönderseydim, annemi bulabilir miydi?

Kuşkusuz bulamazdı. Onlar yalnız kendim içindi. Annem, sevgisi ve şefkati üzerimizden hiç eksilmeyerek uzun yıllar yaşadı. Gölgesi kıvansın.

Ludingirra'nın Yaşamöyküsü Tablet 16

Cemal SÂFİ

SENSİN

Her şeyin sonrası, evveli sensin
Gönlümün biricik emeli sensin
İnan ki çökerim çekemem dersin
Çünkü canevimin temeli sensin...

NASIL ÖDERİM?

Bugün yalan dünya, yarın ahiret
Sen imdat etmezsen kime giderim.
Bu borcun altından kalkmak marifet,
Ben senin hakkını nasıl öderim?

Sayende karıldı bu aşkın harcı
Sabrınla örüldü kalesi burcu,
Gözümde büyüyor bir şükran borcu,
Ben senin hakkını nasıl öderim?

Ne hata, ne özür, ne kusur gördün,
Ne günah işlesem sen mazur gördün,
Yıllardır ne rahat ne huzur gördün
Ben senin hakkını nasıl öderim?

Nasıl yaramazdım, nasıl haşarı,
Bir gün evci idim, beş gün dışarı,
Ödüksüz kalır mı bunca başarı,
Ben senin hakkını nasıl öderim?

Bana bahar verdin, kendin kışladın,
Ben azar bekledim sen alkışladın,
Ben ceza bekledim sen bağışladın,
Ben senin hakkını nasıl öderim?

Ne yalan söylesem sen gülüp geçtin,
Ne günah işlesem sen silip geçtin,
Ne kadar yenilsem sen galip seçtin,
Ben senin hakkını nasıl öderim?

Sen nöbet beklerken viranelerde,
Ben efkâr dağıttım meyhanelerde,
Ömrüm de tükendi bahanelerle,
Ben senin hakkını nasıl öderim?
Ben senin hakkını nasıl öderim?

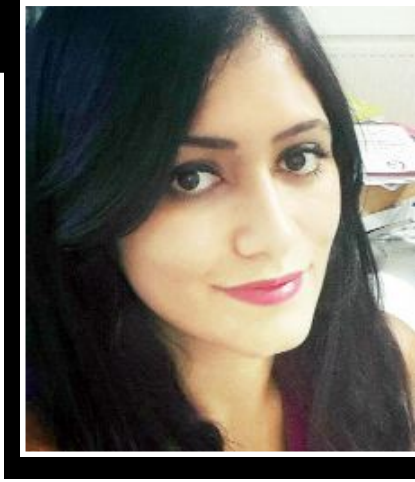
18 YÜREKLİ KADIN

Av. Gizem TOSUN

Yaşadığımız toplumda kadınların siyasi hayatı nasıl bir süreç izledi. Bu süreci iyi değerlendirmek adına, Türkiye’de kadınların siyasi hayatının bugün ulaştığı noktayı sağlıklı olarak ele almak gerekmektedir. Türkiye’de kadınların siyasi hayatının, bugün ulaştığı noktayı daha iyi anlamak adına ise, Cumhuriyet’ten günümüze kadar olan gelişmelere göz atmalıyız.

Kadınlar 1930’da yerel seçimler ve 1934’de ise genel seçimlerde siyasal haklarını elde etmişlerdir. 1935 yılında yapılan seçimlerde 18 kadın milletvekili Meclis’e girmiştir. Sadece sayısal olarak değil nitelik açısından da bu 18 sembol isim çok önemlidir. Bu 18 kadın siyasetçilerimiz ; Mebrure Gönenç, Hatı (Satı) Çırpan, Türkan Örs Baştuğ, Sabiha Gökçül Erbay, Şekibe İnel, Hatice Özgener, Huriye Öniş Baha, Fatma Memik, Nakiye Elgün, Fakihe Öymen, Benal Arıman, Ferruh Güpgüp, Bahire Bediz Morova, Aydılek, Mihri Bektaş, Meliha Ulaş, Esmâ Nayman, Sabiha Görkey, Seniha Hızal’dır. Bu kadın milletvekillerimiz Cumhuriyet dönemi siyasi hayatına öncülük ederek bugünkü döneme ışık tutmuşlardır.

Bu 18 yürekli kadından biri olan “Fatma Memik” TBMM’ye giren 14’cü kadın milletvekilimizdir. Fatma Memik, 1923 yılında li-

seyi bitirip, Tıbbiye’ye girmiştir. 1929’da Tıbbiye’den birincilikle mezun olan Fatma Memik, 1934 yılında dahiliye uzmanı olduktan sonra 1935’te Gureba Hastanesi poliklinik şefi olmuştur. O dönemde aynı zamanda siyasete atılmış ve akabinde V. dönem Edirne milletvekili olarak TBMM’ye girmiştir. Mecliste gerek sağlık, gerekse sosyal konularda görüşlerini dile getirmiştir. TBMM’ye katılan en genç kadın milletvekili olan Edirne milletvekili Dr. Fatma Memik meclise katıldığında genç olduğu kadar çok başarılı bir kadın doktor profili çizmiştir. Atatürk Fatma Memik’in özellikle doktor olmasından dolayı milletvekili olmasını istemiştir.

Dr. Fatma Memik’in, 6 Şubat 1936 tarihinde yapılan bir röportajdaki sözleri çok önemlidir. Röportajda, “Cumhuriyet’in verimli kaynağının nurlu ışığını saçan Türk kadınlığı arasından beni se-

çip, ulusal bir vazifeye davet edildiğimi, mesleki didişmelerim arasında aklıma getiremezdim. Yurdun her mesleki branşında yüz ağartarak çalışan kadınlık camiasının bu uğurda da yapabileceği birçok işler olduğunu, ulu önder, uzağı gören kıymetli bakışlarıyla dünyaya tanıttı. Mesleki yolumda sarsılmaz bir aşk ile çalışan ben, ulu Atatürk’ün göstermiş olduğu bu yüksek seçimin büyüklüğü karşısında saygılarımla eğilir, memleketin gözbebeği olan Cumhuriyet Halk Fırkası’nın bir namzedi olarak ulu Atatürk’ün ve kıymetli fırkamızın çizdiği yolda yürüyeceğimi söylemeyi bir vazife olarak tanırım.” demiştir. Bu

sözler Türk kadının gücünü ve Atamızın bizlere yüklediği misyonu ortaya koymaktadır.

Dr. Fatma Memik ve diğer 17 milletvekilimizin medise katılması kamusal alanda kadın-erkek eşitliğinin gerçekleşmesinin en önemli tezahürüdür. Bizler bugünlere kolay gelmedik, bu 18 yürekli kadın puzzle’in sadece bir parçası, tablonun geneline baktığımız zaman şunu görmeliyiz ki, geçmişteki birçok kadın geleceğe daha umutlu bakabilmek adına mücadele etmişlerdir. Bizler bu rol modelleri iyi anlayarak çalışmalıyız. Ve bilmeliyiz ki Türk kadını olarak yapmamız gereken çok şey var.

ALTINI ÇİZDİKLERİM

Ahmet İLBARS

1371. Her insanın yaşadığı en az iki hayatı vardır; biri bildiğimiz vitrinlik, diğeri bilmediğimiz derinlik. / Oğuz Atay

1372. İnsanların çoğu, yaşamamış bir hayattan ölüyor. / Rilke

1373. Hepimiz kendi masallarımızın kurbanıyız. / Ahmet Hamdi Tanpınar

1374. Birlikte iyilik yapmak, birbirimizi sevmenin tek yolu. / İtalo Calvino

1375. Vicdan aklımızın efendisidir. / Mehmet Eroğlu

1376. İmkansız şeyler kafamızın içinde olur. Çünkü hayat gerçektir. / Şebnem İşigüzel

1377. Benim için dünya bin çiçekli bir kültür bahçesidir; bir çiçeğin bile yok olmasını, dünya için büyük bir kayıp sayarım. / Yaşar Kemal

1378. Hayatta en zor şey, amaçsız insanlarla yaşama zorunluluğudur. / Cenap Şahabettin

1379. Kül olmayı toz olmaya tercih ederim. Parlak bir alev gibi yanıp kül olmayı, çürüyüp toz olmaya tercih ederim. Her zerremle muhteşem bir kızzılıktaki parlayan görkemli bir

göktaşı olmayı, uykulayan bir gezegen olmaya tercih ederim. İnsanın asıl işi yaşamaktır; var olmak değil. / Jack London

1380. Ruhumuzun en derin yaraları, affetmekle iyileşir. / Kemal Sayar

1381. Yalnızlığın karşıtı birliktelik değil, yakınlıktır. / Richard Bach

1382. İnsan düşleri öldüğü gün ölür. / Yaşar Kemal

1383. Fenalığı kabul etmemek lazım. Haksızlığı her kabul ediş, daha büyüğünü doğuruyor. / A.H.Tanpınar

1384. Düzyazı şiiirden daha çok güven verir, ama şiir kanayan yaraya seslenir. / John Berger

1385. Kitaplarımızı, hayallerimizi elimizden alsalar, öylece ortada kalacaklağız. / Dostoyevski

KADINLIK VURGUSUNA GEREK DUYMAYAN KADIN BİR FİLOZOF: HANNAH ARENDT

Yrd.Doç.Dr.
Sevinç SOYOCAK ÖZALP

Yirminci yüzyılın en önemli filozoflarından ve siyaset bilimcilerinden biri olarak kabul edilen Hannah Arendt; Alman asıllı Amerikalı, Yahudi bir kadındır.

Toplumsal yaşamın birçok alanında kadın-erkek ayrımı üzerinden cinsiyetçi bir tutumun yarattığı erkek egemenliğine rağmen, siyaset ve felsefe alanında sayılı kadın temsilcilerden biri kabul edilen Arendt'in, bir kadın olarak, politik ve felsefi anlayışında "kadınlık durumunu" gündeme getirmemiş olması birçok feminist akım tarafından eleştirilmiştir. Aslında eleştirilen bu duruş, Arendt'in duruş sergilediği siyasi felsefesine ilişkindir.

Arendt'in siyaset felsefesinde var olan en önemli vurgu, "...insanların çoğul olduğu, her birinin yeni perspektifler geliştirme ve yeni etkinliklere girişmeye muktedir olduğu ve söz konusu bu siyasi kapasiteleri yok edilmediği sürece muntazam ve öngörülebilir bir modele uymayacakları olgusudur" (Arendt, 2006: 15). Bu bağlamda Arendt'in siyasi felsefesi geleneksel kategoriler (muhafazakârlık, liberalizm veya sosyalizm vb.) açısından karakterize edilememektedir. Bu tür kategorilerin yarattığı kalıplar Arendt'in düşüncesinde insanın çoğulluk durumuna bir diğer ifadeyle "bireysel farklılıklar" a ters düşmektedir. Bu anlamda Arendt, sadece feminizmin değil, felsefedeki diğer "izm"lerden birinin temsilcisi olmayı reddetmiştir.

Arendt, 1906'da Almanya'nın Hannover kentinde doğmuştur. Lise eğitiminin ardından 1924 yılında Marburg Üniversitesi'nde teoloji okumaya karar veren Arendt, varoluşçuluğun önde gelen temsilcilerinden Martin He-

idegger'le çalışmaya başlamıştır. Heidegger'in, "insan için var olmanın ya da varlığın anlamı" üzerine o dönemde yazdığı "Varlık ve Zaman" (Sein und Zeit) adlı eseri ve görüşleri Arendt'in düşünce yapısında ve çalışmalarında etkili olmuştur. Heidelberg Üniversitesi'nden doktora derecesini aldığı 1929 yılında Almanya'da yükselen antisemitizm ve sonrasında iktidara gelen Hitler nedeniyle 1933 yılında Paris'e giden Arendt, 1941 yılında ise Amerika'ya yerleşmiş, 1975 yılında vefat edene kadar burada yaşamıştır.

Arendt'in en çok bilinen temel iki eserinden ilki, "Totaliterliğin Kökenleri" (Origins of Totalitarianism) 1951'de yayınlanmıştır. Bu kitabında Arendt, Nazizm ve Stalinizm üzerinden farklı insanların "yurttaşlar" olarak eşitlik temelinde bir araya geldiği, bireysel ve politik farklılıklarını sergiledikleri kamusal alanın yok edilmesinin sebeplerini ve kökenlerini tartışmıştır. İnsanların benzersizliklerinin, bireysel farklılıklarının, özgür eylemlerinin yok edildiği bu dönemi modernlik içerisinde eleştiren Arendt'e göre, modern dünya, kendi içinde yarattığı siyasal, sosyal, kültürel, ekonomik yığınlar ile insanların çoğulluk durumunu yok etmiş, aynı şekilde düşünen ve hareket eden "tek boyutlu insanlar" lar meydana getirmiştir. Bö-

lece Arendt'in "insanların birbirleri ile ilişkide buldukları ortak bir dünya" olarak kabul ettiği kamusal alan da yok edilmiştir (Berktaş, 2007).

Bu bağlamda modern dünyanın yarattığı bireyin yeni durumunu sorgulayan Arendt, 1958 yılında yayınladığı "İnsanlık Durumu" (The Human Condition) adlı eserinde, "insan değil, insanların yaşadığı" bu ortak dünyanın asıl olarak da "eylemler" üzerinden gerçekleştirilebileceğini vurgulamaktadır. Arendt, eserinde üç temel insani etkinlik alanını; emek, iş ve eylemi "vita activa" başlığı altında toplamaktadır. Ancak

Hannah Arendt (1906-1975)

Yaşamı, kişinin eylemlerinden oluşur-bunların da, kişiye şu ya da bu ölçüde uzak olan; şu ya da bu ölçüde de yakın olanları vardır.

Yaşamı, kişinin, ilişkilerinden oluşur-bunların da, kişiye şu ya da bu ölçüde yakın gelen; şu ya da bu ölçüde uzak kalanları vardır.

Yaşamı, demek ki, kişinin başka kişilerle ilişki içindeyken bulunduğu eylemlerden; böylece de, başka kişilere yakınlıklarını ve başka kişilerden uzaklaşmalarından oluşur-bunların (henüz bitmiş) toplamıdır.

Oruç Aruoba-Uzak

Arendt, bu etkinlik alanlarından "eylem" e çoğulluk durumunu, dolayısıyla kamusal alanı oluşturması nedeniyle ayrı önem vermiştir. Eylem, Arendt'in Antik Yunan polisinden ilham alarak idealize ettiği, politik yaşamı üreten etkinlik biçimidir. Arendt'e göre "eylem" ile insan yurttaş kimliğiyle kamusal alanda kendi farklılığını ifade edebilecek ve kendi farklılığını ortaya koyabilecektir. Bir anlamda, insanların kim olduklarını ortaya çıkaran söylemleri ve eylemleridir. Arendt için bu noktada politik alanda kadın erkek ayrımı yoktur. Arendt için "kim" cinsiyetsizdir; insan eylemi ne kadına ne erkeğe özgüdür. Zaten yapılacak böyle bir ayrım ya da sınıflandırma, insanların farklılıklarını ve benzersizliklerini baştan görmezlikten gelmiş olacaktır. İnsanın benzersizliğini ortaya koyan çoğulluk durumuna, bir anlamda özgürlük, iletişim, farklılık, çoğulluk alanı kabul edilen kamusal alana da ters düşecektir. Öyleyse Çoşkun (2013)'ün de ifade ettiği gibi, "her insan, sonsuz olasılıklardan birini seçme ve seçimi ile özgürce eyleme kapasitesini kendi benzersizliğine, kendi eşsizliğine borçludur." Bu noktada politik eylem açısından kadın-erkek ayrımı da önemsizleşmektedir.

Bununla birlikte Arendt, özel alan söz konusu olduğunda da kadınlığını problem etmediği gibi feminist bir tutum da sergilememektedir. Bu kişisel bir tercih olmaktan çok onun felsefi ve politik düşüncesine ilişkindir.

Kaynakça

Arendt, Hannah, *İnsanlık Durumu, İletişim Yayınları, İstanbul, 2006.*

Çoşkun, Berrak, "Kadınlık Durumu" ile İlişkisinde Hannah Arendt ", *Possible Düşünme Değisi, Sayı:4, 2013.*

Fatmagül Berktaş ile Hannah Arendt Üzerine Söyleşi, <https://kaynaklarlatarih.blogspot.com.tr/2015/12/fatmagul-berktay-ile-hannah-arendt.html> (2007)

DÜŞLERİMDE HALDUN TANER İLE BİRLİKTE

Özin ERDEMLİ

Haldun Taner 102 Yaşında...

Tutkunu olduğum Haldun Taner...

O, tanıdığı insanlar, dostları için, Yunus Emre gibi "Ölürse ten ölür, canlar ölesi değil" derdi. 7 Mayıs 1986'dan bu yana, Haldun Taner de, bizim için "ölesi" değil!

Kişiliği de hep ilgimi çekmişti; öyküleri, oyunları, denemeleri kadar...

"İstanbul beyefendisi, engin kültürlü, uygar, çağdaş, asil, alçakgönüllü, insancıl, vefalı..." Haldun Taner'i tanıyanların, O'nu tanımlarken kullandıkları nitelikler (sıfatlar)...

Böyle bir insanı daha yakından tanımak istiyordum. Ölenin ten olup, canın ölmediğine göre, kendisine sesleniyorum:

"Sayın Haldun Taner..."

Duyuyor, büyük bir incelikle:

"Buyurun efendim..." diyor.

"Merakımı giderin lütfen;

böylesine yüceliğe nasıl ulaştınız? Bunu sizden, kendinizden öğrenmek isterdim."

Kırmıyor beni, yanıtlıyor:

"Rica ederim... Bir insanın değerini belirleyen başlıca dört unsur vardır: Kalıtım, aile terbiyesi, yetişme tarzı, deneyim..."

"Ben, Haldun Taner'in değerini öğrenmek istiyorum."

"Mademki öyle, söze babamdan başlamalıyım" diyerek anlatmaya koyuluyor.

Can kulağı ile dinliyor; böylece ilk olarak İstanbul Beylerbeyli bir anne-babanın tek çocuğu olan Haldun Taner'in (doğ. 16 Mart 1915, İstanbul)

babası Ahmet Selahattin Bey'i tanıyorum:

Devletlerarası hukuk profesörü Ahmet Selahattin, Kurmay Albay İbrahim Muhittin Bey'in oğludur. Dürüst, çalışkan, alçakgönüllü, tok gözlü, işini çok seven bir insandır. Ülkemizde "Devletlerarası Hukuk Bili mi" nin kurucusudur. Otuz üç yaşındayken İstanbul Üniversitesi'nde bu kürsünün profesörü olur. Uzmanı olduğu daldaki hukuk kitaplığına, yazdığı değerli kitapları kazandıran Ahmet Selahattin'in uluslararası kongrelerde sunduğu bildiriler de büyük ilgi uyandırır.

Birinci Dünya Savaşı sonunda emperyalist düşmanlar Osmanlı İmparatorluğu'nu parçalamaya kalkınca yurtsever Ahmet Selahattin, kendini artık yalnızca ülkesinin kurtuluşuna adanmış bir yaşamını, ailesini, sağlığını bir yana iterek... Ülkesinin hakkını savunmak, bu savunmanın gerekçelerini göz önüne sermek için verdiği savaşım O'nu "Lozan'ın Öncüsü" yapar. Bu uğurda kırk iki yaşındayken sağlığını yitirerek yaşamdan ayrılır.

Haldun Taner'in babasına duyduğu özlem, hüznü sesinden yansıtarak:

"Babamı yitirdiğimde beş yaşındaydım" diyor.

"Annemiz?" diyerek annesi Seza Hanım'ı soruyorum Haldun Taner'e...

"Annem, benim hem de babam, dert yoldaşım, arkadaşım, her şeyim oldu!

Yaşamını bana adamıştı. Bunu hak etmek için ayrı bir çabayla çalıştım. İlk müsveddelerimi dinleyicisi hep o olurdu.

An adiliminin, Türkçemizin bütün inceliklerini onun konuşmalarından edinmişimdir. Kendi kendime hiç övünmedim; ama onun benimle övünmesine çok çalıştım. Babamın "İstiklâl Mücadelesi"nden bana temiz bir ad, bir de onun bilim adamı yeteneklerinden iyi kötü genler kaldı. Ama bütün öteki birikimim, aile terbiyem, çalışma gücüm, onuruma karşı saygım, bende olumlu ne varsa hep anneme borçluyum."

Haldun Taner, babasını yitirince annesi Seza Hanım ile birlikte, annesinin babası matbaacı Hamit Bey'in yanına taşındıklarını anlatarak devam ediyor. Büyükbabasının Matbaayı Amire Müdürlüğü'nden ayrılışından sonra, kendi adına kurduğu Hamit Matbaası'nın Haldun Taner'in anılarında çok büyük bir yeri vardır:

"Büyükbabamın matbaası, çocuk yaşında benim için bulunmaz bir yaşam okulu, bir deneyim kaynağı olmuştur. Okul tatillerinde oradan çıkmazdım. Büyükbabam, kendinden sonra burayı benim yönetmemi

tasarladığı için, beni küçük yaştan itibaren basın işinin ta içine alıştırmak isterdi. Çalışma disiplini ni, alınının teriyle para kazanmayı ve edebiyatın mutfak tarafı olan matbaayı bana küçük yaştan öğreten büyükbabama bundan ötürü minnet doluyum."

O günlerde bir çeşit akademi saydığı o ortamda, büyük bir kazancı daha vardır Haldun Taner'in:

"Matbaada en sevdiğim yer, mürettephaneden sonra büyükbabamın müdüriyet odası idi. Büyükbabamın geniş bir çevresi vardı. Bu odada devrin ünlü kişilerini, büyük yazarlarını tanımak fırsatını küçük yaştan buldum. Büyükbabam, meşhur biri gelince onları bana tanıtmaya özen gösterirdi. Ben onlara hayranlıkla bakardım; ama kafamdaki asıl yazar imajı, yine bu odada tanıdığım Ahmet Rasim Amca idi. Çocukların insan değerlendirmede büyüklere daha sağlam ve şaşmaz bir önsezisi oluyor. Yazar olmadan önce insan olmayı ve insan olmadan yazar olunamayacağını bana ilk öğreten Ahmet Rasim Amca oldu.

Sıra Haldun Taner'in öğrenim yaşamına geliyor:

Galatasaray Lisesi'nin ilk

HALDUN TANER

bölümüne parasız yatılı olarak başlaması, o zamanki üniversite rektörü Cemil Bilsel'in, Ahmet Selahattin için, "Çok vatanperver bir arkadaşımızdı; onun çocuğuna sahip çıkmak hepimizin görevidir" demesiyle olur. Haldun Taner'in babasının Devletlerarası Hukuk kürsüsünden meslektaşı ve arkadaşı olan Cemil Bilsel, Ahmet Selahattin'in ölümünden sonra o kürsüye atanmış, ancak arkadaşının anısına duyduğu saygı nedeniyle derslerini on sekiz yıl boyunca onun yerine oturmaktan hep ayakta vermiştir.

Haldun Taner'den, öğrenim yaşamını öğrenmeye devam ediyorum:

Galatasaray Lisesi'nde çok iyi öğrenim görür. En çok atletizme meraklıdır. Kompozisyon derslerinde de başarılıdır.

1935'te liseyi bitirince, babasının vaktiyle "Bir oğlum olursa onu Heidelberg'de okutmak isterim" deyişine uyararak, bursla Heidelberg Üniversitesi'nde ekonomi ve siyasal bilimler öğrenimi görmek üzere, annesi Seza Hanım'la birlikte Almanya'ya giderler. O zamanki en büyük isteği, bir gazetede başyazar olmaktır. Bu nedenle bu dalda öğrenimi seçmiştir.

Haldun Taner, sırada hastalık günlerinin olduğunu söylüyor:

Öğreniminin üçüncü yılında hastalanır. Haldun Taner, tüberküloz nedeniyle Schönberg'de sanatoryuma yatırılır. Sonra, 1938 yılında annesiyle İstanbul'a dönerler. Hastalığı annesinin özenli bakımıyla atlatır. Acaba, hastalık, dinlenme zorunluluğu kendisini nasıl etkilemiştir?

"Dört yıl boyunca beni dört duvar arasına mahkûm eden hastalık, içime yepyeni bir boyut açtı. İnsan, böyle durumlarda bir nefis muhasebesi yapar. Neyi yanlış, neyi doğru yaptığını tartar. Yüzeyde ve geçiciyle derin ve kalıcı olanın farkına bu dört yıl içinde vardım. Hastalığımı unutmak için kendimi okumaya verdim. Ve yazma isteğini de bundan yıllarca sonra duydum."

Evet, Haldun Taner, yazmaya geç başlar. İlk öyküsü 1945'te, otuz yaşındayken yayımlanır. İlk oyunu Günün Adamı'nı 1949'da yazar.

Sonra, 1950 yılında İstanbul Üniversitesi'nde Alman Dili ve

Edebiyatı bölümünü bitirir.

Öyküleri ünlü edebiyat ödülleri almaya başlar.

1954'te on dört yıl sürecek ilk evliliğini yapar.

Yazar olmaya kesin karar verir. Tiyatro konusundaki bilgisini derinleştirme gereğini duyar. Üniversitedeki asistanlık görevini bırakarak, 1955-57 yıllarında, Viyana'ya "Tiyatro Tarihi ve Bilimi" okumak üzere gider. Dönünce 1957'de İstanbul Üniversitesi'nde tiyatro tarihi dersleri ilk kez Haldun Taner tarafından verilir.

1955-60 yıllarında Tercüman Gazetesi'nde yazılar yazar; bir ara gazetenin başyazarı olur.

Yazdığı oyunlar sahnelenmekte, öyküleri yayımlanmakta, yabancı dillere çevrilmekte, ödüller almaktadır.

1975'te Milliyet Gazetesi'nde yazmaya başlar.

1976'da ikinci evliliğini Demet Taner'le yapar.

1979'da annesi Seza Hanım'ı yitirir.

7 Mayıs 1986'ya değin, yaşamı çok yoğun biçimde çalışarak, üretirken, aydın sorumluluğunu taşıyarak sürer.

"Sayın Haldun Taner, ne kadar yoğun, dolu dolu ve ışıltılı bir yaşam!"

"İşte böyle efendim! Evet, sonuna kadar çalışmak! Bu fakir

milletin en iyi okullarında yetişmenin bedelini, hasta da olsak, durmadan arı gibi çalışıp ödemek... Dinlenmeyi ölümden sonraya erteleyerek... Paslanmaktansa aşınmak yeğdir, diye öğretmişler bize."

Haldun Taner anlatmaya devam ediyor:

"Bir de, ilkelerimden birisini size bir anım aracılığı ile anlatmak istiyorum: Bir büyükelçiliğimizde yemeğe davetliydik. Herkesin kasım kasım kasıldığı, buz gibi bir davetti. Ayrılırken büyükelçimizin eşine, kendilerine teşekkür ettim, ellerini sıktım. Servis yapan garsonlar ve emniyet görevlileri de bizi geçiriyorlardı. Onların da ellerini sıktım. Büyükelçi, hanımı, diğerleri bu hareketimi yadırgadılar. Çoğu zaman ev sahibinden önce hizmetçiyi, bakandan önce odacıyı, generalden önce emir erini selamlarım.

Rastladığımız her Allah'ın kulu selama değer. Çıkarınız olmasa da... Bize vaktiyle böyle öğretmişler. Çok eskiden... Bana bunu sürdürmek doğal, başka türlü süz kabalık gibi gelir!

Son olarak da şunu söylemek isterim: Başkalarından bize gelen sevgiyi çoğu zaman bizden onlara akan sevginin geri yansımaları oluşturuyor mu?"

"Çok teşekkür ederim Sayın Haldun Taner! Günümüzde değer yargıları alt üst edilmiş durumda! Hangi dala tutunacağımızı bilemiyoruz. Örnek alabileceğimiz insanlar o

kadar az ki... Sanırım bu nedenle de size dört elle sarılıyoruz. Sizinle birlikteyken sanki gür bir kaynağın çok lezzetli suyunu kana kana içiyormuşçasına ya da pırıl pırıl bir güneşin ışığıyla aydınlanıyormuşçasına, insanın içi sınımsızca duygularla doluyor.

Bizim Haldun Taner'e duyduğumuz sevgi, sizin bizlere duyduğunuz sevginin yansımasıdır; karşılıklı..."

Yararlanılan Kitaplar:
Ölürse Ten Ölür Canlar Ölesi Değil / Haldun Taner / Bilgi Yay. / Basım yılı: 1986

Koyma Akıl Oyma Akıl / Haldun Taner / Bilgi Yay. / Basım yılı: 1985

Çok Güzelsin Gitme Dur / Haldun Taner / Basım yılı: 1986
Yalıda Sabah / Haldun Taner / Basım yılı: 1986

Canlar Ölesi Değil / Demet Taner / Sel Yayıncılık / Basım yılı: 1996

Haldun Taner Kitabı / YKY Ustalar Dizisi / Basım yılı: 1993
Sözden Söze / Zeynep Oral / Cem Yayınevi / Basım yılı: 1990

NOT: Ben, Haldun Taner ile ilgili bu yazıyı, kendi kitaplığımındaki Haldun Taner'in kitapları ile Haldun Taner için yazılmış olanlara başvurarak yazdım. İki yıl öncesine değin Bilgi Yayınevinde basılan Haldun Taner'in yapıtları, 100. doğum yıldönümü olan 2015 yılından bu yana Yapı Kredi Yayınları tarafından yayımlanmaktadır.

Geçen yıl 15 Ekim 2016 günü, basına yansıyan Haldun Taner'le ilgili olarak, İstanbul Kadıköy'deki büstünün parçalandığı haberini okuyunca çok üzülmüştük. Daha doğrusu, hissettiğimiz şaşkınlıkla karışık bir üzüntü, bir tepkiydi! Uygurluk yapmaktır, yapıcılıktır; yıkıcılık değil! Ömrünü "yapma"ya adayarak Haldun Taner'in anısını yaşatmak üzere yapılmış büstüne neden zarar verildiğini anlayabilmiş değiliz!

Ayrıca, büst (insan bedeninin omuzdan yukarısını gösteren heykel, yontu), tapılan put da değil, bir "sanat yapıtı"dır.

Yeri doldurulamayacak kültür insanımız Haldun Taner'in yapıtlarının okunması dileğiyle...

2 Mart 2017 / ANKARA

Öldüren Cazibe: Femme Fatale

Yrd.Doç.Dr. Erjada PROGONATI

Kalıplaşmış ataerkil toplumlar, meydan okuyan birçok güçlü kadın figürü ile o kalıplardan çıkmıştır. Yaşadıkları zamanların sosyal kurallarını yeri ne getirmeyerek "mükemmel kadın" modelinden uzaklaşmışlar ancak aynı zamanda sonradan farkedilmiştir ki bu nitelikleri taşıyan o kadınlar, birer kahraman olarak tanımlanmıştır. Toplumun olağan şemasının dışına çıkan güçlü kadınlara birçok isim verilmiştir: vampir, amazon, cadı ve benzerleri...Çoğu zaman bu kadınlar, "felakete neden olan" canlılar olarak düşünülmüştür. Bu yüzden Fransızlar günümüzde klişe olan "femme fatale" yakıştırmalarını yapmışlar. Bir başka şekilde tanımlanacak olursa, femme fatale, aynı zamanda tehlikeli derecede çekici kadın anlamında kullanılmaktadır.

"Femme fatale" teriminin, tam olarak ne zaman ve nerede ortaya çıktığı bilinmemekle birlikte, 1854 yılında Fransız edebiyatında kullanıldığı fark edilmiştir. Ancak "femme fatale"nin tarihin daha eski literatüründe bulunduğu iddia edilmektedir. Böylece Havva'nın Adem'i yasak elmayı yemeye teşvik etmesi onu bir "femme fatale" yapar. Eski İngiliz halk masallarından Hitchcock filmlerine, femme fatale, hep vazgeçilmez olmuştur. Bu durumda, "femme fatale" tiplemesi, neredeyse bütün kültürlerin folklorunda yer etmiştir.

"Femme fatale"nin muğlak ve rahatsız edici bir güzelliği var. Onun gücü, kitle kültürünün içindeki popülaritesinde yatar ve genellikle daha çok ses getirmesi için sinemayı bir araç olarak kullanır. Sessiz sinema ise, bu durumun tezatını önümüze serer: sessiz ve güzel kadının görüntüleri, "femme fatale"nin ne kadar da yerinde kullanıldığını açıklar. Bu karakterlerde dikkat çeken başka unsur, gücün, acının ve özverinin narin bir bünyede yer almasıdır. Bazen ölümcül kadınların sessizliklerine eşlik eden gizli tutmak zorunda kaldıkları aşklar ya da sürgünde yaşamaları ile ortaya çıkarlar. Kendi yıkımlarına maruz

kalma bilincinde şiddetle bağımsız kalmayı tercih eden "femme fatale", erkeklerin denetimine karşı koyar ve aile kurumunu reddeder. Size zarar vermek için tereddüt etmeyecektir, çünkü kişiliğinin temel özelliklerinden biri, empati kurma ve hissetme noksanlığıdır.

Biri, "Kadınların hepsi birbi-

rine benziyor" diye şikayet ettiğinde, bir başkasının basitçe, "Etrafında olması gerekiyor. Onlar, standart donanım" diye cevap vermesi olasıdır. Çünkü, "femme fatale" hem geçmişin simgesidir, hem mitten çok efsanedir hem de hala dikkat gerektiren güçlü ve gerçek kadındır. Bu yüzden, kadına karşı olumsuz tutumlar, kadın üzerinde kaybolmaz. "Standart donanım" olarak nitelendirilen kadınlar, kendilerinin dar kalıplar içerisinde sıkıştıklarını ve mutsuz olduklarını hisseder. Bütün bu tablonun neticesinde kadın, erkek figüründen korkan, kendi hakları için mücadele eden, kamusal hayatta yer arayan ve iş dünyasına girmek isteyen bir ikon haline dönüşmüştür. Erkek ise, kadının her şeyi yapabilecek kapasiteye sahip olduğunu düşünerek tehdit olarak algılamaya başlar. Bu durum, kadının öldürücü potansiyeli taşı-

dığına dair fikirlere yol açmıştır. Ölümcül kadının bu özellikleri, karadul örümceğini hatırlatır. Karadul ismini, erkeğini öldürmesinden almış olan siyah örümcek, "femme fatale"ye benzer.

Eskiden beri kadın karakteri, Troyalı Helen, Pandora, Lilith, Salome, Judith, Dalila gibi şahıslarla şehirleri bile yok eden birer felaket olarak resmedilmiştir. Klasik edebiyat da, Madam Bovary, Anna Karenina, Effie Briest gibi sürekli toplum baskıları ve kendi arzuları ile mücadele eden kadın karakterleriyle dolu. Arka planda bu kadınların gizli mağduriyetlerini kurtaracak bir olasılığın her zaman mevcut olduğunu düşünüp, ne pahasına olursa olsun kendi kurtuluş yollarını ararlar. Grotesk, hatta saçma ve abartılı görünen ölümcül kadına, hayatta belki bir defa rastlanır, ancak ömür boyu hatırlanacak izler bırakır.

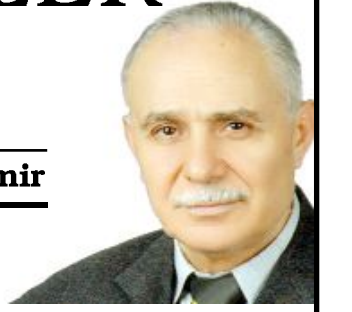
Ne kadınlar sevdim zaten yoktular

Attila İlhan

ne kadınlar sevdim zaten yoktular
yağmur giyerlerdi sonbaharla bir
azıcık okşasam sanki çocuktular
bıraksam korkudan gözleri sislenir
ne kadınlar sevdim zaten yoktular
böyle bir sevmek görülmemiştir
hayır sanmayın ki beni unuttular
hâlâ arasına mektupları gelir
gerçek değildiler birer umuttular
eski bir şarkı belki bir şiir
ne kadınlar sevdim zaten yoktular
böyle bir sevmek görülmemiştir
yalnızlıklarında elimden tuttular
uzak fısıltıları içimi ürpertir
sanki gökyüzünde bir buluttular
nereye kayboldular şimdi kimbilir
ne kadınlar sevdim zaten yoktular
böyle bir sevmek görülmemiştir"

RUBAİLER

Selahattin Aydemir

Öylesine derinlerindesin kalbimin
İsmin ucuna bile gelmiyor dilimin
O kadar seni içine almış ki kalbim
Bırakmıyor ki bir kez olsun ansın dilim

*

Söyleyemem aşkımı yüzüne bir türlü
Öyle bir sevda ki her taraftan özürlü
Ya susup bu aşkı kalbime gömeceğim
Ya göze alıp ölümü, söyleyeceğim
Seviyorum seni, ey gözleri mühürlü

*

Ağlarsa inciler dökülür yüzünden gülün
Haneme geldi de o nâzenin ağladı dün
Gül yanaklarından tek tek süzüldü inciler
Buğulu gözleri yüreğimi dağladı dün

İki öncü: Fatma Aliye ve Aliye Berger

Fatma Nilüfer YALÇINKAYA
fatmayalcinkaya19@gmail.com

"8 Mart Dünya Kadınlar Günü" büyük ve acı olaylar sonrasında gelişen mücadelelerle kazanılmış bir gündür!

1857 yılında, Amerika'nın Newyork kentinde dokuma işçisi binlerce kadın, "Eşit İşe Eşit Ücret" istemiyle bir grev başlatırlar. İşveren, polisiye tedbirler alınca, kadınlar kendilerini fabrikaya kapatırlar. Bilinmeyen bir nedenle çıkan yangında yüzden fazla kadın yaşamını yitirmiştir.

Bundan sonra hız kazanan kadın hak ve özgürlükleri hareketi, tüm dünyada eylemlere dönüşmüştür...

1910 yılında Clara Zetkin'in öncülüğünde yapılan başvurularla bu günün Uluslararası Bazda "Dünya Kadınlar Günü" olarak anılmasına oybirliği ile karar verilmiştir. Bu etkinlik, 1921 yılından bu yana ülkemizde de yapılmaktadır. "8 Mart Dünya Kadınlar Günü" anısına ben de size resim ve edebiyat alanında öncü olan "Aliye Hanımları" yazmak istedim...

*

ALİYE HANIMLAR

FATMA ALİYE

Kimdir bu Fatma Aliye?

Çoğumuzun belki de ilk kez duyduğu bu isim için önce elinize 50 liralık bir kâğıt para almanızı ve arkasını çevirmenizi öneririm. Bakın, sağda bir kadın resmi ve sağ alt tarafta küçük "Fatma Aliye. 1862-1936" yazısı göreceksiniz. Fatma Aliye Hanım, "İlk Türk Kadın Romanı" olmasının yanında epeyce artısı olan bir öncü kadındır.

Öncelikle, Tarihçi Ahmet Cevdet Paşa'nın kızıdır ve Osmanlı

Feminizmi(!) diye, bir oğudan söz edilecekse, en önde gelen isimdir! Varlıklı bir ailenin kızı olarak 1862 yılında İstanbul'da doğan Fatma Aliye'nin zamanında "kadın olmanın eksileri" yüzünden eğitim almasına gerek görülmemiştir. O da, ağabeyi Ali Sedat'ın evde özel öğretmenlerden aldığı dersleri dinleyerek, kendini geliştirmiştir! Onun bu

merak ve merakını fark eden babası, Fransızca dersi almasını sağlamış, Fatma Aliye bu dili çok iyi düzeyde öğrenmiştir. 17 yaşında evlenip, bu evlilikten dört kızı olunca, eğitimi yarıda kalıyor. On yıl, okumasına izin vermeyen kocası Kolağası Faik Bey,

sonunda insafa geliyor. Böylece Fatma Aliye; yazı yazmaya, çeviri yapmaya başlıyor. İlk çevirisi "George Ohnet'ten Volente" dir. "Meram" ismiyle yayınlanır. Devamında Nisvan-ı İslam, Udi, Muhadarat, Felsefe Tarihi vs adlı eserleri yazmış, bunların bazıları çeşitli dillere de çevrilmiştir. Döneminde kadının edebiyatla uğraşması hoş görülmediği için ilk çevirisinde kullandığı "Bir Kadın" ru mu zu sonraları da benimsemiştir.

Bu başarısını gören ve kızını yıllar sonra keşfeden Ahmet Cevdet Bey(!) ona ders verme lütfunda bulunur. Felsefe dersleri verir. Fatma Aliye'nin "Bir Kadın" olarak düşünceleri, öncülüğü, toplumdaki duruşu, felsefeciliği, yazarlığı, kadınlığı savunuşu, büyük bir etki ve hayranlık yaratmıştır...

1936 yılında İstanbul'da yaşamının yitirmiştir.

*

ALİYE BERGER

1900'lü yılların başında Büyükkada'da doğan Aliye Berger; Büyükelçi Şakir Paşa'nın beş çocuğundan (dört kız- bir erkek) biridir...

Erkek Cevat Şakir Kabaağaçlı (Halikarnas Balıkcısı), ressam ve yazar...Büyük kız Hakkiye Hanım, el işlemeleriyle, ikincisi Ayşe Hanım, piyanist olarak tanınır. Üçüncü kız Fahrunnisa, Zeyd ve Aliye Hanım da ünlü kadın ressamlarımızdandır...

Abdülhamid'in İstibdatını, Meşrutiyeti ve Mustafa Kemal'in Cumhuriyetini birlikte yaşamışlardır...

Ressam Aliye Berger, keman hocası, ünlü Macar Virtüöz Karl Berger'e deliler gibi âşık olur! Ancak, çapkın ve yakışıklı Karl, türlü bahanelerle(!) Aliye'yi terk eder. Madam Onnig'in evine yerleşir... Aliye Hanım, bu evi basar ve önüne gelen ilk kişiye ateş eder, yaralar. Ceza alır ama cezası ertelenir...

Bu olay sonrası, Aliye-Karl birlikteliği yeniden başlar ve tam 23 yıl sürer! 1947'de evlenirler... Kader bu ya evliliklerinin altıncı

ayında Karl, "kalp krizi" geçirip ölür!

Abla Fahrunnisa, Aliye'yi Avrupa'ya götürüp, resim kursuna başlatır! Kısa zamanda resmin en zor dalında gravürçülükte çok başarılı olur. 25 yılda çeşitli ülkelerde, 12 özel ve 48 karma sevgi

açar... Başarıdan başarıya koşar! Bu başarılarını ne yazık ki, büyük aşkı Karl Berger göremez!

Aliye Berger; 1974 yılında sanat ve aşk yorgunu-vurgunu olarak yaşama veda eder... Sevdiği adama doğru yola çıkar!

*

KADINIZ BİZ!

Kadınız biz...
Dünya güzeliyiz!
Yaşama anlam katın,
Dünyayı güzelleştiriniz!
Kadınız biz...
Kırpiklerine şiir yazdığımız
Gözlerine türkü yaktığımız,
"Çok sevdim
Kıskandım, öldürdüm" dediğiniz!
Kadınız biz...
Yediveren gülleriyiz.
Yüreğinin çingisından tutuşan,
Küllerinden doğan,
Zümrit-ü anka kuşuyuz!
Umut da, yaşam da biziz.
Kadınız biz,
Kadınız biz!

Demir gibi kadın: Tomris Hatun

Doç.Dr. Ebru GÖKMEŞE

Bir süre önce eşini kaybetmiş olan Feride Hanım iki kız çocuğu ile İstanbul gibi büyük bir şehirde yaşam mücadelesi vermeye çalışıyordu. Bazen gücünün tükendiğini hissediyor, bazen de çocukları için elinden gelen ne varsa yapmaya çalışıyordu. Çocuklar büyüyor, ihtiyaçları artıyordu. Kendisi lise eğitimi yarıda bırakmıştı, kızlarını okutmayı çok istiyordu. Bu arada kendini geliştirmek için kitaplar okuyordu. Bir evin işlerine yardımcı olmak için çalışıyordu, bir gün orada gördüğü bir kitap ilgisini çekti. Eline aldı, baktı...ve okumaya başladı. Çünkü bu kitap önemli bir kadından bahsediyordu.

Aral Gölü'nün güneydoğusundan Orta Asya'nın neredeyse tamamını kaplayan bir bölge Türk yurdu idi. Büyük Türk illeri geniş bir alana yayılmıştı. Bu illerden birinde dünyaya gelecek çocukları için heyecan duyan çok sevinçli bir çift vardı. Baba, çocuğunun adını Temür (Demir) koyup onu yiğit gibi yetiştireceğini söylerdi. Temür adlı kız çocuğu henüz iki yaşına gelmeden babası bir görev esnasında hayatını kaybetti. Anne, bir erkek gibi çalıştı, kızının bakımı için ne gerekliyse yaptı.

Temür on yaşına geldiğinde büküklerinin tavsiyesi ile öğrenim görmesine karar verildi. Öncelikle iyi bir insan olmak için Tanrı'nın gösterdiği doğru yolu iyice öğrendi. Savaş, ordu ve devlet yönetimi, diğer ulusların özellikleri, bu ulusların Türk ulusuna karşı tavırları hakkında da bilgi sahibi oldu. Eğitimler sonunda Temür, askerler gibi ata binmeyi, değişik silahlar kullanmayı ve farklı savaş oyunlarını öğrendi. Ormanda tek başına ata binip ava çıkmak onun için ayrı bir mutluluktu. Aynı zamanda uzun boylu ve zarif bir genç kızdı. Üstün bilgi ve becerilere sahip olup güzelliği de üstüne eklenince, hakkında yapılan konuşmalar ülkenin genç başbuğunun kulağına gitti.

Türk-Bil egemen devletleri başbuğu yetenekli devlet adamı ve iyi bir kişiliği olan Alp Er Tigin, Temür'e talip oldu. Törelere uygun düğün merasimleri yapıldı. Hayat devam ediyordu, devlet işlerini çok iyi bilen iyi yetişmiş Başbuğ Alp Er Tigin'in vezir ve danışmanlarının yanı sıra bilinçli bir eşi vardı. Her

toplantıya katılan Temür Hatun, önerdiği yeni uygulamalar ve fikirler ile takdir kazandı. Bir müddet sonra Temür Hatun'un dünyaya getirdiği erkek çocuğa Sapar Alp Tigin adı verildi. Çocuğu ile de ilgilenip annelik görevini yerine getiren Temür Hatun, Türk ulusunu düşünmeden onlar için çalışmadan da duramıyordu.

Devlet yönetimi kolay bir iş değildi, bazı sorunları yerinde çözmek gerekirdi. Bu amaçla yola çıkan ve bir Türk iline hakan atamaya giden Alp Er Tigin orada beklenmedik bir şekilde suikaste kurban gitti. Kara haber tez yayılır derler ya, başbuğun ölüm haberi sarayda duyuldu. Herkes yasa boğuldu. Temür (Tomris) Hatun çok üzüntülü ama bir o kadar da metanetliydi. Törelere göre birtakım hazırlıklar yapıldı, bütün Türk illerinden törene katılmak için heyetler geldi. Oldukça acı ve hüzün verici törene katılan yabancı konuklar da duygulandı. Devlet işlerinin aksamaması ve zamanında yürütülmesi için yeni bir başbuğ seçilmeliydi. Bilgili, yetenekli, sağlam karakterli ve sevilen biri olmalıydı yeni başbuğ...Üst düzey yöneticiler bazı kişileri önerdiler ama karar vermek zordu.

Bir toplantıda vezir Aslan Kutalmış, Tomris Hatun'u önerdi. Her açıdan değerlendirip hakkı olduğuna karar verdiler ve Tomris Hatun'a tekliflerini yaptılar. Tomris Hatun bu görevi kabul ederek devlet görevinden kaçmadığını gösterdi. Sarayda yapılan törenle Temür Hatun'un başbuğluğu duyuruldu. Töre gereği yaptığı ilk iş malını mülkünü halka dağıtmak oldu. Hemen ilk kurultayı topladı, iç ve dış sorunlar ele alındı. Yeni düzenlemeler ve yeni yöntemlerle devletin ve halkın yararına uygulamalar başladı. Devletin içinde

sorun yoktu ama dışarıdan verilen rahatsızlıklara çözüm bulmak gerekiyordu. Bu sorunları da ustalıklı, hakanların görüşlerini de alarak çözen Temür Hatun ulusu ile birlikte tekrar huzurlu günlere döndü.

O günlerde Babil'i ele geçirmiş olan Kral Kurus, Orta Asya'ya gözünü dikmişti. Sarayında savaş planları konuşulmuştu. Türkleri nasıl yenecekleri hakkında planlar yapılıyordu. Kral Kurus, danışmanlarını ve vezirlerini toplayarak, güçlerini kaybetmeden iki orduyu birleştirmekten söz etti. Onun gözünde sadece dul bir kadın olan Temür Hatun'a evlilik teklifi ile gidecek ve istediklerini kolayca elde edecekti. Vakit kaybetmeden dü-nürücü kervanı yola çıktı. Elçiler kralın isteğini iletiler ama Temür Hatun, iki devletin dost kalmasını istediğini belirterek teklifi reddetti. Bu cevap karşısında Kral Kurus savaş hazırlıklarına başladı. Büyük bir savaş için bütün zenginliğini ve askerlerini bir araya getirdi. Başbuğ Temür barıştan yana bir kişi olarak, Kurus'a haber gönderdi: "Yeterince zengin ve ünlüsün. Neden kan dökülmeli? Savaşmayalım, dost olalım" diyerek telkinde bulundu. Tabi Kurus bunu korkaklık olarak algıladı. Temür Hatun ordusunu hazırladı, Seyhun Irmağına yarım günlük yol-

ları kalmıştı ki orduyu durdurdu. Büyük bir çadır kent kurarak beklediler. Dört gün kadar sonra ırmağın diğer tarafında görülen kalabalık Kurus'un ordusuydu. İki ordu da ırmağı geçmeden bekledi. Temür Hatun şaşkınlık yaratan bir davranış göstererek düşmana haber gönderdi. Savaşmakta ısrarcı iseniz, ırmağı geçip topraklarımıza gelmeniz için orduyu bir müddet geri çekeceğim dedi. Mertliği ile tanınan Türklerin bu davranışı düşmana göre enayilikti. Tomris Hatun sözünde durdu ve Kurus'un ordusu ırmağı geçti, beklemeye başladı.

İki ordu da beklemedeydi. Yine iki ordunun da keşif askerleri etrafı gezirken arkadaş gibi konuşmaya başlamışlardı. Türk askerlerinin başındaki genç komutan düşman askerlerinin dikkatini çekmişti, hemen durumu Kral Kurus'a iletiler. Araştırma sonucu genç komutanın Temür Hatun'un oğlu olduğunu öğrendiler. Hain planı yaparak onu esir alıp savaş başlatmaya sebep olmasını istediler. Sapar Alp Tigin üç askeri ile esir düştü. Türk ordusunda duyulan bu haberle acil yapılan toplantı sonucu, Temür Hatun yine barış elçisi gönderdi. Hiçbir zaman savaş tercih etmeyen başbuğ, "oğlum ver ülkemden git" dedi Kral Kurus'a. "Aksi takdirde seni kan içinde boğacağım" sözleri ise düşman tarafından asılsız bir tehdit olarak yorumlandı. Sıradan biri olmayan, siyaset, tarih, yönetim gibi birçok konuda dersler almış olan Sapar Alp Tigin bilinçli yetişmişti. Kendisinin ulusuna karşı koz olduğunu anladı. Yanında bekleyen askerinin kılıcını alarak, kendi yüreğine sapladı. Erken yaşta hayatından vazgeçerek, Kral Kurus'un Türk ulusuna üzerine yapmış olduğu hain planı bozdu. Türk ordusunu artık hiçbir güç durduramazdı. Savaş kararı alındı. Çeşitli savaş taktikleri konuşulup değerlendirildi. Başbuğ Tomris Hatun'un önderliğinde başlayan savaş, yoğun mücadeleler sonucunda Türk ordusunun zaferi ile sonuçlandı. Tomris Hatun intikamını almış ve ulusunu, devletini, topraklarını en doğru şekilde korumuş kollamıştı.

Feride Hanım okuduklarından çok etkilenmişti, yerinden kalktı. Dünya tarihinin bilinen ilk kadın hükümdarı ile farklı bir yolculuğa çıkmıştı sanki. Daha bir güvenle daha cesaretle hayat mücadelesine devam edeceğine kendisine söz verdi. Zihninde benzerlikler kurdu. Kendisi de bir nevi savaşın içindeydi. Çok şükür ki çocukları yanındaydı. Bunu avantaj olarak görüp Tomris Hatunu örnek alarak yeni adımlar atmaya hazırlandı.

Türk kadını bu; yaklaşık üç bin yıl önce de yaşamış olsa, 21.yüzyılda da yaşamış olsa aynı cesareti, fedakarlığı, vatan sevgisini ve annelik duygusunu bir araya getirir ve hayat mücadelesine sonuna kadar devam eder.

Biri yazdı, diğeri oynadı, öbürü seslendirdi..

Kerime Nadir
5 Şubat 1917 - 20 Mart 1984

Belgin Doruk
28 Haziran 1936 - 26 Mart 1995

Adalet Cimcoz
25 Temmuz 1910 - 13 Mart 1970

Sanatçılar Mozolesi

Recep SERBES

Yeşilçam'a hayat veren üç müstesna kadın

Kerime Nadir, Belgin Doruk ve Adalet Cimcoz... Sanat dünyamızın unutulmaz üç ismi...

"Reca ederim bu bahsi kapatalım" ve "N'en var kuzum?" şekliindeki, siyah-beyaz Türk filmlerinden hafızalarımıza kazınan nice sıradışı repliği, bu üç müstesna kadının varlığına borçluyuz.

Biri yazdığı aşk romanları, diğeri ikisi ise bu romanların aktarıldığı beyazperdede can

kattıkları karakterlerle Türk sinemasının bir dönemine âdeta damga vurduklar.

Onlar; kalemi, oyunculuğu ve sesi ile Yeşilçam'a bambaşka bir ruh kazandırdılar, yıllar boyu hayat verdiler.

Ve her üçü de Dünya Kadınlar Günü'nü içinde barındıran Mart ayında yaşama veda ettiler. İşte bu nedenle YAZILIKAYA'nın bu ayki "saygı duruşu", hâtıralarımızda derin ve tatlı izler bırakan bu üç özel sanat kadını için...

"Hiçkırık" dolu, bir Samanyolu...

"Umutsuz aşkların unutulmaz romancısı" Kerime Nadir Azrak, maliyeci Nadir Bey ile Zehra Hanım'ın kızı olarak 5 Şubat 1917'de İstanbul'da doğdu. 1935 yılında Bebek Saint Joseph Sörlor Okulu'ndan mezun oldu.

İlk şiir ve öyküleri 1937'de Servet-i Fünûn (Uyanış) ve Yarımay dergilerinde çıktı. Aynı yıl, ilk romanı olan "Yeşil Işıklar" yayımlandı. 1938'de yazdığı "Hiçkırık" adlı romanı, Kerime Nadir'in tülke çapında tanınmasını sağladı.

Çoğunlukla duygusal aşkları ve kavuşamayan sevgilileri konu alan roman ve öyküleri, Ye diğün, Aydabir ve Hayat gibi dergilerin yanı sıra pek çok gazetede tefrika edildi.

"Posta Güvercini" adlı romanı Cumhuriyet Gazetesi'nde yayımlandıktan sonra 1950 yılında Fransızca'ya çevrilerek République gazetesinde de yer buldu.

* * *

Kerime Nadir'i asıl büyük üne kavuşturan ise 1941 yılında kaleme aldığı "Samanyolu" isimli eseri oldu.

Türk Edebiyatı'nın en çok satan romanlarından biri olan "Samanyolu", yayımlandığı andan itibaren tam bir fe-

nomene dönüştü. Önce tefrika hâlinde yayımlanan, daha sonra kitap olarak baskı üstüne baskı yapan "Samanyolu", yazarını şöhretinin zirvesine taşıdı.

"Samanyolu" öylesine sevildi ki iki kez sinemaya da uyarlandı. Nevzat Pesen'in 1959'da çektiği ilk "Samanyolu" filminde Belgin Doruk, Göksel Arsoy ve Kenan Pars rol alırken, 8 yıl sonraki Orhan Aksoy'un rejisinde ise Hülya Koçyiğit, Ediz Hun ve Önder Somer kamera karşısına geçtiler.

1967'de çekilen bu ikinci film için Teoman Alpay'ın Metin Büküyle birlikte yazdığı "Samanyolu" şarkısı, ilerleyen yıllar boyunca âdeta bir "sevda marşı" gibi kışaktan kışağa büyük bir beğeniyle söylenegelecekti.

Kerime Nadir'in "Samanyolu" dışında "Hiçkırık", "Seven Ne Yapmaz?", "Gelinlik Kız", "Funda", "Sonbahar", "Aşka Tövbe", "Sisli Hatıralar" ve "Zambaklar Açarken" gibi daha pek çok romanı beyazperdede aktarıldı.

Bunlardan bazıları üstelik birkaç kez, "Saadet Tacı" isimli romanı ise tam 6 kez farklı yönetmenlerce çekildi. Bu filmlerin çoğu, uzun süreler gösterimde kalarak hasılat rekorları kırdı.

* * *

Öte yandan Kerime Nadir'in öykü ve romanları, tefrika edildikleri gazetelerin tirajlarını her dönem artırmayı sürdürdü. O'nun eserleri uzun yıllar boyunca "en çok satan ve en çok okunanlar" listesinde yer aldı.

Fakat tüm bu başarılarına rağmen Kerime Nadir, bazı entelektüel çevrelerce sürekli gözmezden gelinerek, yok sayıldı.

Romanlarında çoğunlukla yalı ve köşkerde yaşayan "soylu" kişilerin karşılıksız aşklarını konu edinmesi nedeniyle "popülist" bulunan Nadir, "yazarlığını toplum gerçeklerine sirt çevirerek kendi dünyasında sürdürmekle"

Samanyolu 1967'den: Ediz Hun, Önder Somer ve Hülya Koçyiğit...

eleştirildi. Hatta O'nun "piyasa romancısı" şeklinde tanımlanarak düpedüz küçümse yenler de çıktı.

Böylesine olumsuz tenkitlere maruz kalmasına rağmen, Kerime Nadir'in, Türkçe'ye hakimiyeti ile leziz bir üsluba sahip olduğu ve eserlerinin geniş kitleler tarafından kabul görmesi nedeniyle "halka okuma sevgisi aşıladığı" gerçeğini de hemen hemen hiç kimse reddedemedi.

* * *

1937'den başlayarak ömrünün sonuna dek 39 roman ile birer öykü ve anı kitabı yayımlayan ünlü yazar, uzun yıllar yaşamını sürdürdüğü Maçka Palas'la özdeşleşti. Kerime Nadir, 20 Mart 1984 tarihinde Ataköy'deki evinde dünyaya gözlerini yumdu.

Ölümünün 33. yıldönümünde andığımız Kerime Nadir, bugün 100 yaşında ve eserleriyle hep aramızda...

Sinema seyircisi, Zeki Müren ve Belgin Doruk'u birbirine çok yakıştırıyordu.

"Yeşilçam'ın Küçük Hanımefendi'si" Belgin Doruk, 28 Haziran 1936'da Ankara'da dün yaya merhaba dedi. Sonraki yıllarda İstanbul'a taşınan Doruk Ailesi, Yeşilköy'e yerleşti.

Belgin Doruk 1951 yılında henüz ortaokul son sınıftayken annesinin teşvikiyle, Yıldız Dergisi ile Faruk Keleş'in sahibi olduğu İstanbul Film tarafından ilk kez düzenlenen sinema yarışmasında birinci seçilerek Yeşilçam'a adım attı.

1952'de "Çakırcalı Mehmet Efe'nin Definesi" adlı ilk filmdeki rol arkadaşı, aynı yarışmanın erkekler kategorisinde Ayhan Işık'la birinciliği paylaşan Mahir Özerdem

oldu. Belgin Doruk bu filmin yönetmen koltuğunda oturan ve Enver Paşa'nın yeğeni olan Faruk Keleş ile, aralarında 26 yaş fark olmasına ve bu nedenle ailesinin şiddetle karşı çıkmasına rağmen ilk evliliğini yaptı.

* * *

1953 yılında Türkiye 2. Güzeli seçilen Doruk; ilk büyük rolünü

Gülümseten serinin, yürek burkan devamı: "Küçük Hanım'ın Dramı"

1955 yılında, senaryosunu Kerime Nadir'in yazdığı Arşavir Alyanak imzalı "Son Beste" filminde Zeki Müren'le oynadı.

1959-1965 yılları arasında "Kırık Plâk", "Hayat Bazen Tatlıdır", "Bahçevan", "İstanbul Kaldırımları" ve "Hep O Şarkı" filmlerinde birlikte kamera karşısına geçtiği Zeki Müren'le uyumlu bir ikili oluşturdu.

Bu arada yönetmen eşi Faruk Keleş'ten boşanan Doruk, 1961 yılında yapımcı ve senarist Özdemir Birsel'le ikinci evliliğini gerçekleştirdi.

Aynı yıl Nejat Saydam'ın yönetiminde Ayhan Işık ve Sadri Alışık'ın eşlik ettiği "Küçük Hanımefendi" filmiyle büyük sükse yapan Belgin Doruk, sinema seyircisi tarafından artık bu isimle anılır oldu. Büyük beğeni toplayan "Küçük Hanımefendi" fil-

kin" isimli dram, 1965'teki 2. Antalya Altın Portakal Film Festivali'nde "En İyi Film" ödülünü aldı. Bu film ayrıca ABD ve Kanada'ya satılan ilk Türk yapımı oldu.

Belgin Doruk 1969'da Aram Gülyüz'ün yönettiği "Ayşecik Yuvanın Bekçileri" filmindeki performansıyla 1970 yılında düzenlenen 7. Altın Portakal Film Festivali'nde "En İyi Kadın Oyuncu" ödülünü kazanarak başarısını taçlandırdı.

* * *

Genellikle melodramların ve duygusal güldürülerin vazgeçilmez oyuncusu olarak isim yapan Doruk, 70'li yıllara gelindiğinde Türk sinemasında yaşanan "değişim" nedeniyle setlerden uzaklaştı. 1975 yılında sinemayı bıraktığını açıklayan ünlü sanatçı, içine düştüğü yalnızlık ve ekonomik kriz dolayısıyla çok zor günler yaşadı.

Günden güne aşırı kilo alan ve zayıflamak için kullandığı ilaçların etkisiyle sinir sistemi sarsılan Doruk, bir süre Şişli'deki Fransız Lape Psikiyatri Hastanesi'nde tedavi gördü.

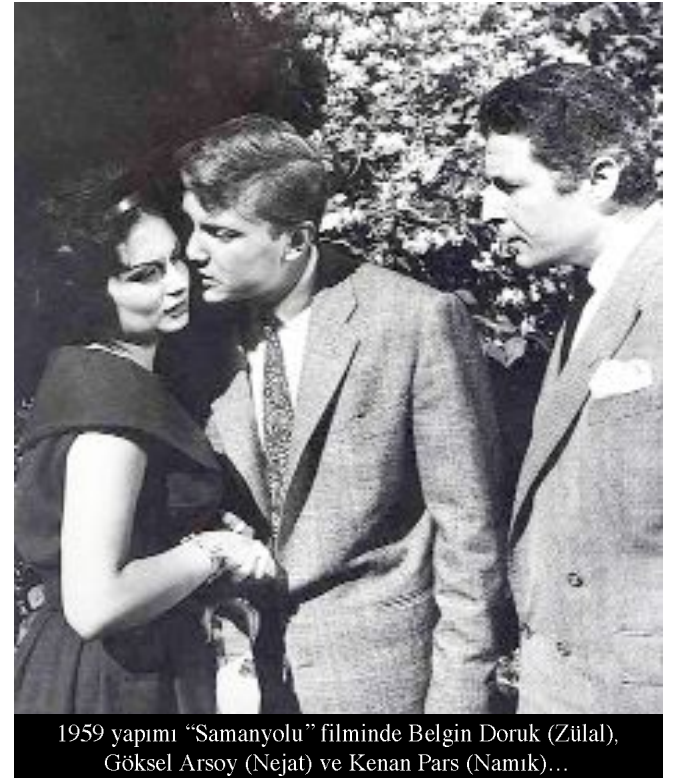
Siyah-beyaz Türk filmlerinin "siyah benli, beyaz tenli güzeli" Belgin Doruk, "Hayranlarım beni hep filmlerimdeki gibi hatırlasın" diyerek inzivaya çekildi. Bir dönem Türk sinemasının en ünlü ikonu olan Belgin Doruk, sıkıntılı yılların ardından kalp yetmezliğine bağlı olarak 26 Mart 1995 tarihinde yaşamını yitirdi.

Belgin Doruk, "Aşk ve Kin" isimli ödüllü filmde Leyla Sayar, Turgut Özatay ve Cüneyt Arkın'la...

minin sonraki yıllarda bir seri hâlinde çekilen "Küçük Hanım Avrupa'da", "Küçük Hanım'ın Kısmeti" ve "Küçük Hanım'ın Şoförü" gibi devam filmleri de oldukça tutuldu.

Doruk'un 1964 yılında Leyla Sayar, Turgut Özatay ve Cüneyt Arkın'la başrolleri paylaştığı ve Turgut Demirağ tarafından çekilen "Aşk ve

1959 yapımı "Samanyolu" filminde Belgin Doruk (Zülal), Gökseil Arsoy (Nejat) ve Kenan Pars (Namık)...

Sanat denizinde mümbit bir "Ada"

"Eski Türk filmlerinin kulakları - mızı okşayan buğulu sesi" Adalet Cimcoz, Albay Hüseyin Tayfur ile Alman asıllı Aliye (Alicia) Hanım'ın üçüncü çocuğu olarak 25 Temmuz 1910 tarihinde Çanakkale, Kilitbahir'de doğdu.

1912'de Balkan Savaşı'nın çıkması üzerine Albay Tayfur, güvende olmaları için eşi ve çocuklarını Berlin'e yolladı. Küçük Adalet, iki ağabeyi Hayri ve Ferdi ile birlikte ortaöğrenimini 1924 yılına kadar kaldıkları Almanya'da tamamladı. Cumhuriyet'in ilân edilmesiyle yurda dönen Adalet ve ailesi, 1930'ların başında İstanbul'a yerleşti.

"Ana dili" Almanca sayesinde Toprak Mahsulleri Ofisi'nde mütercim olarak çalışmaya başlayan Adalet Tayfur, işyerinde tanıştığı avukat Mehmet Ali Cimcoz ile 1939 yılında hayatını birleştirdi.

Bir "Paşazade" olan ve sosyal yönüyle öne çıkan Mehmet Ali Bey vasıtasıyla Adalet Cimcoz geniş bir çevre edindi.

* * *

Öte yandan yakışıklı ve kültürlü bir delikanlı olmanın avantajıyla kendisine Beyoğlu'nda iyi bir muhit edinerek aktörlük, yönetmenlik ve dublaj yapmaya başlayan ağabey Ferdi Tayfur, özellikle Lorel & Hardy ikilisine yaptığı kendine has sempatik seslendirmesiyle tanınan ve sevilen

bir isim oldu.

İşte Adalet Cimcoz 1933'de ağabeyinin çağrısıyla dublaj işine girdi. İlk seslendirmesini meşhur "King Kong" filminde yapan Cimcoz, dev gorilin aşkı rolünde oynayan Fay Wray'i Türkçe konuşturmasıyla çok beğenildi.

Sonraki yıllarda dublaj çalışmalarını ardı ardına sürdüren Adalet Cimcoz bir yandan da Sabahattin Eyüboğlu ve Azra Erhat'ın teşvikiyle çeşitli dergilerde yazmaya başladı.

Adalet Cimcoz 1951 yılında öncü bir adım atarak, Türkiye'nin ilk sanat galerisi Maya'yı açtı.

Adalet Cimcoz,
eşi Mehmet Ali Bey ve
köpeği Zibidi ile...

* * *

Bütün bunların dışında Cimcoz ülkemizde ilk dedikodu yazarlığını başlatan isim oldu. "Fitne Fücur" köşe başlığı altında Yeni Asır, Tef, Salon,

Altan Erbulak ilk karikatür sergisini, Adalet Cimcoz'un sahibi olduğu Maya Sanat Galerisi'nde görücüye çıkarmış... 25 Ağustos 1951 tarihli Akşam Gazetesi'nde yer alan bu sergi haberinin fotoğraf altına, "Altan, Adalet Cimcoz ve Adnan Tahir'e karikatürleri hakkında izahat veriyor." açıklaması düşülmüş...

Hafta, Tasvir, Aydede ve Cumhuriyet gibi yayınlarda İstanbul sosyetesini ve cemiyet hayatına ilişkin yazılar kaleme aldı.

Adalet Cimcoz; gala gecelerinden sergi açılışlarına, konserlerden yılbaşı balolarına çeşitli gazino ve lokallerde boy gösteren Müzeyyen Senar, Hamiyet Yüceses, Selâhattin Pınar, Afife Jale, Ahmet Hamdi Tanpınar, sosyete terzi Nedret, Peride Celal, Sezer Sezin ve Günseli Başar gibi dönemin ünlü isimlerinin ilişki ve rekabetlerini köşesine taşıdı.

Kimi zaman da sosyete hanımlarının giysilerinden parfümlerine, saç modellerinden makyaj ve mücevherlerine varıncaya dek her şeylerini okurlarla paylaştı. Onların yapay alafraanga tavırlarını, gösterişçi tutumlarını ve görgüsüzlüklerini eleştirel bir bakış açısıyla gözler önüne serdi.

* * *

Uzun yıllar Belgin Doruk,

Muhterem Nur, Türkan Şoray, Fatma Girik ve Filiz Akın gibi bütün ünlü oyuncuların beyazperdede sesi olan ve "Dublaj Kraliçesi" adıyla anılan Adalet Cimcoz, bu unvanın çok ötesinde övgüler hak etmiş öncü bir kadındı.

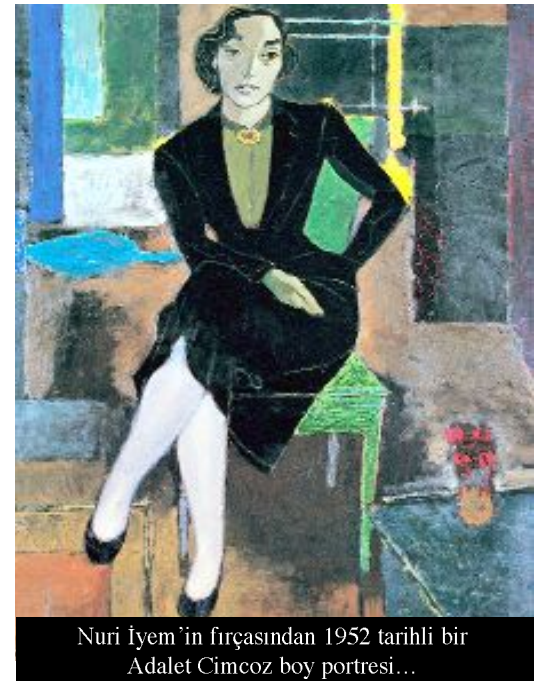
Dostlarının "Ada" ismiyle seslendikleri Cimcoz'un bir ilke imza atarak kurduğu Beyoğlu'ndaki Maya Sanat Galerisi, pek çok sanatçı ve entelektüelin buluşma noktası ve vitrini olurken, çağdaş Türk sanatının gelişimine de olumlu katkılar sağladı.

Yeditepe, Varlık ve Yeni Ufuklar gibi edebiyat dergilerine şiir ve öykü çevirileri ile kitap tanıtım yazıları yazan Cimcoz öte yandan Bertolt Brecht, Knut Hamsun, Georg Büchner ve Franz Kafka gibi yazarların eserlerini Türkçeye kazandırdı.

Kafka'dan yaptığı "Milena'ya Mektuplar" tercümesiyle 1962 Türk Dil Kurumu Çeviri Ödülü'nü de alan Adalet Cimcoz, 13 Mart 1970 tarihinde aramızdan ayrıldı.

Mart Ayında Yitirdiğimiz Diğer Bazı Sanat İnsanları

Özay Gönülüm (1 Mart 2000), Müslüm Gürses (3 Mart 2013), Ahmet Oktay (3 Mart 2016), Nikolay Vasilyeviç Gogol (4 Mart 1852), Bilge Olgaç (4 Mart 1994), Mustafa -Mim- Uykusuz (5 Mart 1983), Necmi Rıza Ayça (5 Mart 2001), Ömer Seyfettin (6 Mart 1920), İbnürefik Ahmet Nuri Sekizinci (6 Mart 1935), Egemen Bostancı (6 Mart 1986), Fecri Ebcioğlu (6 Mart 1989), Nihar Tüblek (6 Mart 1995), Hüseyin Rahmi Gürpınar (8 Mart 1944), Vâlâ Nurettin (9 Mart 1967), Keran Pars (10 Mart 2008), Metin Serezli (10 Mart 2013), Yusuf Ziya Ortaç (11 Mart 1967), Sadı İşlay (11 Mart 1969), Turhan Selçuk (11 Mart 2010), Dinçer Çekmez (12 Mart 2013), Erol Büyükburç (12 Mart 2015), Tatyos Efendi (13 Mart 1913), Ivo Andrić (13 Mart 1975), Hikmet Orat (14 Mart 1977), Denizkızı Eftalya Sadı Hanım (15 Mart 1939), Cevat Fehmi Başkut (15 Mart 1971), Yaşar Nabi Nayır (15 Mart 1981), Sadettin Öktenay (15 Mart 1989), Selma Lagerlöf (16 Mart 1940), Ceyhan Atuf Kansu (17 Mart 1978), Hüseyin Tayla (17 Mart 2014), Cahide Sonku (18 Mart 1981), Sadri Alışık (18 Mart 1995), Suna Korad (19 Mart 2003), Bülent Düzgün (19 Mart 2010), Hoca Ali Rıza (20 Mart 1930), Ferdi Tayfur (21 Mart 1958), Aşık Veysel Şatıroğlu (21 Mart 1973), Vedat Dalokay (21 Mart 1991), Goethe (22 Mart 1832), Sâmîha Ayverdi (22 Mart 1993), Stendhal (23 Mart 1842), Esmeray (25 Mart 2002), Halit Ziya Uşaklıgil (27 Mart 1945), İlah Hulusi Görey (27 Mart 1986), Raimondo D'aronco (28 Mart 1932), Mıstık / Mustafa Eremektar (29 Mart 2000), Mithat Cemal Kuntay (30 Mart 1956)

Nuri İyem'in fırçasından 1952 tarihli bir Adalet Cimcoz boy portresi...

Ay Çöreğim'e...

Semrin KALELİ

Soğuk geçen bir kış sonrası,
Takvimler 14 Nisanı
gösteriyordu.
Bir ikinci vaktiydi,
Onca zaman içimde
büyüttüğüm sevginle tanıştığım
an.

Kuşlar hem pencere
önünde, hem de yüreğimde
civıldıyordu.

İçimde, durmadan kanat
çırpan kelebek, yanı başımdaydı
şimdi.

Yaşadığımız heyecanların
tanıkları, anne yarılarımız da
bizimleydi.

Ben daldım öylece, senin
kırmızı yanaklarına, minik
ellerine, ...

Çok merak etmiş olmalısın ki,
dünyayı, yorgun bile değildin...

Seninle doyumsuz geçen,
gizemli yolculuğumuz, yerini
tatlı bir huzura bıraktı...

Uzun uzun baktın bana,
ayırmadan gözlerini...

Bir anda şu sözler
dökülürdü dudaklarımdan...

-Kendi öykünü yazmaya
geldin buraya. Hoş geldin,
hepimize iyi geldin!

Anlar gibiydin sanki beni...

Önce günler kovaladı
birbirini, 10 günlük, 20 günlük,
30 günden sonra, aylar
kovalar oldu.

Sonra yıllar, 1 yaşında, 3
yaşında

Derken....
Okula başladın.

Hem yazabiliyor, hem
okuyabiliyordun..

İçinde büyük bir işi
başarmanın mutluluğuyla

Büyüdüm ben artık demeye
başladın.

Şimdi 6 yaşındasın ve Nisan
yaklaşıyor.

7 yaşındayım
diyebileceğin doğum
günü bekliyorsun
heyecanla...

-Büyüdüm diyebilmenin
hiç de kolay olmadığını
bilmiyorsun henüz...

İnsanın 40'ında bile hala
büyüdüm diyemediğini...

Her acıda biraz daha
büyüdüğünü anladığını ve
büyümenin hiç

bitmediğini..

Bilmiyorsun henüz...

Sanıyorsun ki, büyümek yaş
almakla oluyor.

Oysa büyümek ayçöreğim,
canının yanması demek...

İnsan nasıl acır kendine
bilemezsin, çaresiz kalınca,

Hele bir de yalnız
hissederse kendini,
kalabalıklarda,

Her
alacakaranlıktan sonra,
aydınlanacağını bilse
de gökyüzü,
Yürek söz

dinlemez...

Saçlarını toplamak
gibi değil kendini
toplamak.

Geleceği zamanı
kendi seçmiş biri
olarak güldü,

İkiz abilerle
büyüdüğün için
direnci,

Ve benden de önde olacağını
biliyorum.

Dileğim mutlu, huzurlu bir
ömür senin için..

Ama canım kızım, her zaman,
her şey istediğin gibi gitmeyecek.

Kendini koca bir boşlukta,
dağılmış hissedeceğin zamanlar

da yaşayacaksın...

Önce başarısız hissetmek
yapacak bunu sana,

Verdiğin kararlarda
yanıldığını gördüğünde,

Veya sevgin hak
edilmediğinde...

Gerçekten sevenin, sevdiğinin

da bunca şaşırabildiğine
şaşıracaksın.

Öğrendim dediğinde tekrar
yaşıyorsan benzer acıyı,

Öğrenememişsin demektir.

Hayatın sırrı da bu zaten,
öğrenene kadar sen, tekrar tekrar
yaşayacaksın,

Başka başka insanlarla
aynı duyguyu...

Bir sebebi olmalı?
Dediğin o an, senin
kırılma noktan olacak.

İşte o an, bul sende
eksik olan parçayı ve
hızla tam amla.

Öyle ki, Yaratan'ın
birek parçasıyız hepimiz.

Ve
Yaratan kusursuzdur,
yarattığının da kusursuz
olmasını diler.

Sonra, anneler ve
babalar tanıyacaksın,

bizden başka,
Hayalleri rüya olmuş bir
annenin, yavrusuna kendini nasıl
adadığını,

Oğluna söz verdiği bisikleti
alamamış bir babanın nasıl
ağladığını,

Sen bilemezsin...
O yüzden tanımadığın

kimseyi yargılama!
Küçümseme, tepeden bakma!

Kimşenin ahını alma;
Zayıf görüp, kimseye
büyüklük taslama.

Ve sakın kendi doğrularını
başkalarını dışlamak için
kullanma.

Hiç unutmuyorum.

Ankara'da, üniversite
öğrencisiyim ve arkadaşlarımla
Akün Sinemasında bir filme
gittik.

iyiliğini isteyeceğini,

Sevginin, korkunun olmadığı
yerde var olduğunu,

Unutma...

İstenmediğini hissettiğin
yerde asla durma,

Üzülse de, kapat kapını,
sevdiğin bir şarkıyı söyle,

Bağır a bağır a,

Ve dünyada senden bir
tane daha olmadığını
tekrarla.

Herkesin güvenmemen
gerektiğini,

Ve herkesin arkasından
ağlanmayacağını unutma
bebeğim...

Ama sakın "bundan daha
çok üzülmem" deme.

Hayat, o kadar çok
deneyecek ki seni,

Her defasında nasıl olup

KADIN YAZARLAR

Arap ÇATAROĞLU

*"Kaynananın azgın olduğu
zamanda gelin olmuşam;
Gelinin
azgın olduğu zamanda
kaynana olmuş am."*

İyi bir salonda izlediğim, ilk film diyebilirim.

17 yaşımdayım o zaman.

Filmin adı: Cesur Yürek (Braveheart)

İngiltere'nin zulmüne direnen İskoçların önderi,

William Wallace'ın hayatını anlatıyor.

Wallence'ın, dövüştüğü savaşçının miğferini çıkardığı bir an var filmde.

Oyuncunun yüzüne yansıyan hayal kırıklığı,

O filmi tekrar tekrar izlediğim her an, yumruk yapar kalbimi.

Çünkü, kan kardeşidir onu öldürmek isteyen.

İhanet işte buna denir.

Ay çöreğim.

Uğruna savaştıklarının, aslında seni yok etmek isteyenler olduğunu görürsen bir gün.

Sakın ama sakın intikam almaya kalkma.

Hemen çekil oradan,

Zor, biliyorum, ama kesip at kanayan yarayı.

Bir kere yüreğini kirletenden dost olmaz asla insana...

Ve yaralı da olsa yerdeki, bir daha arkana bakma; hain ölürken de haindir!

Ve o hain kendini adadığın

arkadaşlarının içinden de, çıkabilir, şaşırma!

Sana,

- Büyüdüğünde ne olacaksın? diye soruyorum.

- Anne olacağım diyorsun.

Israrla,

- Annelik, meslek değil, seni, seni mutlu edecek ve geçimini sağlayacak bir meslek seçeceksin.

Diyorum.

Sen

- Anne olacağım işte diyorsun.

Benim tavsiyem canım kızım, hangi mesleği seçersen seç, örneğin,

Bir gün senden sokakları süpürmen istenirse,

Micheangel'ın resim yaptığı,

Beethoven'ın beste yaptığı veya

Shakespeare'in şiir yazdığı gibi süpür.

O kadar güzel süpür ki, gökteki ve yerdeki herkes durup, burada dünyanın en iyi çöpçüsü yaşıyormuş desin. (M.Luther King)

Çünkü gerçek başarının sırrı kendini adamaktan geçer.

İnanmış şeye adarsan kendini, başarı kaçınılmazdır.

Aşkı da tanıyacaksın bir gün..

Belki kalbin kırılacak.. Belki kırılacak birilerini.

Sen yine de çabuk onar kırdığın kalpleri.

Ve çaresiz kalma kendi kırık kalbinde.

Kendini sev ki, sevilesin.

Ve son olarak,

İçindeki çocuğu hep koru.

Sana sadece, o yanın kılavuz olsun.

Yolun açık olsun.....

Annen 08.03.2017

bul edilir. Çocuk denilecek yaştaki kızlar, erkekleri tahrik eder. Kendi istek ve arzularıyla toplumda yer edinmiş saygın insanları yoldan çıkarırlar.

Kadınlar sadece erkek egemen toplumda sadece erkeklerden çekmezler. Kadın yazarların yazdıklarına bakılırsa kadınların kadınlara çektiikleri yabana atılacak cinsten değildir:

Kadın çalışanların ezici çoğunlukta olduğu fabrikada onlara emirler veren ustabaşı da bir kadındır. Nefes almaya dahi uygun olmayan bir ortamda ustabaşının hakaretleriyle çalışan kadınların aklı evlerinde bıraktığı çocuklarındadır. Fabrikanın işçi taşıyan servisinde bir an önce ulaşmak istediği evinde çıkan yangında çocuğunu kaybetmiştir.

Bir başka öykü de çocukluk yıllarında aile içindeki bir sapığın yaptıklarına anlam veremez. Yaşadığı acıyı sürekli aklında tutup üniversite eğitimini tamamlar. Gün gelir sevdiği biriyle evlenir. Evi, işi, çocukları arasında mekik dokur. İkinciye darbeyi ise hiç beklemmediği bir anda eşinden yer. Onun, kendisini aldatıldığını öğrenir.

Bütün çabalarına rağmen okula gidemez. Engel çıkarırlar ise aile içindeki büyük hanımlardır. Abisinin sevdiği kızla evlenebilmesi için berdel olarak gönderilir. Yasaların izin vermediği bir yaşta olduğu için resmi nikah yapılamaz.

Kızı ailenin uygun gördüğü birisiyle evlenip çoluk çocuğa karışmıştır. Annesinin gözünde o yine çocuktur. Bir başka kadın ise oğlunu elin şıfıntısı bir gelinle paylaşmak istemez. Gelini, öz be öz oğlunu onu elinden almaya çalışmaktadır. Oğlunu kurtarmak için çareler arar. Çaresiz kalınca yeni bir plan hazırlar. Oğlu, işyerine gittiğinde gelinine emirler yağdırır. Dengesiz gelini, pencereleri silerken iş kazası sonucunda pencereden düşer. Sokak ortasında kanlar içinde yatarken kaynanası yürekleri dağıtılan ağıtlar yakar!

Kadın yazarların yazdığı öyküleri okurken yazılanları sorguluyorum. İzlediğim bazı filmlerinin başlangıcında bazı uyarılar vardı: izleyeceğimiz film tamamen hayal ürünü olup...

Bu kadar acılar gerçekten yaşanmış mı, yoksa hepsi birer hayal ürünü mü?

Anlayabildiğim kadarıyla toplumun bireyleri birbirine tamamen zıt davranışlar içinde bulunmuyorlar. Kadınların kadınlara yaptıkları, erkeklerin kadınlara yaptıkları arasında benzerlikler var.

Şimdi kapatılan bir bankanın dillerden düşmeyen reklamı vardı: Yok aslında birbirinden farkımız. Ama bizlı bankasıyız.

Dönüp dolaşıp yine geldi Sekiz Mart. Geçmiş yıllarda olduğu gibi gelecek yıllarda da tıpkısının aynısı olacak eline kalem alan, (bilgisayarın başına geçen demek daha doğru olacak) sayfalar dolusu döktürecek! Eline mikrofonu alan, bildiğimiz, duymaya alışık olduğumuz sözleri yineleyecek. Dinlemek zorunda kalanlar ise sıkıntılarını atmak için alkış tutacak. Büyüklüğümüzün deyimiyle "şaplatacak".

Daha sonra evli evine, köylü köyüne gidecek. Sıra başka önemli günlerin kutlamalarına gelecek.

Duyduğum, bildiğim kadarıyla kadın yazarların sayısı çok az. Erkek milletine(!) sorarsan konuşmaktan yazmaya fırsat bulamıyorlar. Aslına bakarsan nedeni biliniyor. Kitap gazete satışları o kadar çok azaldı ki yayınevleri kitap yayını durdurursa hiç şaşırılmam.

Kendi işini kendileri yapmak isteyen kadın yazarlar, kendi yazdıklarını okuyucuya ulaştırmak için bir yol bulmuşlar. Çözüm yolunu, sorunu yaşayanlar bulduğuna göre onların davranışları gayet mantıklı. Kurdukları Kadın Yazarlar Derneğinde her şey imence yöntemiyle işliyor. Tüm masraflar ortaklaşa karşılanıyor. Birden çok kadın yazarın yazdıkları tek kitapta toplanıyor. Sonuçta kitap satışları masrafları karşılamadığı için yapılan zararlar ortaklaşa paylaşılıyor.

Kitap fuarında kitapları inceleyen ilgimi çeken kitaplardan bir kısmını satın aldım. Kadın yazarların gönderdiği eserlerden kırk dört tanesi seçilip bir kitapta toplanmış. Kitapta yer alan öykülerin yanı sıra kitabın adı da öyküler kadar ilginç: Söz KESMEK, Kına YAKMAK, Nikah KIYMAK.

Öyküler yaşanmış, yaşanabilecek olaylardan kurgulanır. Her öyküde farklı bir konu, yaşanmış acılar var. Namus adına bazı yaşanmış acılar dolaylı yollardan anlatılıyor.

Namus adı altında yapılan çirkinliklerin üzeri hep kapatılmış. Yaşanan binlerce rezillikten çok azı duyulmuş. Yazıya dökülenlerin sayısı ise daha az.

Kadınlar önce kendi ailesinde, sonra yakın çevresinde sözün kısası yaşadığı toplumda dışlanır. Miras paylaşımında, namus davasında onlar her zaman ikinci sınıf vatandaş ka-

AHILATCI

Kuyumculuk

8 Mart Dünya Kadınlar Günü
kutlu olsun.

**Kadınlar bir gün değil
her gün el üstünde olsun.**